

GEMEENTE CASTRICUM

beeldkwaliteitsplan buitengebied 2010

GEMEENTE CASTRICUM

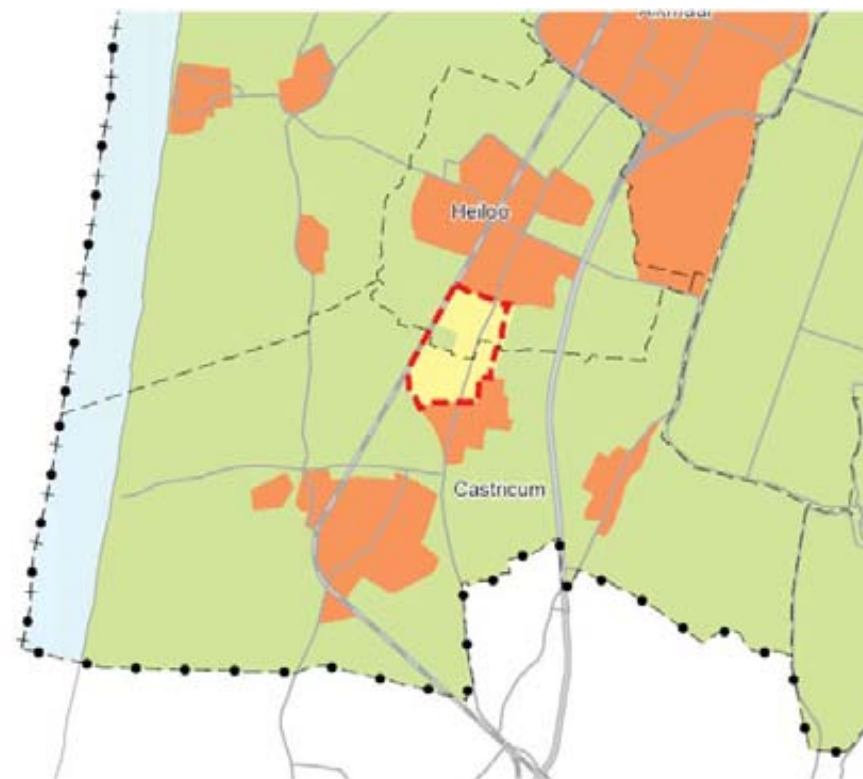
beeldkwaliteitsplan buitengebied **2010**

INHOUD

1.	Inleiding	6
1.1	Aanleiding	7
1.2	Doel van het beeldkwaliteitsplan	7
1.3	Wat is een beeldkwaliteitsplan?	8
1.4	Leeswijzer	8
2.	Ordening van het landschap	10
2.1	Impressie van het gebied	10
2.2	Ligging in de ruime omgeving	14
	<i>Landschap en cultuurhistorie</i>	
	<i>Natuurbeheer en bescherming</i>	
2.3	Historische landschappelijke ontwikkeling	18
	<i>Strandwallen en strandvlaktes</i>	
	<i>Het Oer-IJ</i>	
	<i>Geesten</i>	
	<i>Bedijking van de strandvlakte</i>	
	<i>Jonge duinen</i>	
	<i>Graven van Holland en abdij van Egmond</i>	
	<i>Kleurrijke bollenteelt</i>	
	<i>Vervoer per water</i>	
	<i>Trek naar de kust</i>	
	<i>Infrastructuur en woningbouw</i>	
2.4	Schatkaart	32
2.4.1	Waarde: landschappelijke zonerings	32
	<i>Binnenduinrand</i>	
	<i>Strandvlakte en binnendelta Oer-IJ</i>	
	<i>Strandwallen</i>	
	<i>Veenweide- en merengebied</i>	
2.4.2	Waarde : hoogteverschil	45
	<i>Silhouet van de duinen</i>	
	<i>Strandwallen en oeverwallen</i>	
	<i>Dijken en kades</i>	
2.4.3	Waarde: bebouwingsstructuur	46
	<i>Bebouwing in de binnenduinrand</i>	
	<i>Bebouwing op strandwallen</i>	
	<i>Bebouwing op oeverwallen in de Binnendelta</i>	

INHOUD

	<i>Bebouwing in de strandvlakte</i>			
	<i>Bebouwing in de veenweidepolders</i>			
2.4.4	Waarde: belangrijke routes	62		
	<i>Historische routes op de strandwallen</i>			
	<i>Historische routes tussen de strandwallen</i>			
	<i>Nieuwe routes</i>			
2.4.5	Waarde: oriëntatiepunten	64		
	Schatkaart	65		
3.	Visie en ontwikkelingen	66		
3.1	Kernkwaliteiten	66		
3.2	Knelpunten en bedreigingen	68		
3.3	Aanknopingspunten	70		
3.4	Kansen en ruimte voor ontwikkelingen	76		
	Visiekaart	79		
4.	Toetsingskader	80		
4.1	Beeldkenmerken per landschapstype	80		
	4.1.1 <i>De binnenduinrand</i>	81		
	4.1.2 <i>De strandwal</i>	82		
	4.1.3 <i>De voormalige strandvlakte</i>	83		
	4.1.4 <i>De binnendelta van het Oer-IJ</i>	85		
	4.1.5 <i>De veenweidepolders rond het Alkmaardermeer</i>	87		
	4.1.6 <i>Het Alkmaardermeer</i>	88		
	<i>Schema beeldkenmerken per landschapstype</i>	89		
4.2	Spelregels voor ontwikkelingen	90		
	4.2.1 <i>Agrarisch grondgebruik</i>	91		
	4.2.2 <i>Agrarische bebouwing</i>	92		
	4.2.3 <i>Schuilgelegenheden</i>	93		
	4.2.4 <i>Paardenhouderijen</i>	95		
	4.2.5 <i>Geesten</i>	98		
	4.2.6 <i>Cultuurhistorisch waardevolle elementen</i>	100		
	4.2.7 <i>Natuurontwikkeling</i>	101		
	4.2.8 <i>Waterlopen en waterberging - Het Oer-IJ</i>	104		
	4.2.9 <i>(Nieuwe) routes door het landelijk gebied</i>	106		
	4.2.10 <i>Uitstraling</i>	107		
	4.2.11 <i>Niet-agrarische bebouwing in het buitengebied</i>	107		
4.3	Uitwerking randlocaties	110		
	<i>Noord-Bakkum</i>	110		
	<i>Bakkum Noord</i>	111		
	<i>Zanderij</i>	112		
	<i>Oosterbuurt en Heemstederweg</i>	113		
	<i>Beverwijkerstraatweg</i>	114		
	<i>Westerweg</i>	115		
	<i>Oostelijke rand Limmen</i>	116		
	<i>Uitgeesterweg - Hoge brug</i>	117		
	<i>Zuidelijke lintbebouwing Akersloot</i>	118		
	<i>Noordelijke lintbebouwing Akersloot</i>	119		
	<i>De Woude</i>	120		
	<i>Legenda uitwerking randlocaties</i>	121		
	Literatuur	123		
	Colofon	124		

Bestaand stedelijk gebied

Uitsluitingsgebieden

Zoekgebieden

(Bron: Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland-Noord)

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

De Provincie Noord-Holland heeft in het Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland-Noord een groot deel van het buitengebied van de gemeente Castricum aangewezen als "uitsluitingsgebied". Stedelijke ontwikkelingen zijn hier uitgesloten. De gemeente Castricum is echter van mening dat er binnen het "uitsluitingsgebied" gebieden zijn, waar (kleinschalige) ontwikkelingen mogelijk gemaakt zouden kunnen worden. Voor deze gebieden komen regelmatig verzoeken die niet passen binnen de huidige bestemmingsplannen en waarvoor geen goed ruimtelijk toetsingskader beschikbaar is. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om vraagstukken over vrijkomende agrarische percelen, uitbreiding en nieuwvestiging van recreatiebedrijven, verzoeken om woningbouw. Deze verzoeken zijn wel min of meer aan het buitengebied gebonden of op het buitengebied gericht.

De gemeente Castricum bereidt een Kadernota Buitengebied voor, als voorloper van een nieuw bestemmingsplan voor het hele buitengebied van de gemeente. Het opstellen van een beeldkwaliteitsplan is door de provincie verplicht gesteld om de ruimtelijke kwaliteit bij functie-veranderingen te waarborgen. Een beeldkwaliteitsplan is een goed middel om vanuit landschap en cultuurhistorie de beoogde ruimtelijke kwaliteit te verantwoorden. Het beeldkwaliteitsplan schept kaders en ambities voor ruimtelijke ontwikkelingen passend binnen de identiteit van een gebied. Soms als conserverend plan, maar met name als inspirerend plan voor ontwikkelingen die passen in de doelstellingen van het plan.

1.2 DOEL VAN HET BEELDKWALITEITSPLAN

Het landelijke gebied van de gemeente Castricum is een overwegend open landschap waarin strandwallen en duinenrijen de horizon begrenzen*. De rijke en zeer diverse geschiedenis is in het landschap op verschillende pun-

* Het op te stellen bestemmingsplan betreft het buitengebied met uitsluiting van de duinen.

ten nog af te lezen. Jarenlang agrarisch beheer heeft de historische patronen van dit overwegend open landschap in beperkte mate veranderd. Het is ook een aantrekkelijk woon- en recreatiemilieu, getuige het karakter van de verspreid liggende woonkernen. Steeds meer percelen op de rand van bebouwde kom en buitengebied raken buiten het agrarisch gebruik. Zowel particuliere initiatieven op niet-agrarische percelen, als de provinciale Ruimte voor Ruimteregeling en het gemeentelijke VAB-beleid (vrijkomende agrarische bebouwing) kunnen een ruimtelijke impact hebben op het buitengebied.

In 2002 zijn de gemeenten Akersloot, Castricum en Limmen samengevoegd tot één gemeente: de gemeente Castricum. In het verleden hebben de gemeenten zich langdurig onafhankelijk van elkaar gevormd en nu is het van belang om de gehele gemeente integraal te verwoorden in een beeldkwaliteitsplan. De drie voormalige gemeenten hebben hun eigen kenmerken (goed zichtbaar in de kernen), maar hebben ook duidelijk gemeenschappelijke elementen zoals de restanten van de geologische geschiedenis en de cultuurhistorie van het landschap. Er is een gemeente ontstaan die van Noordzeekust tot Alkmaardermeer nog een grote landschappelijke openheid bezit. Het beeldkwaliteitsplan draagt zorg voor een geïntegreerde beeldvorming waarbij een visie voor het geheel en de deelgebieden wordt ontwikkeld. Deze visie vormt de leidraad voor behoud van bestaande kwaliteiten en de motivatie waarom en hoe nieuwe ontwikkelingen kunnen worden ingepast.

De gemeente Castricum ambieert voor het buitengebied als geheel een behoud en zo mogelijk versterking en ontwikkeling van de landschappelijke waarden en kwaliteiten en een versterking van (economische) ontwikkelingsmogelijkheden. Landschap, cultuurhistorie/archeologie, ecologie en watersysteem fungeren daarbij als belangrijke onderleggers. Met dit beeldkwaliteitsplan wil de gemeente Castricum sturing geven aan de gewenste ruimtelijke kwaliteit bij de verdere inrichting van het landschap. Het beeldkwaliteitsplan vormt een belangrijke bouwsteen voor de gemeentelijke Kadernota Buitengebied.

1.3 WAT IS EEN BEELDKWALITEITSPLAN?

Het beeldkwaliteitsplan inspireert en verbeeldt, vertaalt ambities en schept strategische kaders voor ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied.

Het begrip 'beeldkwaliteit' verklaart de aantrekkelijkheid van de omgeving. De geologische basis, natuurlijke ontwikkeling, en cultuurhistorische geschiedenis zijn nog herkenbaar in het landschap van de gemeente Castricum aanwezig. Het beeldkwaliteitsplan is een belangrijk instrument om nieuwe ontwikkelingen te toetsen aan de gewenste ruimtelijke kwaliteit in dit gebied. Inspiratie haalt het plan uit de identiteit van het gebied, landschappelijke structuren en de beleving van de ruimte.

Identiteit

De identiteit van het gebied vormt de basis voor nieuwe ontwikkelingen. In voorliggend beeldkwaliteitsplan worden allereerst de 'gezichten' van het buitengebied van de gemeente Castricum uiteengezet aan de hand van de kernkwaliteiten van landschap en cultuurhistorie. Het plan gebruikt een schatkaart om de aanwezige ruimtelijke kwaliteit te definiëren. De identiteit van Castricum bestaat uit de ligging nabij de zee, de Oer-IJ binnendelta, de strandwallen en strandvlakten en de veengebieden rond het Alkmaardermeer.

Structuur

Uit een analyse van de patronen van het verleden en het heden komen locaties en **structuren** naar voren die zich lenen voor structurerende ingrepen, zoals de ontwikkeling van knooppunten, routes of gebieden. Uitgangspunt is het behouden en versterken van de belangrijkste cultuurhistorische en landschappelijke waarden. Door het inzicht in de opbouw van het landschap, de voor de locatie specifieke landschappelijke patronen en bebouwingspatronen, zullen nieuwe ontwikkelingen kunnen passen binnen de lokale identiteit.

Beleving

Hoe ervaar je het landschap? Niet alleen het uiterlijk maar ook het gevoel dat een omgeving oproept, zorgt voor een bepaalde beleving. Het beeld van een plek ontstaat in de loop der tijd, en de waardering van de karakteristieken van een gebied kan zowel positief als negatief zijn. Er vindt daarom ook een weging plaats: positieve elementen worden als vertrekpunt genomen voor nieuwe ontwikkelingen, wat als negatief wordt ervaren, dient gecompenseerd of omgevormd te worden. De stilte van het gebied is een belangrijke belevingswaarde. Ook roept het buitengebied van de gemeente Castricum een gevoel van harmonie, oorspronkelijkheid, "natuurlijkheid" op.

1.4 LEESWIJZER

Vanuit de geschiedenis van het landschap wordt gekeken hoe het landschap er nu uitziet. De analyse van de ordening van het landschap is vertaald naar een schatkaart die beeldend de belangrijke landschapstypen en beeldbepalende kenmerken weergeeft.

De schatkaart geeft inzicht in de dynamiek van het landschap en sluit daarmee aan op de lagenbenadering van de Nota Ruimte: landschap en cultuurhistorie als de belangrijke basis, hier overheen netwerken en routes, en tenslotte de verschillende invullingen (hoofdstuk 2).

De schatkaart is de basis voor het advies dat gegeven wordt over toekomstige ontwikkelingen. Deze visie omvat zowel het geheel als de deelgebieden. De visiekaart vormt de leidraad voor behoud van bestaande kwaliteiten en de motivatie waarom en de wijze waarop nieuwe ontwikkelingen kunnen worden ingepast (hoofdstuk 3).

Het toetsingskader benoemt de spelregels waaraan ontwikkelingen in het gebied moeten voldoen (hoofdstuk 4).

ORDENING VAN HET GEBIED:

- Impressie
- Ligging in groter geheel
- Historische en landschappelijke context
- Schatkaart: waarden ruimtelijke kwaliteit

Schatkaart

VISIE:

- Kwaliteiten en knelpunten
- Aanknopingspunten
- Kansen en ruimte voor ontwikkelingen

Visiekaart

TOETSINGSKADER:

- Principes van de landschappen
- Spelregels voor ontwikkelingen

Richtbeelden voor de gebieden

*Landschap en cultuurhistorie bieden aanknopingspunten voor ontwikkelingen passend binnen de identiteit van het gebied:
Noordermolen en schaarse (agrarische) bebouwing in strandvlakte*

2 ORDENING VAN HET LANDSCHAP

De gemeente Castricum ligt in een landschap dat in zijn hoofdstructuur (duinen, binnenduinrand, polders, meer) het natuurlijke vormingsproces weerspiegelt. Menselijke ingrepen in het gebied hebben het landschap uiteindelijk gevormd. Een bijzondere waarde van het buitengebied van de gemeente Castricum is, dat de complete landschappelijke gradiënt van zee tot veenweidegebied nog (gedeeltelijk intact) aanwezig is.

Het beeldkwaliteitsplan begint niet met een lege kaart. Het landschap heeft een specifieke ontstaansgeschiedenis, waarvan resten uit de verschillende ontwikkelingsperiodes nu nog goed herkenbaar zijn. De kustlijn, de binnenduinrand en de afwisseling tussen strandwallen en strandvlakten zijn belangrijke structuurdragers in het gebied.

Historisch hebben de verschillende ontwikkelingsstadia van het landschap zich, als het ware als lagen, over elkaar heen gevoegd tot de huidige situatie. Hierbij gaat het om een boeiend samenspel tussen ondergrond, natuurlijke ontwikkeling en menselijke ingrepen. De identiteit van het landschap, de karakteristieke ontwikkelingsgeschiedenis en de ordeningsprincipes van het landschap en de dorpen en buurtschappen leveren een belangrijke basis voor het kader dat aan de ontwikkeling van het gebied gegeven kan worden.

Dit hoofdstuk beschrijft de bijzondere ruimtelijke kwaliteit van de gemeente Castricum en de waardevolle structuren en elementen, gegroeid in de jaren, nu nog steeds herkenbaar. De schatkaart verbeeldt deze kwaliteit.

2.1 IMPRESSIE VAN HET GEBIED

Een 'leesbaar' landschap; zicht vanuit Limmen op Akersloot

Microreliëf strandvlakte tussen Uitgeest en Akersloot

Doorgaande Herenwegen op de strandwallen

'Kwaliteiten'

*Open zichtlijnen vanaf de strandwal naar buiten:
zicht vanuit Bakkum naar Limmen*

Openheid van het landschap, met natuurwaarden

*Combinatie van slingerende waterlopen en kaarsrechte
sloten/vaarwegen*

Oude wegenpatronen rond de geesten

Veel dijken (met landpaden hierop)

Licht, wind en vogels verraden de nabijheid van de zee

“Knelpunten”

Het landschap is altijd aan verandering onderhevig

Ruimtelijk scheidende elementen, Zeeweg

Versnippering en verstoring polders door nieuwe routes

Stedelijke druk op aantrekkelijk landelijk gebied

Dichtslibben karakteristieke zichtlijnen

Verdwijnen van historische landschapspatronen en landschapselementen

Verpaarding van de binnenduinrand

*Verdichting en karakterverandering
bebouwing in agrarisch gebied*

Verstedelijking van het agrarisch gebied: golfterrein

Geluidhinder

Schaalvergroting in de landbouw

Over de strandwal heen bouwen

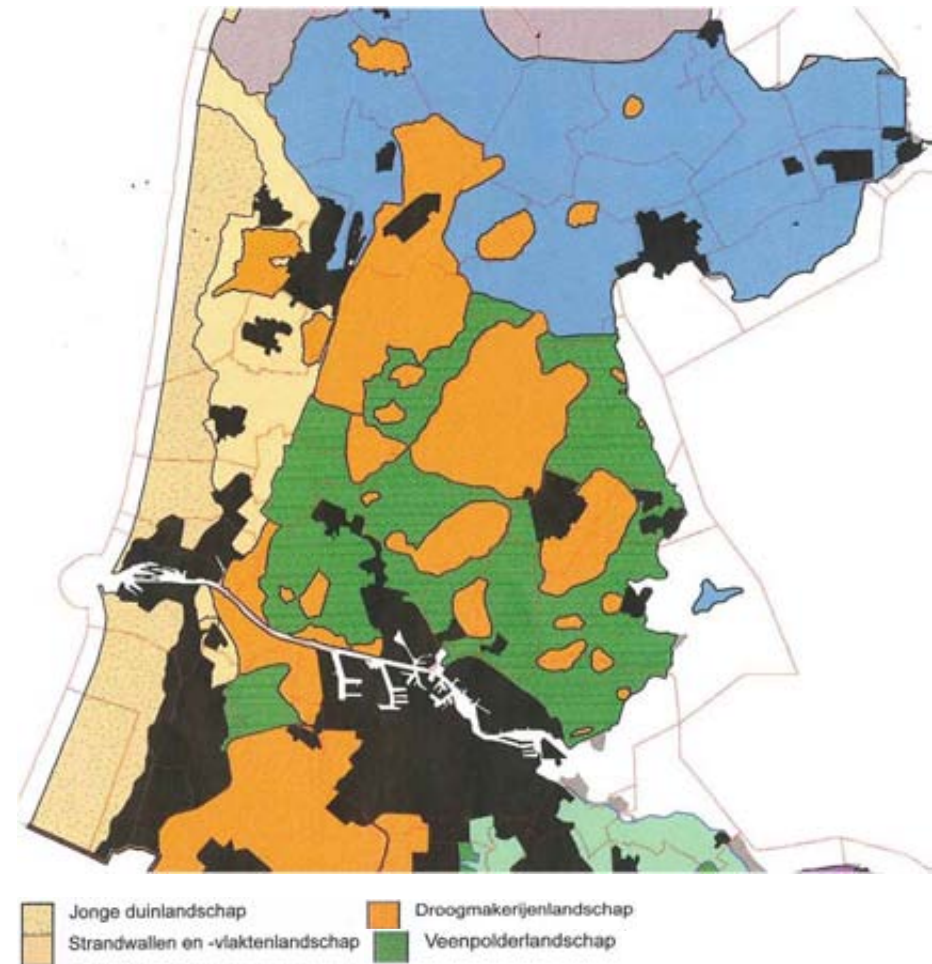
2.2 LIGGING IN DE RUIME OMGEVING

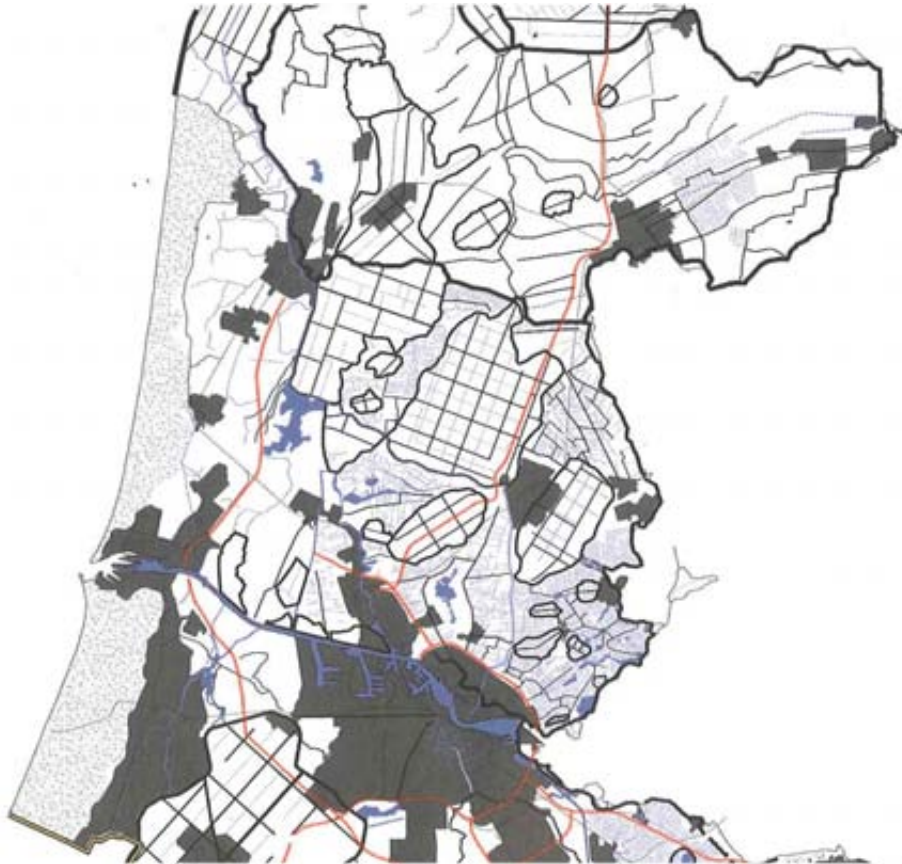
LANDSCHAP EN CULTUURHISTORIE

Bestuurlijk behoort de gemeente Castricum bij de regio Noord-Kennemerland. In landschappelijk en cultuurhistorisch opzicht ligt Castricum op de grens tussen twee provinciale deelgebieden, namelijk Kennemerland en Noord-Holland Midden. Westelijk wordt het gebied begrensd door een ononderbroken strook kust en duinen. De dynamische binnenduinrand is van oudsher een geliefde vestigingsplaats in Kennemerland. De achter de duinen gelegen strandwallen en -vlakten kenmerken zich door de bebouwde, min of meer gesloten geestgronden en open polders, overgaand in de natte veenweidepolders.

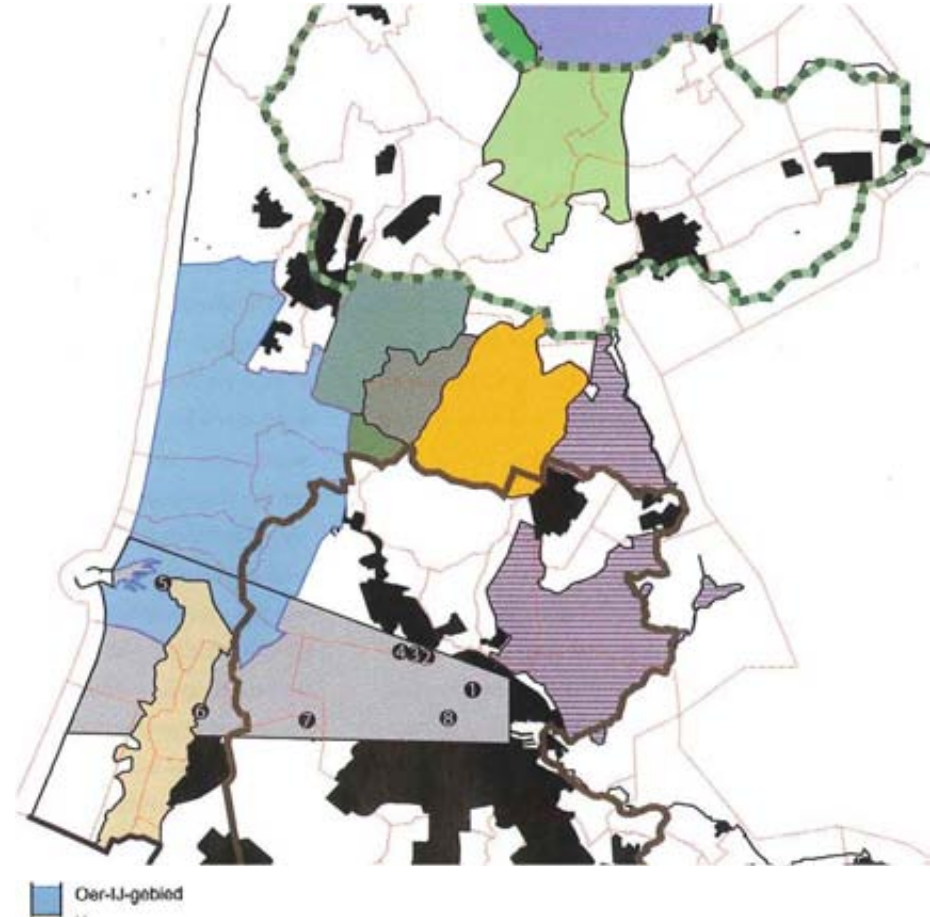
De gemeente Castricum ligt ook in het gebied van de Oer-IJ. Dit gebied is aardkundig waardevol en heeft archeologisch een hoge verwachting.

Landschapstypen
(Bron: Beleidskader landschap en cultuurhistorie)

Structuurlijnen
 (Bron: Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie)

Prioritaire Provinciale aandachtsgebieden
 (Bron: Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie)

NATUURBEHEER EN BESCHERMING

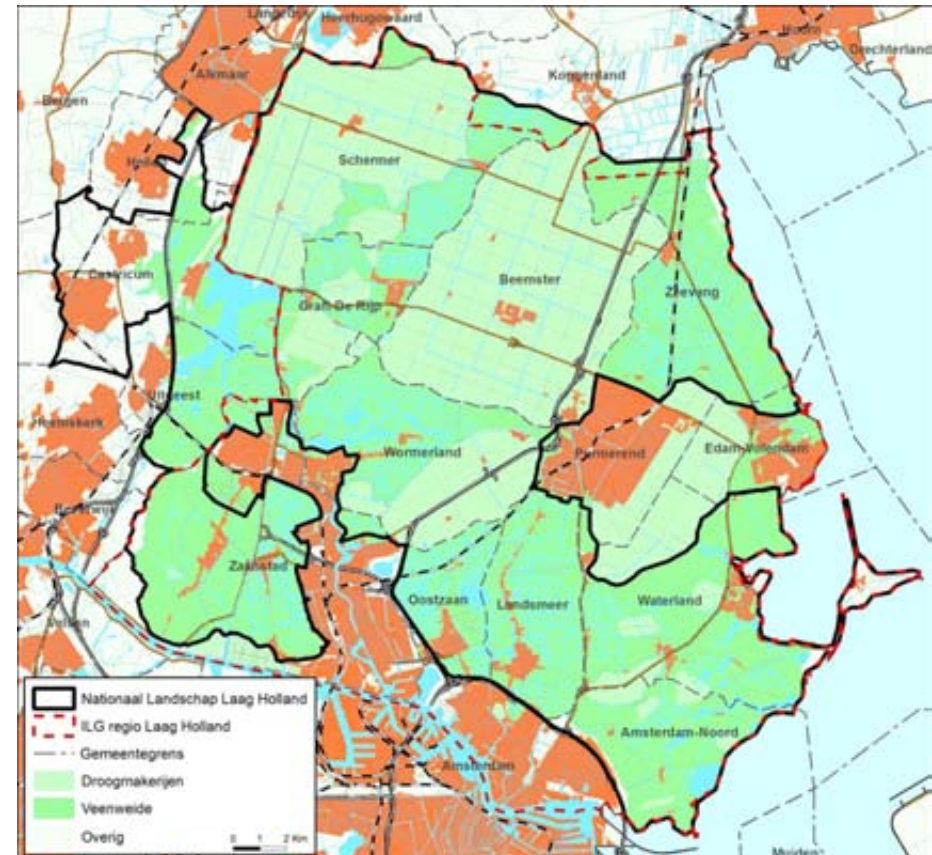
In de gemeente Castricum komen twee belangrijke ecologische verbindingen samen: een noord-zuid verbinding langs de kust, en een oost-west verbinding van kust tot kust.

Noord-zuid langs de kust: Noordhollands Duinreservaat

Het duingebied tussen Bergen aan Zee en het Noordzeekanaal, het Noordhollands Duinreservaat, is opgenomen in de (provinciale) Ecologische Hoofdstructuur. De ontwikkelingsmogelijkheden in dit gebied zijn beperkt. De zone volgt de oorspronkelijke landschappelijke opbouw parallel aan de kustlijn.

Oost-west van kust tot kust: Laag Holland

Nationaal Landschap Laag Holland is een samenwerkingsverband van provincie, waterschap, gemeenten, natuurbeschermers en agrarische organisaties. Met uitzondering van het duingebied valt de gehele gemeente Castricum binnen het nationaal landschap "Laag Holland". De robuuste verbindingzone "Van Kust tot Kust" ligt tussen het eiland Marken en de Castricumse duinen.

Actuele kaart begrenzing Laag Holland (Bron: www.laagholland.nl)

2.3 HISTORISCHE LANDSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING

STRANDWALLEN EN STRANDVLAKTES (3000-500 V. CHR.)

De zee vormt een belangrijke vormende kracht achter het landschap van de gemeente Castricum. De historisch gezien opeenvolgende kustlijnen zijn in het huidige Noord-Holland nog zichtbaar als een serie strandwallen, die gedeeltelijk door verstuiving opwoeien tot lage duinenrijen, de oude duinen. Het Noord-Hollandse getijddebekken werd doorsneden door een wijd vertakt krekensysteem dat aanvankelijk in het zeer brede 'Zeegat van Bergen' uitkwam. Dit zeegat werd door de nieuwe strandwallen gesloten en het zeegat vernauwde zich tot een opening ter hoogte van Castricum. In de strandvlaktes vormde zich tussen 3000 en 1000 jaar voor Christus veen.

De strandwallen liggen parallel aan elkaar ongeveer in noord-zuid richting. Strandwallen die nu nog te vinden zijn in de kuststreek, zijn voornamelijk gevormd door de zee tussen 3000 en 500 voor Christus. De hogere zandige gronden werden al in prehistorische tijden bewoond. De oudste strandwallen liggen het meest oostelijk: hierop zijn de dorpen St. Pancras, Oudorp, Akersloot en Uitgeest ontstaan. Westelijk daarvan ligt de strandwal met Alkmaar, Heiloo en Limmen.

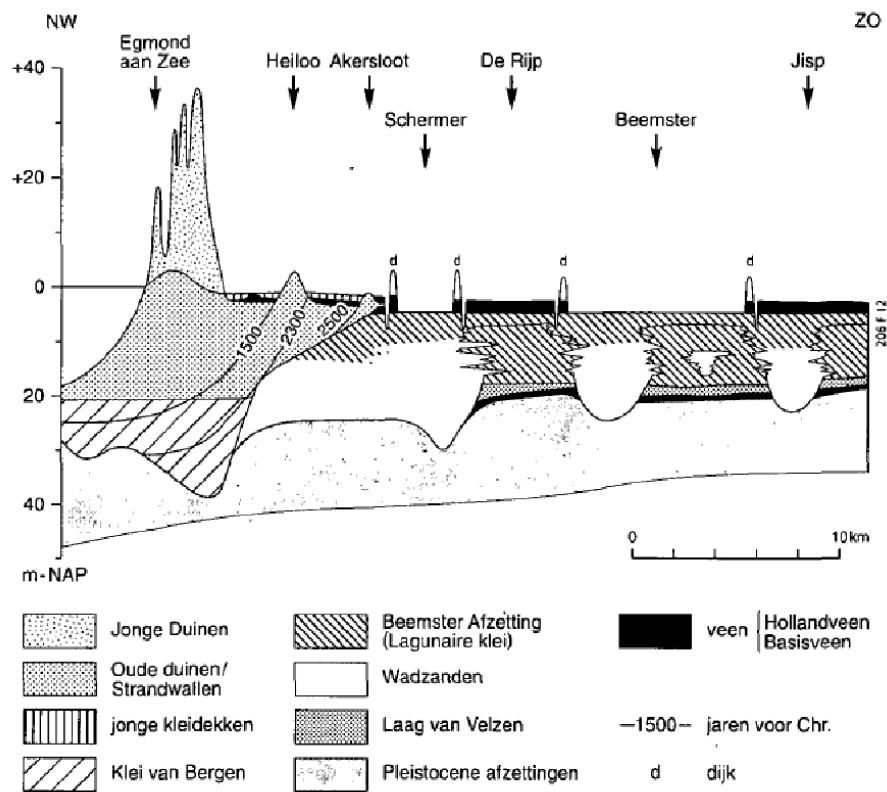
Plaatsen als Bakkum en Egmond liggen in feite op een jongere strandwal (oud duin) die later deels overstoven is bij de jonge duinvorming. Deze strandwal vormt nu de binnenduinrand.

Tussen de strandwallen liggen de relatief lager gelegen strandvlaktes. In de strandvlaktes vormde zich buiten het Oer-IJ krekensysteem een dunne veenlaag. Door hun relatief lage ligging zijn het natte gebieden waar veel open water is. De lagere, natte delen worden als weiland gebruikt.

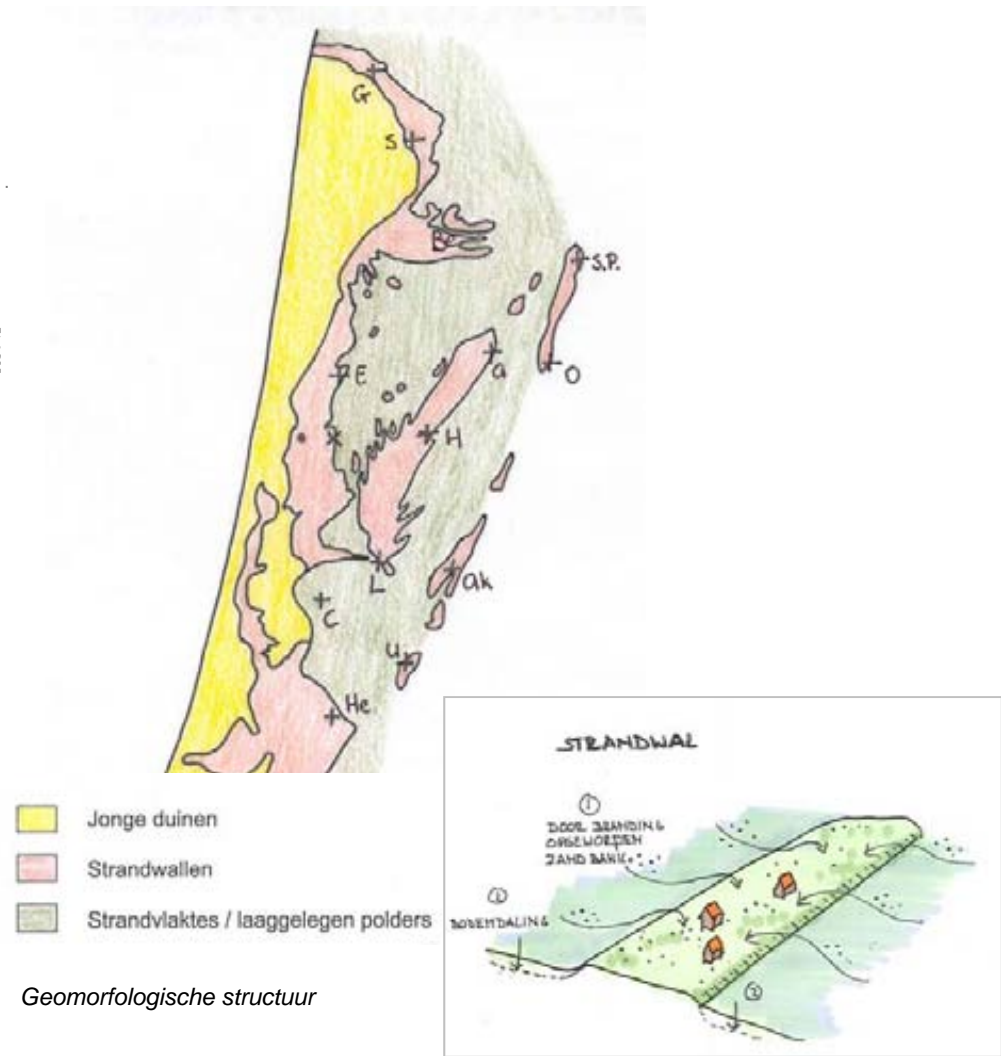
- *Het patroon van strandwallen loopt parallel aan elkaar, overwegend in noord-zuid richting: lineaire opbouw parallel aan de kust.*
- *Drie voormalige kustlijnen (oude strandwallen) nog steeds herkenbaar als hoger gelegen drogere zandruggen tussen laaggelegen, natte venige en kleiige strandvlaktes.*
 - *Boekel-Akersloot-Uitgeest*
 - *Limmen-Heiloo-Alkmaar*
 - *Bakkum, Egmond Binnen, Egmond aan den Hoef en Bergen*

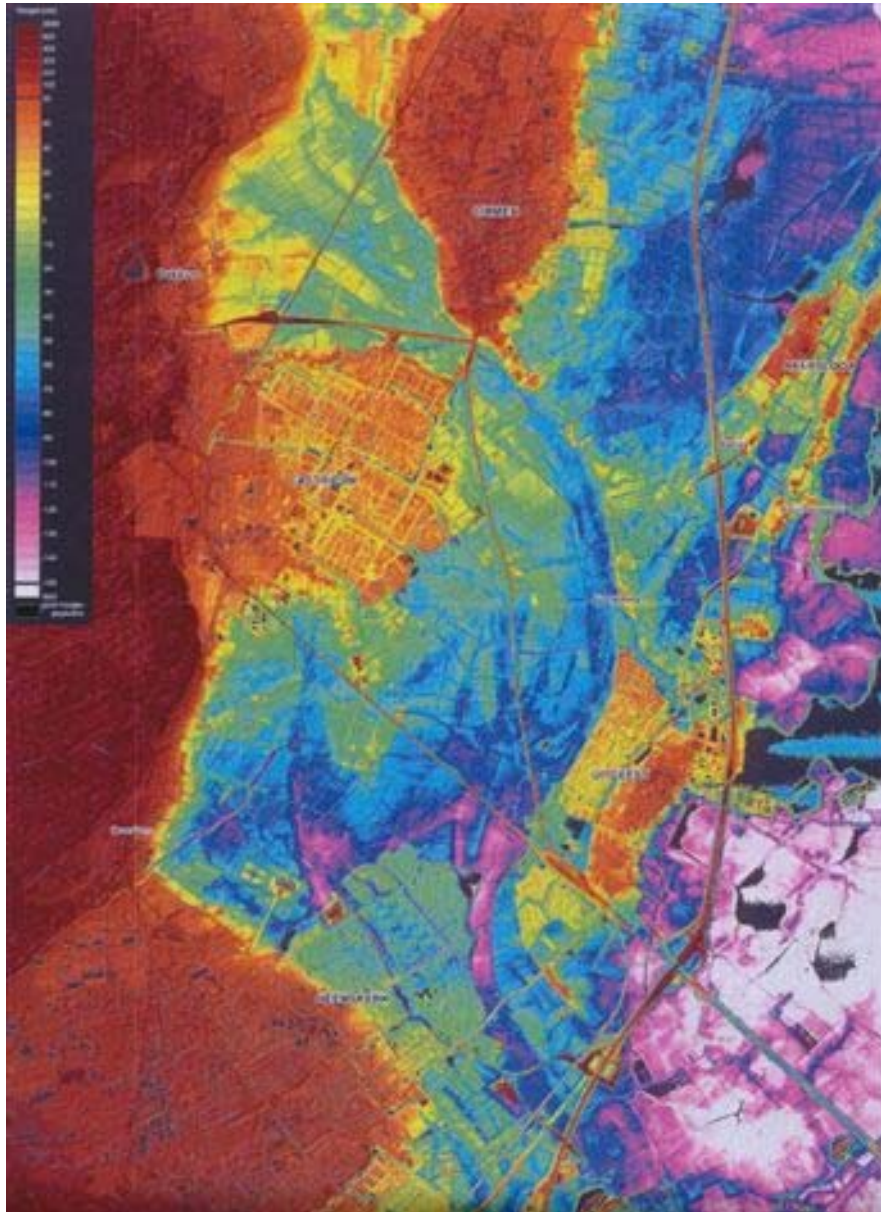

Strandvlakte tussen Heiloo/Limmen en Akersloot

Schematische doorsnede Egmond-Heiloo-Jisp
Bron: Bodemkaart van Nederland

<< AHN-kaart (Actueel Hoogtebestand Nederland)

Grillig patroon van voormalige kreek Castricumerpolder

HET OER-IJ (1900 V. CHR. TOT IN DE 13E EEUW)

De structuur van het landschap tussen de oorspronkelijke strandwallen (de strandvlaktes) in dit gebied is gedurende lange tijd gevormd door de aanwezigheid van het Oer-IJ: de noordelijke zijtak van de Rijn die ter hoogte van het huidige Castricum in zee afwaterde. Achter de nauwe opening ter hoogte van Castricum, ontstond de binnendelta van het Oer-IJ. Hierdoor was de strandvlakte een nat (moerassig) gebied.

Het Oer-IJ stroomde vanaf de rivier de Vecht, langs het huidige Amsterdam naar het westen en noordwesten. De monding in zee lag bij het huidige Castricum, met een zijtak naar het noorden. Door het Oer-IJ werd enerzijds veen weggeslagen en anderzijds klei afgezet over het veen heen. Zo ontstond een Biesboschachtig milieu: een stelsel van sterk meanderende krekken waartussen vele zandige eilandjes. Langs de krekken ontstaan hogere zandruggen (oeverwallen).

Vanaf de Romeinse Tijd zijn de hogere gronden (oeverwallen) in de strandvlakte en het binnendeltagebied bewoonbaar geweest en is vanuit de verschillende buurtschappen uiteindelijk de woonkern Castricum ontstaan.

Tot in de late middeleeuwen kan het water tot ver in de oostelijke strandvlakte tussen Limmen en Akersloot en westelijke strandvlakte tussen Bakum en Limmen binnendringen (Laat Middeleeuwse transgressie). Met het dalen/verdwijnen van het veen in de oostelijke strandvlakte, tussen Limmen en Akersloot, ontstaat ook hier een stelsel van waterlopen dat de naam Die krijgt. In het veengebied ten oosten van Akersloot ontstaan, door het dalen van het land, meren als Schermer en Langemeer (=Alkmaardermeer en Uitgeestermeer). Deze meren worden met het Wijkermeer verbonden door de Crommenije.

Via de Zuiderzee en het IJ komt steeds meer water de voormalige strandvlaktes en het binnendeltagebied binnen en laat hier veel klei achter. Dit gebied heeft daardoor een duidelijk ander karakter dan de meer oostelijk gelegen veenweidegebieden met een 'manmade' slotenpatroon.

Grillige kavelpatronen in de vlakte verraden een ondergrond van geulen en krekken. Restgeulen van het Oer-IJ bleven bestaan als laagten in het landschap, en werden soms als watergangen benut als onderdeel van waterverbindingen. De Schulpvaart en de Hendriksloot zijn voorbeelden van restanten van deze oude waterlopen. In de weilanden is veel microreliëf. In het gebied zijn nog steeds veel oeverwallen herkenbaar. Het patroon van geulen en wallen van de binnendelta is van archeologische en aardkundige waarde.

Tussen de kernen Limmen en Castricum is nog een smalle opening waar de Schulpvaart loopt. Dit is een bedding van het Oer-IJ. Hier bestond aanvankelijk een zeegat (estuarium) dat later in verbinding kwam te staan met het Oer-IJ. Door aanslibbing vormde het zeegat zich om tot een binnendelta. De Kennemerstraatweg ligt hoog op de strandwal, het kruispunt met de Zeeweg ligt veel lager. Op de AHN-kaart (Actueel Hoogtebestand Nederland) van Castricum is nog heel duidelijk te zien hoe de bedding van het Oer-IJ door het landschap loopt.

In de vroege middeleeuwen zijn de strandvlaktes door het graven van sloten agrarisch bruikbaar gemaakt. In de strandvlakte tussen Limmen en Akersloot lopen loodrecht op de strandwal diverse vaarten. Door de ontginningsactiviteiten trad op den duur bodemdaling op en kon het buitenwater steeds gemakkelijker de strandvlaktes binnendringen. Om de gebruiksgonden rond de dorpen tegen wateroverlast te beschermen is men in de late middeleeuwen vanaf de binnenduinrand en de strandwallen begonnen met de aanleg van dijken.

- *De loop van het Oer-IJ is in het landschap nog herkenbaar in de grillige kavelpatronen en restanten van geulen en krekken.*
- *De Schulpvaart en de Hendriksloot volgen oude geulen van het Oer-IJ.*
- *Tussen Limmen en Castricum de noordelijke zijtak van het Oer-IJ.*

GEESTEN (MIDDELEEUWEN)

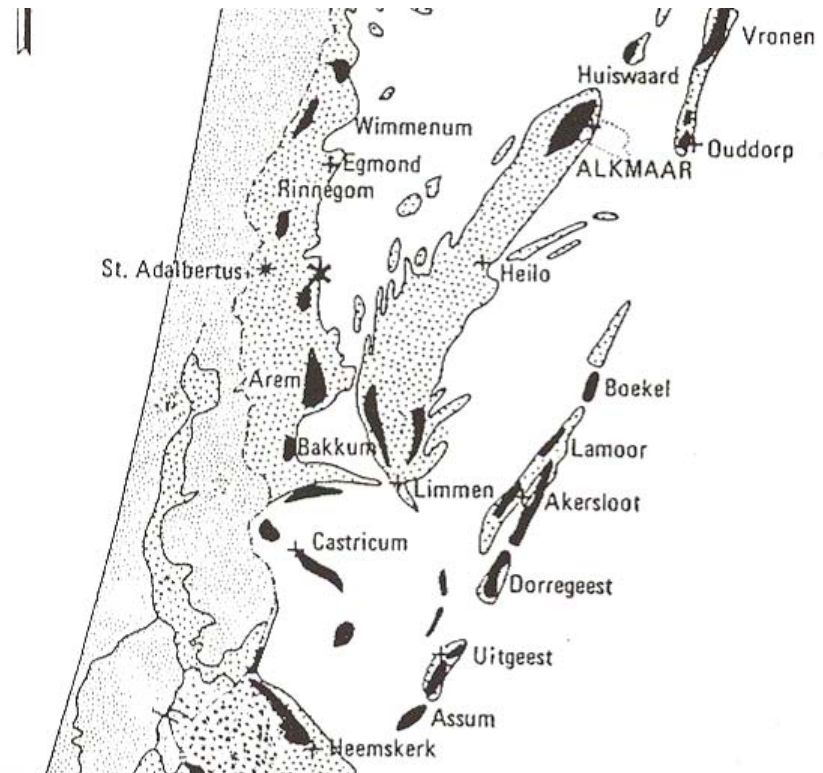
Op de randen van de strandwallen werden de akkers (=geesten) aangelegd. Bij deze geesten werden de woningen gebouwd, waardoor er kleine buurtschappen ontstonden (geestdorpen).

In eerste instantie werden de akkers gedurende langere tijd individueel ontgonnen met een vrij onregelmatig karakter. Vanaf de late middeleeuwen gebeurde dit meer gestructureerd en vaak gezamenlijk vanuit de nederzettingen. De geest was doorgaans ovaalvormig met een pad er omheen. Deze akkers zijn van oorsprong smalle, lange percelen, gescheiden door hagen. Deze wegenstructuur is nu nog te vinden in Bakkum-Noord, Castricum, Limmen en Akersloot.

De veeboeren hebben de stolpboerderij op de rand van de hogere drogere strandwal staan, nabij hun weilanden in de strandvlakte. De rand van de strandwal is daardoor ook herkenbaar aan de lijn van stolpen. De lagere, natte delen werden gebruikt voor de veeteelt. Het organische materiaal van het veen uit de vlaktes werd gebruikt om de schrale zandgrond van de geest te verbeteren. Het gebied dat van oorsprong voornamelijk bebost was, wordt door het agrarisch gebruik een open gebied, van hoger gelegen akkers en lager gelegen wei- en hooilanden. De talloze waterloopjes van de lagere delen bepalen de oorspronkelijk grillige 'blok'verkaveling.

Op de strandwallen is veel zand afgegraven voor de bollenteelt, waardoor de oude gebouwen en oude wegen nu hoger dan de omgeving liggen.

- De geestnederzettingen liggen iets verhoogd in het landschap en hebben een karakteristiek ellipsvormig stratenpatroon.
- Voormalige geesten zijn soms nog herkenbaar aan tuinderijen en volkstuincomplexen en als braakliggende stukjes weiland, soms geheel opgenomen in het stedelijk weefsel.
- De kaart laat zien dat de geesten overwegend op de strandwallen liggen, m.u.v. de geesten van Castricum: deze liggen op de oeverwallen in het binnendeltagebied van het Oer-IJ.

Ligging van de geesten, strandwallen, oude duinen en jonge duinen
(Bron: Bodemkaart van Nederland)

Karakteristieke geest Oosterbuurt nog herkenbaar aan zuidzijde bebouwde kom Castricum

BEDIJING VAN DE STRANDVLAKTE (LATE MIDDELEEUWEN)

Vanaf de 11e eeuw worden de vele dijken aangelegd in de strandvlaktes en Oer-IJ-binnendelta, om de weidegebieden van de geestdorpen te beschermen. Deze dijken waren tevens de wegen die de hogere gebieden met elkaar verbonden.

Dijken en dammen

De Zanddijk en Limmerdam (Heiloo) zijn de eerste dammen die dwars over de strandvlakte werden aangelegd om overstroming te blokkeren. In de tweede helft van de 12e eeuw is de Startingerdijk tot stand gekomen. Samen met de Limmerdam kon het oostelijk deel van de Groot-Limmerpolder zowel tegen het opdringende water vanuit het zuiden alsook vanuit het noorden beschermd worden. Met de latere aanhechting van de Koogdijk werd de Limmerkoog ingedijkt en daarmee de beschermde gebruikgronden met een driehoekig stuk land uitgebreid.

De Zanddijk is nauwelijks meer als een dijk herkenbaar, maar het is nog steeds een veel gebruikte polderweg tussen duinrand en de strandwal.

Daarnaast zijn talloze vaak half-cirkelvormige dijken aangelegd, aansluitend aan de hoger gronden, zoals het Zeerijtsdijkje en het Zuiddijkje rond de geest van Bakkum.

De Nes (of Langenes) ligt tussen Castricum en Limmen. Het is een zeer vroege omdijking van een oeverwal in de binnendelta van het Oer-IJ. Al vanaf het einde van de 12e eeuw zou Langenes door de Nerdijk met de zuidpunt van de strandwal van Limmen verbonden zijn geweest. Met de aanleg van de Provinciale weg in 1932 is een deel van de Nerdijk onder deze weg verdwenen.

Aan de noordzijde van Castricum ligt de Brakersdijk, daterend uit het midden van de 13e eeuw. Met de Startingerdijk (nu Uitgeesterweg) in het noorden en de aanleg van de Brakersdijk met aansluiting op de Limmerkoog, werd de Limmer gronden rondom de Langenes tegen wateroverlast beveiligd en kwam Langenes in zijn geheel binnendijks te liggen. Het noordwestelijk gedeelte van de Brakersdijk is grotendeels verdwenen onder de uitbreiding van de kern Castricum.

De Korendijk verbindt de binnenduinrand met de geest Heemstede. Samen met de verdwenen Bogaardsdijk omsloten deze dijken de Castricummer gebruikgronden. Veel tracés van de Middeleeuwse dijken zijn nog in het huidige landschap terug te vinden, soms alleen nog maar als wegtracés.

Afwateringsrichting

Door de bedijkingen moet de afwatering steeds meer kunstmatig geregeld worden en zo ontstaan polders met elk hun eigen bemaling. Door de 'omkering van het landschap' (de oorspronkelijk hogere veengebieden zijn nu lager gelegen en zelfs gedeeltelijk meren geworden), wordt het polderwater nu oostwaarts afgevoerd naar het Alkmaarder-/Uitgeestermeer, dat onderdeel van de Schermerboezem vormt. De Schulpvaart (gelegen in een oude Oer-IJ-bedding) die het water van de Groot-Limmerpolder afvoert krijgt ten zuiden van Limmen een knik oostwaarts en voert het water via het Dieenstelsel van de strandvlakte tussen Limmen en Akkersloot richting boezem. De Noorder- en Zuidermolen malen het water naar de boezem. De Castricumerpolder voert het overtollige water ook af via de oude Oer-IJ-bedding, hier o.a. de Hendriksloot en de Dije tussen Heemsterk en Uitgeest. Deze waterlopen krijgen ook een scherpe knik oostwaarts om het water naar molen de Dog te voeren die het opvoerde naar het boezem bij Uitgeest. De molens zijn inmiddels vervangen door gemalen. De hoofdstroom van het Oer-IJ die het water westwaarts naar zee voerde is tegenwoordig dus 'omgekeerd' Het middeldeel van deze stroom, de Kogervaart, is nu bijna niet meer terug te vinden in het landschap.

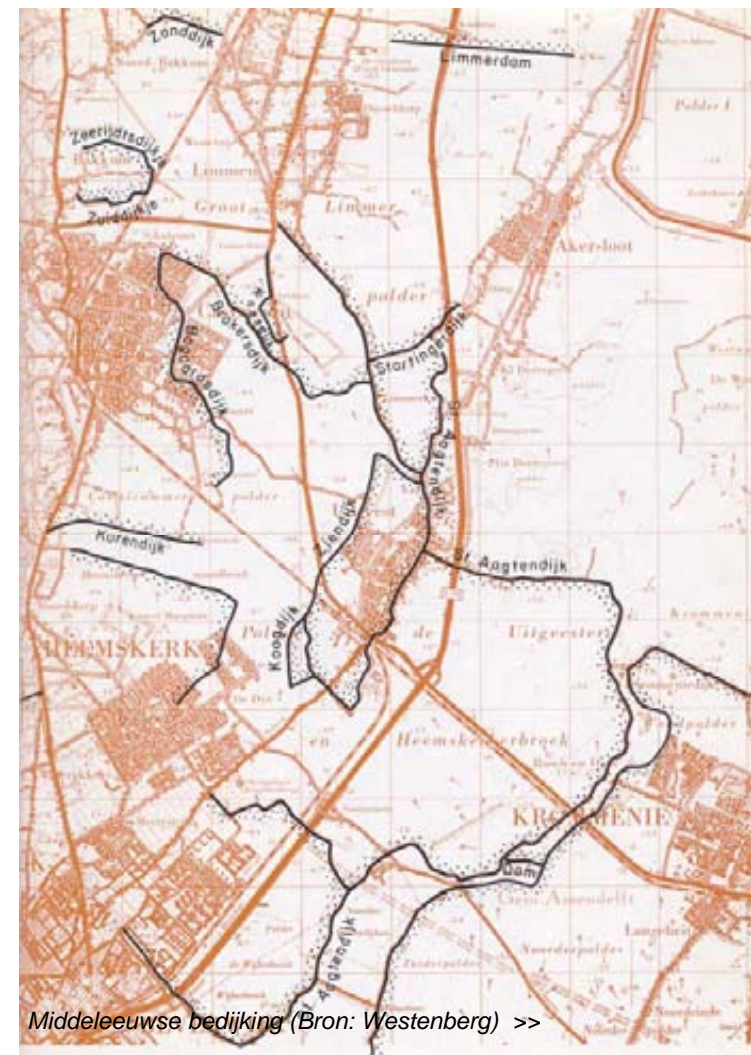
In de 16e en 17e eeuw zijn de meeste meren in het Noorderkwartier drooggelegd. Door de daling van het maaiveld en verhoging van het boezemwaterpeil was het in de 17e eeuw noodzakelijk kades rond de veenpolders aan te leggen om te voorkomen dat het water van het Alkmaardermeer het gebied blank zou zetten.

Het kavelpatroon van de polders varieert. De polders ten westen van Limmen en tussen Akersloot en Limmen (polders in de strandvlakte) verschillen van de kavelpatronen van de polders ten oosten van Akersloot (polders in het veenweidegebied).

- De bestaande verkavelingsstructuur (kavelrichting, kavelgrootte, mate van openheid van het landschap, schaal) is belangrijk voor de beleving van het gebied.
- De polders kenmerken zich door de openheid en de dijken.
- De tracés van de historische dijken zijn nog herkenbaar in het wegpatroon.
- De strandvlakte is onbebouwd.
- De afwateringsrichting van het westelijke deel van het gebied is omgekeerd ten opzichte van de stroomrichting van het voormalige Oer-IJ. 's Zomers wordt er boezemwater van het Alkmaardermeer ingelaten en wordt er water richting Duinpolders geleid.

Zeerijdsdijkje herkenbaar in het landschap

Middel-eeuwse bedijking (Bron: Westenberg) >>

JONGE DUINEN (VANAF 1000 NA CHR.)

De huidige markante duinenrij bestaat uit zgn. 'Jonge Duinen', ontstaan door grootschalige zandverstuivingen tussen 1000 en 1850. Hierbij werden de strandwallen en Oude Duinen (deels) overstoven. Door de verstuiving van de oude duinen verplaatste de kustlijn naar het oosten.

De duinen zijn altijd een woest en leeg gebied geweest. Vanaf de 16^e of 17^e eeuw werd begonnen met de beplanting van de duinen met helmgras en bomen. In de eerste helft van de 19e eeuw werden grote delen van de duinen ontgonnen voor de landbouw. Men groef sloten voor ontwatering, egaliseerde de duinvalleien en plantte windsingels aan. De ontginning leidde niet tot een succes. Begin 20e eeuw werden o.a. dennenbossen aangeplant voor houtexploitatie. Tegenwoordig hebben de duinen ook een functie in de zuivering van het drinkwater en als recreatie- en natuurgebieden.

Duinbeheer is gericht op het verkrijgen van weer veel natte duinvalleien. Aan de oorspronkelijke dynamiek van het duingebied wordt weer veel ruimte gegeven. De duinen bij Castricum maken deel uit van het recreatief toegankelijke Noordhollands Duinreservaat. Hier is geen massa-toerisme: de recreatieve voorzieningen zijn kleinschalig. In het duingebied liggen wel twee grote campings: aan de Zeeweg de Kennemer Duincamping Bakkum en in het Geversduin bij Castricum de Kennemer Duincamping Geversduin.

Duinbeken

Aan de zee kant maar ook aan de duinvoet van het binnenduין sijpelde schoon water naar lager gelegen gebieden. Castricum werd doorsneden door een aantal van deze duinbeken, waarvan 'De Cie' nog voortleeft in de huidige straatnaam 'Cieweg'.

Ontstaan binnenduïnrand

De Jonge Duinen zijn soms zeer breed en hoog. Aan de voet van de Jonge Duinen liggen nog steeds de Oude Duinen, flauw hellend naar de polders. Hierop is in de loop der tijd een karakteristiek binnenduïnrandmilieu ontstaan.

- Kenmerkend voor de duinformatie is het karakteristieke (micro) reliëf.
- Veel van het fijnmazige patroon van de duinrellen en -beken is verdwenen.

Fig. 59. Castricum en Bakkum.

1. grens; 2. weg; 3. sloot; 4. kerk; 5. vindplaatsen aardewerk; 6. Kronenburg; 7. (legenda) dijk; 7. (tekening) Kerckdijk; 8. (legenda) goet; 8. (tek.) Bogertsdijk; 9. Oude weg; 10. Sciebeek; 11. Brabantse Landbouw; 12. Achterweg; 13. Eerste Groene laan; 14. Oude Venne?; 15. Geest v. Bakkum; 16. Zanddijk; 17. Noord-Bakkum (Zuid-Arem); 18. Koningsbosch; 19. van Tienhovenhoeve.

GRAVEN VAN HOLLAND EN ABDIJ VAN EGMOND

De binnenduinrand vormt een oud woonmilieu. In de middeleeuwen werden hier versterkte huizen en kastelen van de graven van Holland en Egmond gebouwd, om het Graafschap Holland te beschermen tegen invallers uit vijandelijke gebieden. 'Herenweg' is een middeleeuwse aanduiding voor doorgaande wegen die onder bescherming van de heer stonden. De Heereweg is een aftakking van een oude route tussen Alkmaar en Haarlem.

Naast de eerste graven van Holland, is de geschiedenis van de drie Egmondten sterk bepaald door de religieuze activiteiten. Het Slot op den Hoef is ontstaan vanuit een verbondenheid met de abdij (bieden van bescherming). De abdij speelde een belangrijke rol bij veel van de ontginningen achter de duinen en strandwallen. Na de verwoesting in 1572/1573 is de abdij pas in 1935 weer herbouwd en sindsdien vanaf de Zanddijk weer aan de horizon zichtbaar.

Op de hoge gronden ten zuiden van de Uitgeesterweg tussen de kernen Castricum en Uitgeest stond eens het Huis te Castricum. Vanaf de 15e eeuw wordt het Huis te Castricum Cronenburg genoemd naar het geslacht Cronenburg dat het kasteel enkele generaties lang heeft bewoond. In de Spaanse oorlog is het kasteel teniet gegaan. Het complex Cronenburg bestaat uit de resten van 2 kastelen (of 1 kasteel met een bijgebouw). Er zijn sporen van bewoning uit de Romeinse tijd, de vroege Middeleeuwen en de Late Middeleeuwen. Op het terrein staat ook de boerderij Cronenburg. Een deel van de oude gracht is nog in het landschap terug te vinden. Het complex is een provinciaal monument.

Het weidelandschap rond het kasteel is bijzonder: het buitendijks weiland bevat een verlandde geul die nog een restant moet zijn van de binnendelta van het Oer-IJ. Op die geul hebben middeleeuwse kavelsloten afgewaterd. Als stroken zijn de bolle en smalle kavels nog duidelijk herkenbaar. Binnen de begrenzing van de Cronenburgervaart ligt de Vischkom, een voormalige vijver, nu als ovaalvormige, moerassige laagte in het hooggele-

gen weiland herkenbaar.

Het Krengenbos, ooit eigendom van de bewoners van kasteel Marquette te Heemskerk, maar nu van de provincie, is een restant van een oorspronkelijk veel groter hakhoutcomplex. Met de Maer- en Korendijk aan de zuidkant en de Polderdijk aan de noord- en oostkant (een verhoogde polderweg met een waterscheidende functie) kon de waterstand in het binnengesloten gebied hooggehouden worden. De kwel in dit gebied zorgt voor ouderwetse, bloemrijke en vochtige weilanden.

- *Kastelen: kasteel Marquette (Heemskerk) en de restanten van Cronenburg.*

De abdij van Egmond is van grote invloed geweest op ontginning van het landschap

KLEURRIJKE BOLLENTEELT (EIND 19E EEUW)

Bollenteelt op de strandwal

Het milde klimaat en de zandige ondergrond van de binnenduintrand en de strandwallen waren uitermate geschikt voor de teelt van bloembollen. De eerste bloembollen kwamen in de 16e eeuw naar Nederland. Vanaf eind 19e eeuw komt op de strandwallen de bollenteelt tot ontwikkeling.

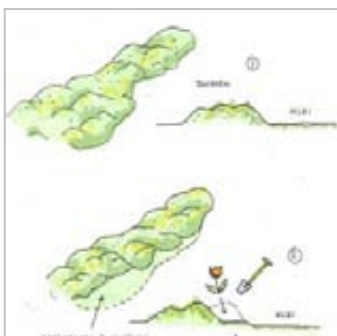
Sinds de jaren '80 is de teelt van de bollen sterk veranderd en heeft deze een industrieel karakter gekregen. De oude bollenschuren zijn vrijwel allemaal vervangen door moderne grootschalige landbouwschuren. Met name in het noordelijke deel van de gemeente (Noord Bakkum) zijn grote delen van de binnenduintrand in gebruik voor de bollenteelt. In Limmen en Aker-sloot is steeds minder bollenteelt als gevolg van het ruimtebeslag voor woningbouw.

Zanderijlandschap

In de 18e eeuw werden ook oude en jonge duinen ontgonnen om plaats te maken voor landbouw. Bos werd gekapt en zelfs hele duinen zijn afgegraven ten behoeve van de tuinbouw, en later de bollenteelt.

Voor de aanleg van de spoorbaan Alkmaar-Haarlem werd een groot stuk duinterrein afgegraven. Het open en vlakke gebied tussen de spoorbaan en het Noordhollands Duinreservaat wordt De Zanderij genoemd.

De Zanderij is voornamelijk voor de bollenteelt in gebruik. Min of meer parallel aan de spoorlijn ligt een door bomen omzoomde klinkerweg, de Duinenboschweg. Met de houtwallen en de klinkerbestrating is het een zeer karakteristieke weg. De bollenvelden zorgen ervoor dat de oorspronkelijke kleinschalige karakteristiek van de binnenduintrand hier nog maar beperkt aanwezig is. Ook is hier de typerende landschappelijke gradiënt afwezig, waardoor het ecologisch van weinig belang is.

- *Bloembollenteelt zorgt in de binnenduintrand voor een open landschap aan de voet van de duinen, in contrast met de beboste buitens in deze zone. Vanaf de 'Herenweg' is de duinvoet goed zichtbaar.*
- *Bollenteelt zorgt op de strandwallen voor een open landschap tussen de bebouwingslinten.*
- *Bollenteelt geeft een karakteristieke seizoensdynamiek aan het landschap.*
- *Tegenwoordig vindt bollenteelt ook beperkt op de strandvlakte plaats.*
- *Zeeveld, Brabantse Landbouw: duinontginningsboerderijen.*

Bollenteelt in de Zanderij

VERVOER PER WATER (19E EEUW)

Voor de komst van het spoor en de vrachtauto vond het meeste vrachtvervoer over water plaats.

Via de sluis nabij het Alkmaardermeer konden de schuiten langs de Startingervaart, het Slikker Die en de Dusseldorpervaart Limmen bereiken en via de Schulpvaart Castricum/Bakkum.

Schelpenvaart

Een belangrijk onderdeel van de vrachtvaart was de schelpenvaart. Voor vrachten naar o.a. Bakkum en Castricum namen kleinere schepen in het Limmergat op het Alkmaardermeer de vracht van de grotere schepen over en andersom werden vrachten die vanaf de Schulpvaart kwamen, voornamelijk schelpen, in het Limmergat overgeladen op grotere schepen. 't Stet is een aanleg- laad- en losplaats van vrachtschuiten. Zowel Akersloot, Limmen als Castricum hadden stetten. Veel stetten zijn verdwenen. Een goed voorbeeld van een stet ligt nog in Limmen, aan het einde van de Dusseldorpervaart.

Omstreeks 1630 werd het Kogerpolderkanaal, de Markervaart en de Nauernasche Vaart naar het IJ gegraven voor verbetering van de waterafvoer uit de Schermer Boezem.

De Markervaart vormt samen met het Noordhollandsch Kanaal de oostelijke begrenzing van de gemeente Castricum.

- *Waterwegen en omliggend landschap verzoenen zich met elkaar.*
- *Het Noordhollandsch kanaal en de Markervaart liggen op de grens tussen verschillende polders en vormen duidelijke randen.*

Schulpvaart

TREK NAAR DE KUST (EIND 19E EN BEGIN 20E EEUW)

De frisse zeelucht heeft een gezond imago. Tegen het einde van de 19^e eeuw oefende de landelijke omgeving van de binnenduinrand, vlak bij de duinen en de zee, steeds meer aantrekkingskracht uit op renteniers en forensen die zich in het kustgebied vestigden.

Het landgoed Bakkum was ooit in bezit van koning Willem I. In 1903 kocht de provincie het landgoed. Een gedeelte werd bestemd voor de bouw van een psychiatrische inrichting. De rest ging behoren tot het gebied van het Noordhollands Duinreservaat. Vanaf de tweede helft van de 19e eeuw tot aan het begin van de 20e eeuw werden in de duinen in Nederland diverse sanatoria en ziekenhuizen opgericht.

Ingepast in de beboste binnenduinrand ligt o.a. het terrein van het voormalige Provinciaal Psychiatrisch Ziekenhuis 'Duin en Bosch' met de vele paviljoens en eigen voorzieningen. Door vervangende nieuwbouw heeft de architectonische eenheid plaatsgemaakt voor diverse bouwstijlen. Ook ligt hier, verscholen in het groen, het medisch kindertehuis 'Antonius'.

Aan het einde van de 19^e en het begin van de 20^e eeuw werd de kust ook ontdekt als recreatiegebied. Er kwam meer vrije tijd voor de mensen (in eerste instantie de rijke bovenlaag van de bevolking). Reizen werd nu voor het eerst voor grote delen van de bevolking mogelijk. De aanleg van spoor- en tramlijnen naar het strand verbeterde bovendien de bereikbaarheid van deze gebieden. Met de komst van de spoorlijn Uitgeest-Alkmaar werd de strandvlakte op een niet natuurlijke wijze doorsneden. Op de plaats van het voetpad langs de Duinenboschweg liep vroeger de trambaan vanaf het NS-station van Castricum naar Duin en Bosch. Als gevolg van de aanleg van de Zeeweg (1925) en de opening van het kampeerterrein (1928) en jeugdherberg Koningsbosch wordt Castricum een druk bezocht vakantieoord.

- *Landschapselementen en beeldbepalende gebouwen: landgoed Doornduyn, Medisch Kinderhuis Sint-Antonius, Stayokay Bakkum, landgoed Duin en Bosch.*
- *De historische ziekenhuizen hebben een schaal en maatvoering die het tot opvallende en herkenbare elementen in het binnenduinland-schap maken.*
- *De gebouwen voegen zich goed in de opgaande begroeiing.*
- *De Zeeweg is een belangrijke route naar zee, hoog in het landschap.*
- *De spoorlijn volgt bij Castricum geen landschappelijke patronen.*
- *De bebouwing in de binnenduinrand bepaalt voor een belangrijk deel het allure en de uitstraling van de gemeente: het is een plezierig landschap met oude bossen en prachtige woningen.*

INFRASTRUCTUUR EN WONINGBOUW (20E EEUW)

Pas eind 19e en in de 20e eeuw zijn dwars door de strandvlaktes grote infrastructuurle werken gekomen, zoals de spoorweg, de Provincialeweg en de snelweg A9. De nieuwe wegen als scheidende elementen (op kunstmatige hoogtes) en de ontwatering van de polder veranderen het landschap drastisch van waterhuishouding en van uiterlijk.

De geleidelijke intensivering van het agrarisch grondgebruik heeft gevolgen voor natuur en landschap.

Stedelijke ontwikkeling

De belangrijkste groei van Castricum vond pas na 1959 plaats; in die tijd werd ook het netwerk van rijkswegen en provinciale wegen sterk uitgebreid. Daardoor konden ook Limmen en Akersloot uitgroeien tot forensengemeente, zij het dat dit later in de tijd en in minder sterke mate plaatsvond dan in Castricum.

In de naoorlogse periode zijn de ruimtelijke ontwikkelingen, zoals in heel Nederland, duidelijk veel grootschaliger en meer gestructureerd op basis van duidelijke functiescheidingen. Herkenbare in één hand ontwikkelde woongebieden, bedrijventerreinen, recreatiegebieden en sportcomplexen, verbonden door efficiënte asphaltverbindingen. Er is een toenemende mobiliteit door de auto, waardoor ook het toerisme in dit gebied een grote vlucht heeft kunnen nemen. De woonwijken hebben de relatie met het oorspronkelijke landschap losgelaten. In delen van Castricum, maar ook bij Limmen en Akersloot, is in de lagere strandvlakte gebouwd.

Militair erfgoed

Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn verdedigingswerken in de duinen aangelegd. Deze maakten deel uit van de Atlantikwall, een verdedigingslinie van de Duitsers die hen aan de westzijde moest beschermen tegen aanvallen. In het gehele duingebied van de gemeente Castricum en in de binnen-

duinrand zijn, verspreid, restanten van deze verdedigingsgordel terug te vinden.

Aan de voet van de Papenberg, en langs de Oude Schulpweg, liggen restanten van de betonnen Duitse anti-tankmuur (Atlantikwall). Vanaf de Duinenboschweg sloot deze muur aan op een tankgracht die Castricum en Bakkum van elkaar scheidde. Een klein stuk van die 'tankval' ligt nog vlak bij de Bleumerweg in de weilanden ten oosten van Bakkum.

In het Nollenlandschap zijn 31 bunkers gebouwd. Na de oorlog zijn die opvallend onder het zand weggewerkt.

- *De stedelijke uitbreidingen van de kern Castricum strekken zich uit vanaf de oeverwallen tot in de lagere delen van het binnendeltagebied van het Oer-IJ.*
- *In Limmen en Akersloot is ook buiten de strandwallen gebouwd.*
- *Nieuwe infrastructuur doorsnijdt het landschap zonder de natuurlijke patronen te volgen.*

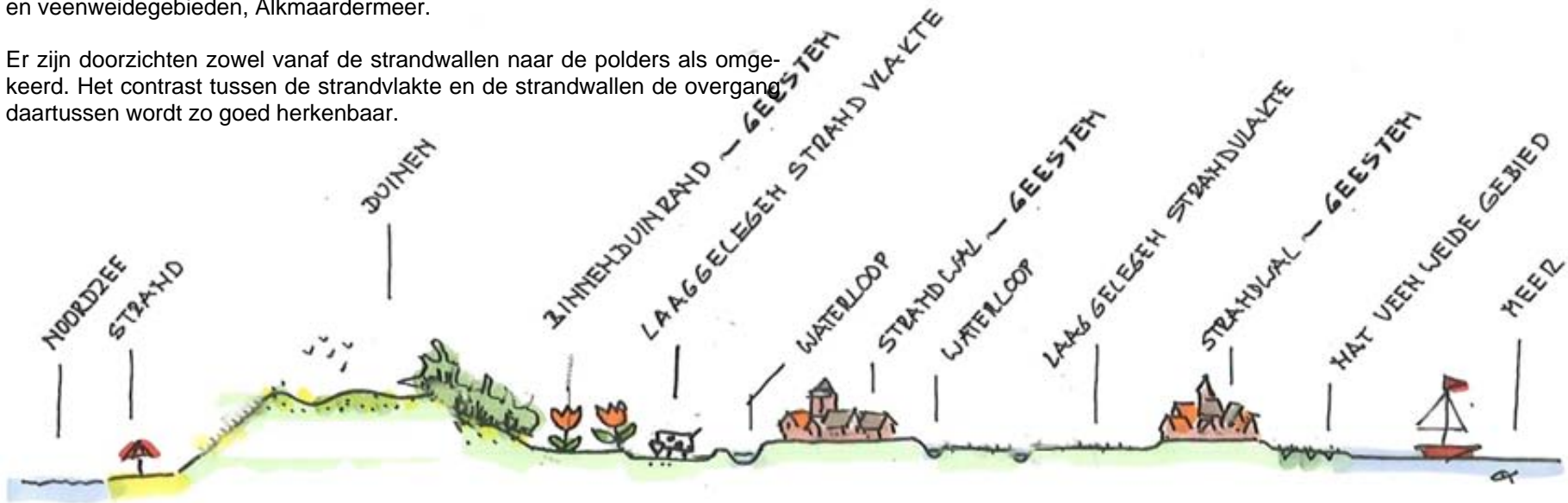
2.4 DE SCHATKAART

2.4.1 WAARDE: LANDSCHAPPELIJKE ZONERING

In de gemeente Castricum is een herkenbare zonering van open en besloten gebieden aanwezig, die afwisselend hoog, droog en begroeid zijn, en laag, nat en open. Een bijzondere waarde van het buitengebied van Castricum is, dat de complete landschappelijke gradiënt van zee tot veenweidegebied nog (gedeeltelijk intact) aanwezig is.

Van west naar oost bestaat de gradiënt uit: weidse Noordzee, strand en duinen, binnenduinrand, strandvlaktes en binnendelta Oer-IJ, strandwallen en veenweidegebieden, Alkmaardermeer.

Er zijn doorzichten zowel vanaf de strandwallen naar de polders als omgekeerd. Het contrast tussen de strandvlakte en de strandwallen de overgang daartussen wordt zo goed herkenbaar.

Binnenduinrand

De overgangszone tussen duinen en polders geeft dit gebied een geheel eigen karakter. Van nature is deze overgang een geleidelijke, omdat veel stuifzand uit de duinen hier lage duintjes (nollen) vormde. Zo'n situatie zien we nu nog terug bij het Koningsduin, langs de Heereweg bij Noord-Bakkum, het Nollenlandschap als overgangsgebied tussen de hoge duinen en het lage polderland.

Het landschap van de binnenduinrand is kleinschalig. Bakkum heeft een groene uitstraling met dorpsbebauing, gemengd met (restanten) van een agrarisch landschap. In de binnenduinrand is de grote mate van afwisseling van alle aanwezige functies, openheid en beslotenheid, bebouwd en onbebouwd. Deze afwisseling is beleefbaar vanaf de continue route, de Heereweg, hier doorheen. Vanaf de route zijn er doorzichten mogelijk naar de het achterliggende duingebied of de strandvlakte.

Ook langs de Beverwijkerstraatweg is deze afwisseling herkenbaar.

- *Vanaf de Heereweg en Beverwijkerstraatweg zichtlijnen naar zowel de duinvoet en de duinen als de strandvlakte.*

Strandvlakte en binnendelta Oer-IJ

De westelijke strandvlakte en het Binnendeltagebied, De Groot-Limmerpolder en de Castricumerpolder zijn jonge kleigebieden. Hier opereren de over het algemeen gezonde veehouderijen. Alleen de lagere delen, de beddingen van het krekensysteem, zijn natter.

De strandvlakte tussen Akersloot en Limmen is natter. Hier heeft van oorsprong een dunne laag veen gelegen. Door veelvuldige overstromingen in de Middeleeuwen via het Dieënsysteem heeft klei-afzetting plaatsgevonden. Dit zijn nu nog natte gebieden en daarom voor natuurontwikkeling heel aantrekkelijk.

De waterhuishouding wordt in de strandvlakte kunstmatig geregeld. Ondanks dat ruilverkaveling heeft plaatsgevonden lijken veel afwateringssloten en kavels nog steeds een vrij grillige en schijnbaar ongeordende structuur te hebben. Uitsluitend op de plaatsen waar wat hoger gelegen gronden zijn –bijvoorbeeld op de overgang van de strandwal naar de strandvlakte– is sprake van een meer rationele verkaveling.

De binnendelta van het Oer-IJ kenmerkt zich door veel microreliëf en veel meanderende waterlopen. Net als in de strandvlaktes overheersen hier de open weidegronden voor veeteelt met als medegebruikers weidevogels.

De strandvlaktes en binnendelta zijn de laagstgelegen gebieden binnen de gemeente Castricum, waardoor het vrij drassige grond betreft.

- *Het vlakke, open polderlandschap met karakteristieke verkavelingsstructuren heeft duidelijke ruimtelijke begrenzingen.*
- *Karakteristieke lange zichtlijnen tussen Bakkum en Limmen en tussen Limmen en Akersloot.*
- *Het agrarisch gebruik is een belangrijke identiteitsdrager in dit gebied.*
- *Karakteristiek zijn de waterlopen in de strandvlakte ten oosten van Limmen, loodrecht op de strandwal.*

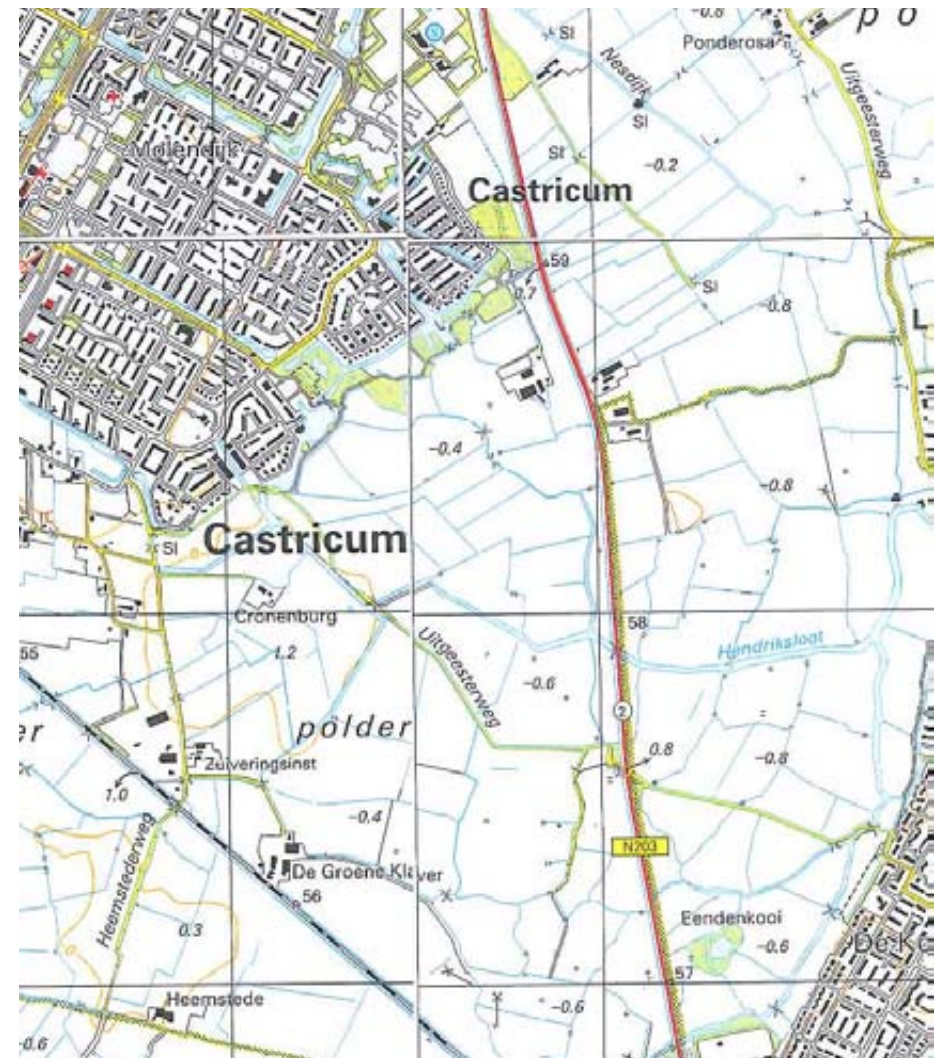

Open strandvlakte met duidelijke ruimtelijke begrenzing

Castricumerpolder

De Castricumerpolder ligt in het voormalige mondingsgebied van het Oer-IJ, een binnendelta. Het slotenpatroon is grillig, wat refereert aan de voormalige kreken in het gebied. Op sommige percelen langs de Uitgeesterweg tussen Castricum en Uitgeest zijn de middeleeuwse kavels (oeverwallen), gescheiden door verlande ontwateringsloten, nog goed herkenbaar.

De Castricumerpolder watert via de Hendriksloot en met bemaling af op het Uitgeestermeer. Oorspronkelijk werd de bemaling geregeld door poldermolen "De Dog" bij Uitgeest, nu door een gemaal.

Groot-Limmerpolder

De Groot Limmerpolder ligt tussen Bakkum en Limmen en tussen Limmen en Akersloot. In de polder wordt het water oostwaarts via de Schulpvaart en Slikkerdie en met bemaling afgevoerd door het Limmergat, maar ook via de Limmertocht met bemaling op het Noordhollandsch Kanaal.

Het westelijke deel van de polder bestaat uit open weidegebied, in een onregelmatige blokverkaveling. Het oostelijk deel van de polder (Het Limmerdie) is een drassig landschap met het meertje Het Die, dat met rietkragen omzoomd is. Een strook berkenbos staat te midden van een stuk nat hooiland. Kerkmeer is een restant van een oud moerasgebied. Om het land aan de overzijde beter te kunnen bereiken werd omstreeks 1926 dwars door het meer een dam aangelegd, waardoor het Kerkmeer in tweeën werd gedeeld.

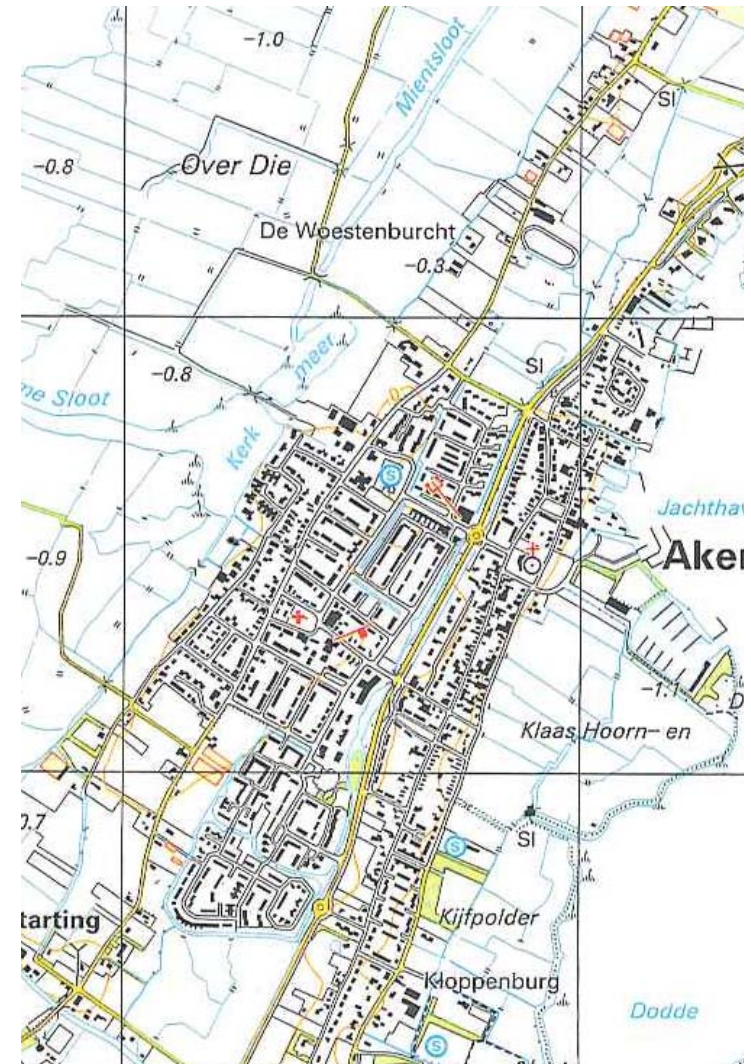

Binnengeesterpolder

Akersloot is ontstaan op twee smalle strandwallen die naast elkaar liggen. Het zijn de restanten van de meest oostelijke kustlijn. Tussen deze twee smalle zandruggen, met daarop de geesten, ligt de Binnengeesterpolder, die voor een gedeelte bebouwd is geworden. Vanaf de Startingerweg, gelegen op de westelijke strandwal, loop het weiland naar het midden af. In de richting van de Geesterweg tot aan de Koningweg, gelegen op de oostelijke strandwal, loopt het weiland weer op. Op het laagste punt bevindt zich een sloot. De Sluisweg (zuidelijk) en de Roemersdijk (noordelijke deel) verbinden de oostelijke met de westelijke strandwal.

Open polder tussen de bebouwde strandwallen van Akersloot

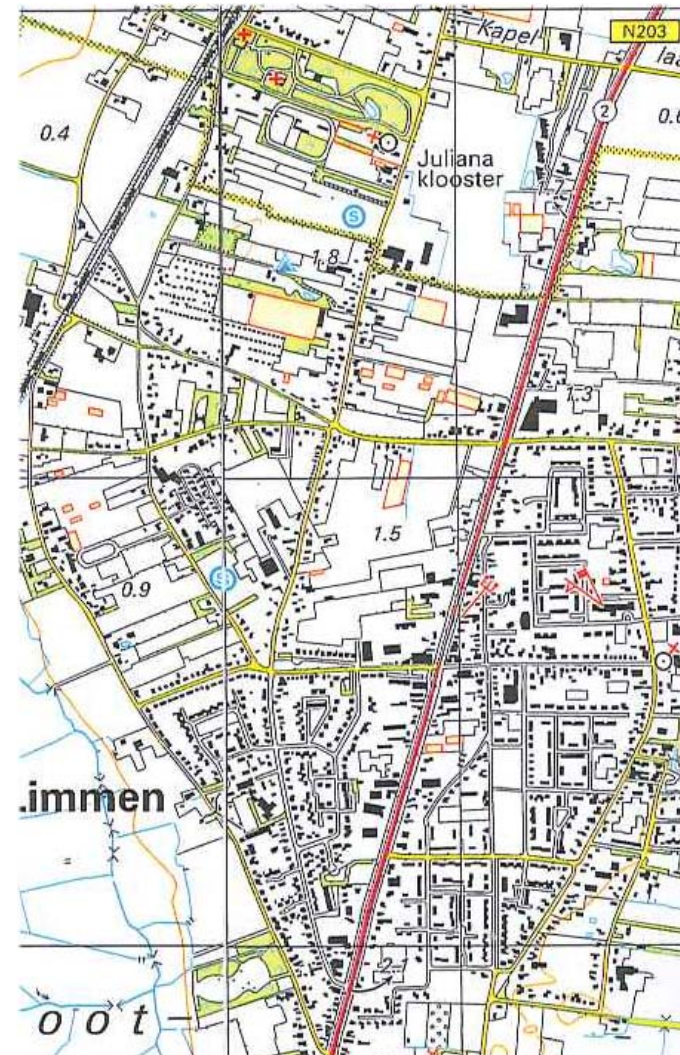
Strandwallen

Vanouds zijn de bebouwing en de hogere boomopstanden geconcentreerd op de in noord-zuid richting lopende strandwallen. Ook de belangrijkste wegen zijn op de strandwallen gesitueerd.

Limmen en Akersloot liggen op twee verschillende strandwallen.

Op de strandwallen heeft generaties lang akkerbouw en later vooral tuinbouw (aardbeien en groenten) plaats gehad en in de 20e eeuw is het vooral bollenteelt geworden. De kavelscheiding bestond niet uit sloten, maar uit hagen.

- *De oude (stolp)boerderijen, die in de strandvlaktes hun weidegronden hebben, liggen allemaal op de rand van de strandwallen. De locatie van de boerderijen markeert de grens strandwal-strandvlakte.*
- *Open ruimte tussen Castricum en Limmen en tussen Uitgeest en Akersloot.*

Oostelijke strandwal van Akersloot, gezien vanaf Alkmaardermeer

Westelijke strandwal van Akersloot

Veenweide- en merengebied

Hoe meer naar het oosten hoe ouder het landschap. Ten oosten van Akersloot heeft veenvorming plaatsgevonden vanaf 2000 v Chr tot in de Middeleeuwen. Restanten van het uitgestrekte veenweidegebied zijn de huidige Klaas Hoorn- en Kijfpolder, de Hem- en de Dorregeestpolder en Westwouderpolder.

Zowel het water van het Alkmaardermeer, de weidepolders en de droogmakerij Schermer zijn uitgestrekt door hun vlakheid. Het enige reliëf wordt hier gevormd door dijkkjes, die vooral in de diepere poldergedeelten een begrenzing van de horizon kunnen vormen.

- *Openheid in noordelijke, zuidelijke en vooral oostelijke richting is het belangrijkste kenmerk van dit gebied.*

Klaas Hoorn- en Kijfpolder

De polder wordt tegen het water van het Alkmaardermeer beschermd door een dijkje dat stamt uit het begin van de 17e eeuw. Het is een broedplaats voor vele weidevogels en in de winter fourageer- en rustplaats voor watervogels. De polder is ontsloten voor recreatief medegebruik. Vanaf het Alkmaardermeer is over het land van de Klaas Hoorn- en Kijfpolder zicht op het dorpsfront van Akersloot.

Hem- en Dorregeesterpolder

De Hem- en de Dorregeesterpolder liggen aan de westrand van het Alkmaarder- en Uitgeestermeer. De agrarische vooruitgang is aan dit polderland voorbijgegaan en daardoor is het een aantrekkelijk weidevogelgebied. De Hempolder wordt helemaal door water omringd (Hem betekent eilandje.) De Dorregeesterpolder behoort tot de gemeente Uitgeest en wordt van de Hempolder gescheiden door het Limmergat. Met elkaar vormen ze een landschappelijke eenheid.

Hempolder omringd door water: rietveen

Alkmaardermeer

In de 13e eeuw is in het veengebied o.a. het Alkmaardermeer ontstaan door vooral oeverafslag langs de vele veenriviertjes. Het meer vormde toen één geheel met het meer van de Schermer. Na het droogmalen van de vele Noord-Hollandse meren in de 17e eeuw en afsluiting van waterverbindingen met de Zuiderzee kreeg het Alkmaardermeer de belangrijke functie als boezemwater voor grote delen van Noord-Holland. Het is onderdeel van de 'Schermerboezem'.

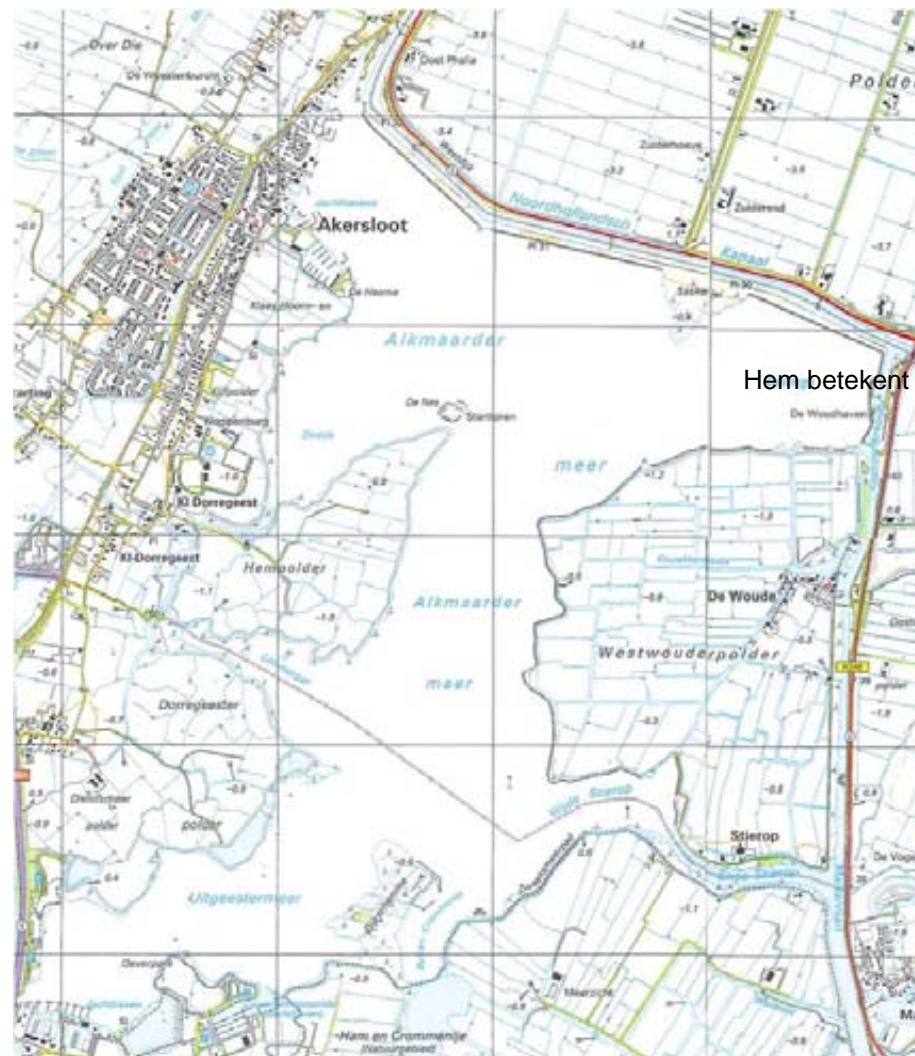
Vanaf de 17e eeuw ligt het waterpeil van het meer hoger dan het slootpeil; er komen kades langs de oevers van het meer. Door bodemdaling en bedijking van het Alkmaardermeer kunnen de achterliggende laagtes niet meer vrij op het meer afwateren. Er ontstaat een poldersysteem, waarbij elke polder voor bemaling één of meerdere molens krijgt. De molens zijn ondertussen vervangen door elektrische gemalen.

Rond het Alkmaardermeer zijn in de 20e eeuw veel voorzieningen gekomen voor recreatie. Daarnaast heeft het meer als natuurgebied, bijvoorbeeld door de vele vogels die hier in de winter doorbrengen, een grote ecologische waarde.

Het Alkmaardermeer is een provinciaal aardkundig monument.

Alkmaardermeer: natuurlijk meer en aardkundig monument

Hem betekent eilandje.

Westwouderpolder

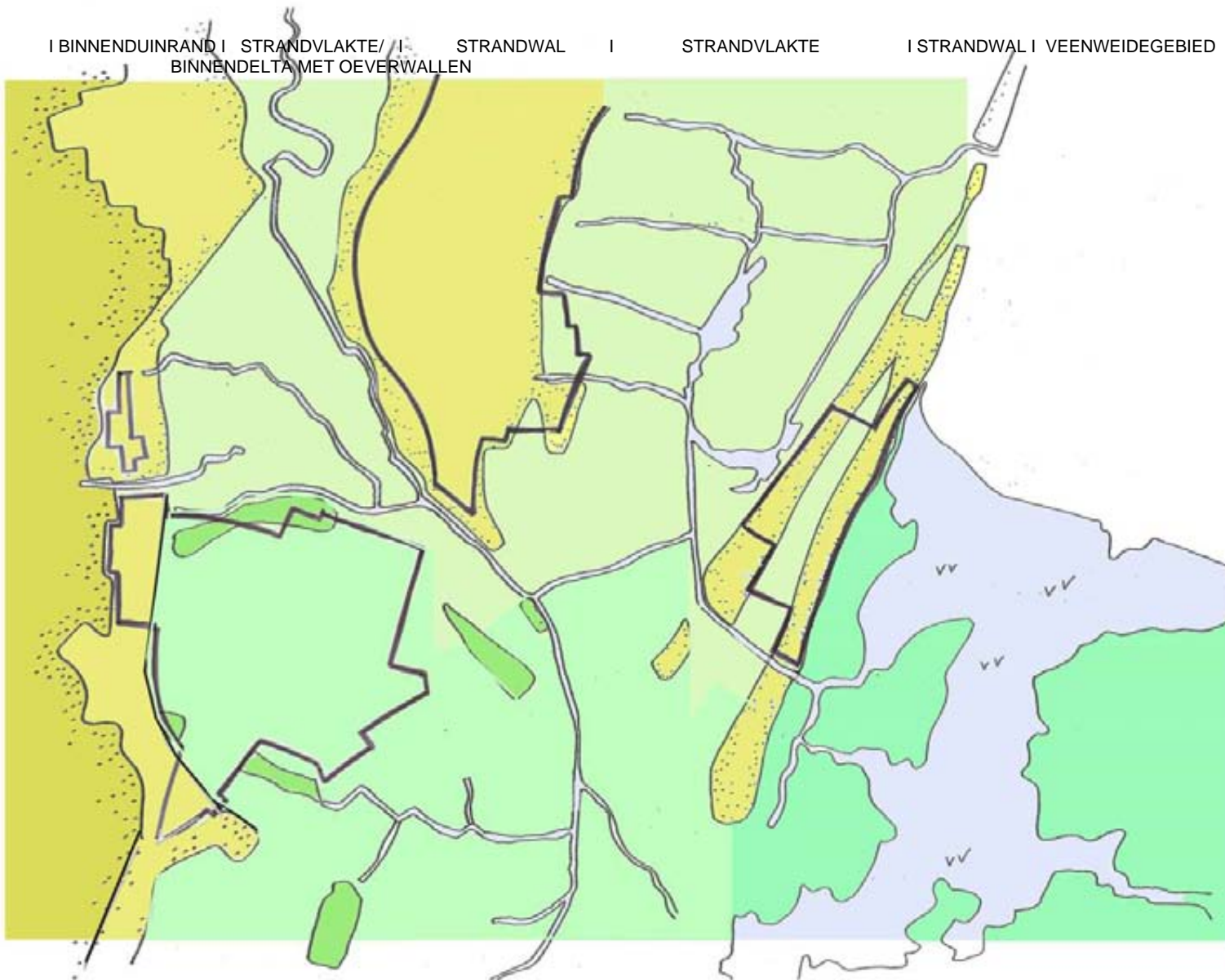
Het oude veeneiland, de Wouden, is door de Markervaart in tweeën gesplitst. De Oostwouderpolder is opgenomen in de droogmakerij Starnmeer. De Westwouderpolder, gemeente Castricum, is nu een eiland tussen Alkmaardermeer, Markervaart en Stierop. Dit veenweidegebied is uitgestrekt en vlak en open, met bijzonder weinig opgaande beplanting. De beeldbepalende elementen in deze polder zijn de graslanden, sloten met riet en vaarten. Aan het slotenpatroon is nog te zien hoe de ontginning van het veengebied heeft plaats gehad. In de polder zijn nauwelijks verharde paden aanwezig, er zijn zelfs weilanden die uitsluitend over de vaarten te bereiken zijn.

De polder wordt ruimtelijk en visueel gescheiden van Akersloot door het Alkmaardermeer. De Westwouderpolder behoort vanouds tot de voormalige gemeente Akersloot. Dit geeft aan dat in het natte veengebied verbindingen over water belangrijker waren dan over land.

Weinig opgaande elementen in de Westwouderpolder

I BINNENDUINRAND I STRANDVLAKTE/ I STRANDWAL I STRANDVLAKTE I STRANDWAL I VEENWEIDEGEBIED
BINNENDELTA MET OEVERWALLEN

Landschappelijke zonering

2.4.2 WAARDE: HOOGTEVERSCHIL

Het gebied heeft van nature door de grote geodiversiteit ook een grote variatie aan biotopen, de talloze overgangszones (gradiënten) zorgen voor een grote biodiversiteit: veel microreliëf en een grote variatie aan grondsoorten.

De dwarsdoorsnede van de gemeente Castricum laat van de wijde zee naar de droogmakerij Schermer een goed overzicht zien van de structuur en de gevarieerdheid van het landschap. Het natuurlijke reliëf zorgt met het door mensen gemaakte polderlandschap voor bezienswaardige hoogteverschillen in het gebied. De silhouet van de duinenrij en de beboste binnenduinrand en dichte strandwallen geven de gemeente een extra dimensie. Zichtlijnen maken de hoogteverschillen ervaarbaar: in de open polder, en haaks vanaf de strandwallen.

Silhouet van de duinen

Aan de zeezijde bepalen duinen het aanzicht. In een eeuwenlang proces van zandverstuivingen werden langs de kust duinen opgestoven die plaatselijk tot grote hoogte reiken. Het hoogste duin van de gemeente Castricum is de Papenberg met 31.5 m boven NAP. De duinen zijn wisselend in hoogte en breedte. De duinen bij Castricum aan Zee zijn relatief laag omdat het hier een dichtgestoven Oer-IJ binnendelta betreft. De duinenrijen vormen een opvallend silhouet van het overwegend open landschap.

Strandwallen en oeverwallen

De hogere droge zandgronden (oude kustlijnen) zijn van oudsher de locatie geweest waar de akkers (geesten), de bewoning en de wegen zich bevonden. Bij Limmen en Akersloot zijn de strandwallen nog steeds duidelijk herkenbaar. De geconcentreerde bebouwing en hoogopgaande beplanting vormen een gesloten rand vanuit het open veld.

Door de overgang van de hoger gelegen zandgronden naar de lager gelegen veengebieden is een gradiëntsituatie ontstaan, de binnenduinrand. Het hoogteverschil in de binnenduinrand kan oplopen tot 2,5 meter.

De oeverwallen rond het dorp Castricum geven het gebied een bijzonder karakter.

Dijken en kades

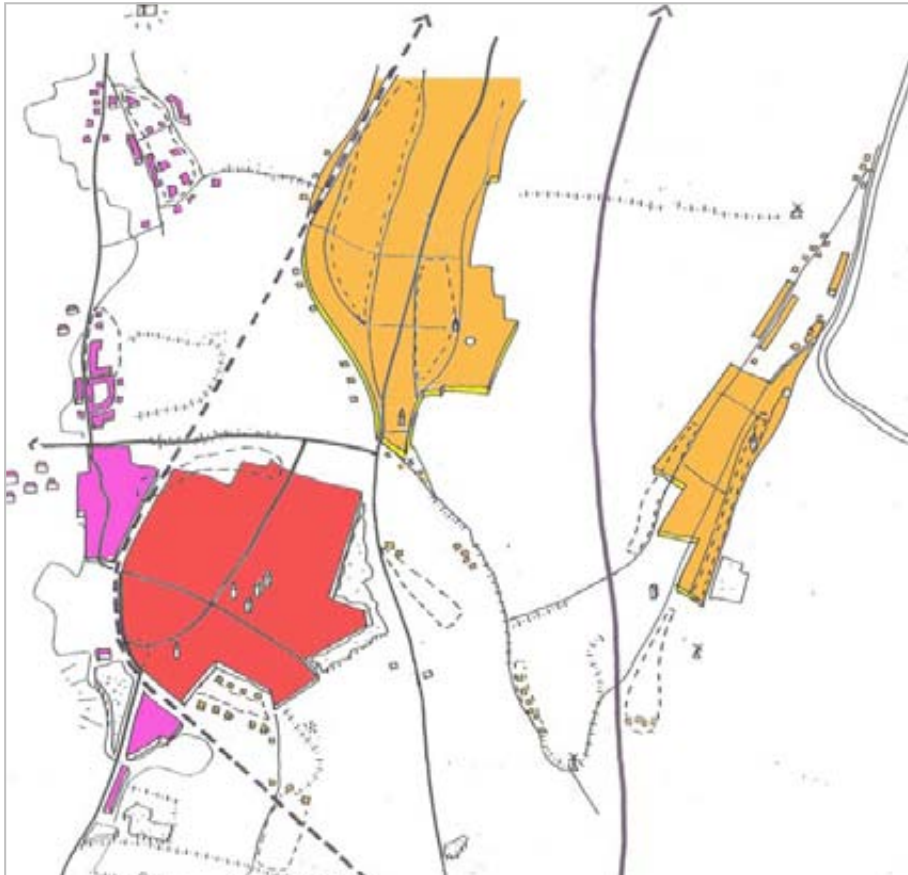
Weinig opvallend in de strandvlakte bestaan nog enkele dijkrestanten. Zij zijn bescheiden van hoogte. De dijkjes verwijzen naar een eeuwenlange strijd tegen het opdringende water dat vanuit het IJ en de Zijpe via allerlei waterlopen de lager gelegen gebruiksgronden rond de hoger gelegen dorpen bedreigde.

- *Geodiversiteit (microreliëf, variatie aan grondsoorten) en biodiversiteit (gradiënten).*
- *Voor de ervaarbaarheid van het hoogteverschil zijn zichtlijnen belangrijk.*

Silhouet van de duinen

2.4.3 WAARDE: BEBOUWINGSSTRUCTUUR

Met uitzondering van de bebouwde kom van Castricum ligt het merendeel van de bebouwing op de van nature hogere delen in het landschap (van links naar rechts): de binnenduinrand, de oeverwallen en de strandwallen.

Bakkum: geestdorp in de binnenduinrand

Castricum: dorp in de binnendelta van de Oer-IJ, met hoge en lage delen

Limmen: geestdorp op de strandwal

Bebouwing in de duinen

*In de duinen hier en daar bijzondere gebouwen en kleinschalige recreatieve elementen (BRON: PWN)
De duinen vallen buiten het plangebied van het buitengebied Castricum.*

Bebouwing in de binnenduintrand

Bakkum

Bakkum is ontstaan op de binnenduintrand langs een aantal doorgaande routes. De organische groei heeft een zeer gevarieerde lintbebouwing doen ontstaan. Achter de linten liggen rustige woonwijken met overwegend vrijstaande huizen.

Bakkum heeft duidelijke grenzen. De grens valt aan de oostzijde samen met de spoorlijn. Aan de noordzijde valt de dorpsgrens samen met de rand van de dorpsbebouwing en de Zeeweg.

Aan de westzijde kent de bebouwingrand een grillig verloop maar wordt ruimtelijk ingekaderd door de duintrand.

Bakkum ca. 1900

Bakkum ca. 1980

Bakkum ca. 2000

- LEGENDA BEBOUWINGSKARAKTERISTIEK**
- LINTBEBOUWING
 - BEBOUWING VOEGT ZICH IN LANDSCHAP (BINNENDUINTRAND, STROOMRUG)
 - BEBOUWING VOEGT ZICH NIET IN LANDSCHAP (STRANDVLAKTE/DELTA)
 - HARDE DORPSRAND
 - - - GELEIDELIJKE OVERGANG
 - GROENE DORPSRAND
 - AANDACHTSZONE LINTBEBOUWING LANDELIJK GEBIED

Huidige situatie

Bebouwing in de binnenduinrand

Bakkum-Noord

Karakteristiek voor Bakkum-Noord is het bebouwingslint langs de Heereweg. Het lint heeft een kleinschalig karakter met individuele bebouwing, overwegend aan weerszijden van de weg, dicht op elkaar. Aan de oostzijde van de Heereweg ligt de voormalige geest. Langs de weg rond de geest is ook bebouwing ontstaan. De geest zelf is verdicht met bebouwing en beplanting. In dit gebied is relatief veel woonbebouwing en weinig agrarische bebouwing.

Zichtlijnen door het lint op de open polder (oostzijde Bleumerweg, Achterlaan) en op de duinvoet (westzijde Heereweg) geven het gebied kwaliteit.

Verspreid langs de Heereweg liggen (buiten de dorpskern) woningen en (recreatieve) voorzieningen.

Bakkum-Noord ca. 1900

Bakkum-Noord ca. 1980

Bakkum-Noord ca. 2000

Huidige situatie ca. 2005

Bebouwing in de binnenduinrand

Noord Bakkum

Noord Bakkum is een oud buurtschap rond de geest. De transparante lintbebouwing heeft een overwegend agrarisch karakter. Agrarische bebouwing in de vorm van kassen zorgt voor verdichting in dit gebied.

Noord Bakkum ca. 1900

Noord Bakkum ca. 1980

Noord Bakkum ca. 2000

Bebouwing op strandwallen

Limmen

Oude geestdorpen vormen de historische basis van Limmen. De noord-zuid georiënteerde routes zijn de Westerweg, de Kapelweg en de Hogeweg. De oost-west georiënteerde routes zijn de Pagenlaan en de Visweg. Langs deze historische routes zijn op organische wijze bebouwingslinten ontstaan. De Kennemerstraatweg vormt de belangrijkste historische doorgaande route over de strandwal. Langs deze weg is een mix van wonen en bedrijvigheid in hoge dichtheid aanwezig.

Aan de westzijde van de Westerweg liggen alleen boerderijen, die vaak rond het erf een bomensingel hebben. Zij hebben of hadden een functionele relatie met de lager gelegen randen in de strandvlakten. De bebouwing contrasteert met het open gebied ten westen van de kern. De rand met de strandvlakte is hierdoor transparant. Dit geldt ook voor het gebied Oosterzij.

Aan de oostkant van Limmen zijn in de jaren '70 van de 20e eeuw woonwijken uitgebouwd in de Limmerpolder (o.a. Disseldorp, Dampegheest). Deze stammen uit de tijd, dat bollenvelden op de strandwal nog te duur waren om aan te kopen voor woningbouw. Woonbebouwing op deze van nature natte plek past niet binnen de 'systematiek' van het landschap. De woonbebouwing grenst met de achtererven direct aan het buitengebied. Het effect is wat verzacht door de groenvoorzieningen.

De huidige nieuwbouw heeft weer volledig plaats op de strandwal, op de voormalige bollenvelden. Deze concentratie van bewoning heeft tot gevolg dat de strandwal als landschapeenheid duidelijk herkenbaar is gebleven.

Aan de noordkant van Limmen is in samenwerking met de gemeente Heiloo het plan Zandzoom in ontwikkeling. Woningbouw afwisselend in een groene landschappelijke setting.

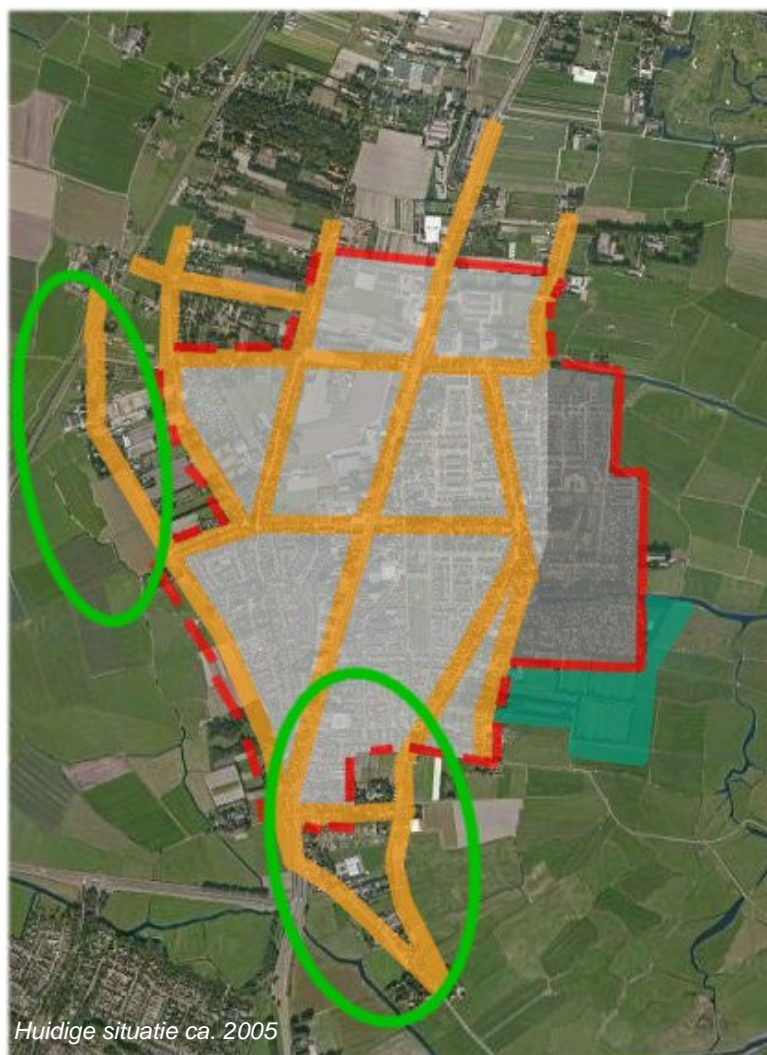
Limmen ca. 1900

Limmen ca. 1980

Limmen ca. 2000

Huidige situatie ca. 2005

- LEGENDA BEBOUWINGSKARAKTERISTIEK**
- | INFILTRERING
 - BEBOUWING VOEGT ZICH IN LANDSCHAP (BINNENDIJKRANS, STROOMRUG)
 - BEBOUWING VOEGT ZICH NIET IN LANDSCHAP (STRANDVLAKTE/DELTA)
 - HARDE DORPSRAND
 - GELEIDELIJKE OVERGANG
 - GROENL. DORPSRAND
 - AANDACHTSZONF | INFILTRERING LANDELIJK GEBIED

Bebouwing op strandwallen

Akersloot

De linten in Akersloot liggen parallel aan elkaar in de lengterichting op de oorspronkelijke strandwallen. Deze linten vormen de ontstaansbasis van het dorp Akersloot.

Het dorp Akersloot bestond uit 15 buurtschappen. In het noorden lag Boekel, en naar het zuiden afzakkend waren daar de buurten Lamoor, Hoorne, de Molenbuurt, Hougeest, de Middelbuurt, de Dam en de Sluisbuurt. Deze buurtschappen lagen op een strandwal het dichtst bij het Alkmaardermeer. Ten westen van deze buurten op de tweede strandwal lagen Vierhuizen, Watersij, Kerkgeest en Starting. Deze twee langgerekte gebieden werden verbonden door de Kerkbuurt.

Aan de westzijde van het dorp liggen de Westerweg-Waterzijde en de Startingerweg-Buurtweg. Aan de oostzijde van het dorp liggen de Koningsweg-Julianaweg en de Boschweg-Kerklaan. Zowel de westelijke als de oostelijke linten worden van oudsher onderling met elkaar verbonden door diverse dwarsstraatjes, die eveneens bij de linten worden gerekend. De Raadhuisweg, Sluisweg en Roemersdijk vormen de verbinding tussen het westelijke en oostelijke deel van het dorp.

De grens van het dorp valt aan de westzijde samen met de Westerweg/Waterzijde langs een deel waarvan woningen met de tuinzijde naar het buitengebied zijn gekeerd. De oude boerderijen, die in de strandvlaktes hun weidegronden hebben, liggen allemaal de rand van de strandwallen (droog!). De locatie van de boerderijen markeert de grens strandwal-strandvlakte. Omdat met name de rand van de strandwallen al heel vroeg bewoond was, wordt dit als archeologisch waardevol gebied beschouwd.

Aan de oostzijde wordt de grens van het dorp gevormd door de Boschweg/Kerklaan: een mooie en duurzame overgang tussen dorp en buitengebied met vrij zicht op het Alkmaardermeer.

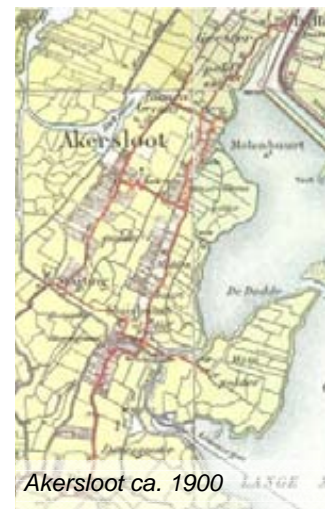
In Akersloot is de herkenbaarheid van de strandwallen minder geworden, omdat de nieuwbouw eind 20e eeuw plaats vond in de Binnengeesterpolder, de lager gelegen smalle voormalige strandvlakte tussen de twee smalle strandwallen: Componistenbuurt.

Daar waar de rand van beide strandwallen geaccentueerd wordt door bebouwing, met opgaande begroeiing, is dit een goede afgrenzing (vb. Kerklaan).

Aan de noord- en zuidzijde, waar de bebouwingslinten het dorp verlaten en overgaan in het buitengebied is de grens van het dorp diffuus.

Nog steeds zijn in deze linten de oorspronkelijke buurtjes op de zandrug herkenbaar, zoals Boekel in het noorden en de Sluisbuurt in het zuiden. Deze liggen enigszins los van de dorpsbebouwing van Akersloot.

De sluis vormde de doorvaart vanuit de Schulpvaart naar het Alkmaardermeer. De sluis werd in de jaren zestig van de 20e eeuw gedempt en naderhand werd ook de ophaalbrug gesloopt. Vanaf de Sluisbuurt is er een ruim zicht op de Dorregeesterpolder en de Dorregeester Molen.

Akersloot ca. 1900

Akersloot ca. 1980

- LEGENDA BEBOUWINGSKARAKTERISTIEK**
- INTRFCROWING
 - BEBOUWING VOEGT ZICH IN LANDSCHAP (BINNENDUINRAND, STROOMRUG)
 - BEBOUWING VOEGT ZICH NIET IN LANDSCHAP (STRANDVLAKTE/DELTA)
 - HARDE DORPSRAND
 - GELEIDELIJKE OVERGANG
 - GROENL. DORPSRAND
 - AANDACHTSZONF INTRFCROWING LANDELIJK GEBIED

Bebouwing op oeverwallen in de binnendelta

Castricum

De grootste kern, Castricum, is gebouwd in de Oer-IJ binnendelta. Het Oer-IJ is een gebied van krekens, zandplaten en oeverwallen. De oude buurtschappen van het dorp Castricum liggen met hun geesten op de hogere natuurlijke oeverwallen (Kerkbuurt, Oosterbuurt, Noordend en in het zuidoosten, ver buiten de bebouwde kom, Heemstede). Maar Castricum is vooral ook gebouwd op de aanliggende lagere gronden.

De relatief massieve bebouwing van de kern Castricum in het open gebied sluit op geen enkele manier aan bij de historische structuren van het landschap; dit geldt vooral voor de uitbreidingen uit de tweede helft van de vorige eeuw. De buitenrand van de bebouwde kom is afgesloten met een bosrand, waardoor een 'stedelijk karakter' is ontstaan. Ten noorden en ten zuiden van de kern Castricum bestaan nog enkele oost-west zichtlijnen, al worden die sterk begrensd door bebouwing en begroeiing.

De oude buurtschappen hebben nog steeds een agrarisch karakter.

De (voormalige) boerderijen in de Oosterbuurt hebben of hadden een functionele relatie met de lager gelegen randen in de strandvlakten. Midden op de hoge gronden van het buurtschap Oosterbuurt ligt de Breedeweg en op de zuidflank de Doodweg. Beide wegen voeren naar het dorpscentrum, vroeger ook wel Kerkbuurt genoemd.

Langs de Brakersweg is het oorspronkelijk agrarische karakter van het buurtschap Noordend bewaard gebleven. Hier staan nog drie monumentale boerderijen: 'De Drie Gratiën'.

Ook Heemstede is de naam van een zeer oud buurtschap van Castricum, gelegen tegen de grens met Heemskerk en verbonden met de Maer- of Korendijk. Het gebied ligt ongeveer een meter hoger dan het omringende land. Ook waren er 6 huisplaatsen. Nu staan er nog twee boerderijen die door de spoorlijn Castricum-Uitgeest van elkaar gescheiden worden.

Castricum heeft zijn uitbreidingen voornamelijk te danken aan het forensis-

me. Toen in de 60er en 70er jaren van de 20e eeuw Castricum sterk werd uitgebreid, werden ook de lagere delen rond de oude buurtschappen bebouwd: eerst aan de westkant, vervolgens aan de oostkant.

De dorpskom van Castricum (1900-1940) ligt grofweg tussen spoorbaan, Ruitersweg, Prinses Beatrixstraat en mr. Dekkerstraat. In de bebouwde kom van Castricum is veel samenhang in de stedenbouwkundige plannen.

Met 'Molendijk' wordt tegenwoordig het zuidoostelijke woongebied van Castricum bedoeld. De Molendijk was oorspronkelijk een middeleeuwse dijk die aan de oostkant de hoge gronden van Heemstede, Oosterbuurt en Noordend met elkaar verbond. De dijk heeft een grillig verloop. In 1966 werd het resterende deel tijdens het bouwrijp maken van de grond tbv woningbouw nagenoeg geheel vergraven. Alleen een klein restant, de voormalige oprit naar de Albert's hoeve, is bewaard gebleven en bezet met knotwilgen in het uitbreidingsplan ingepast. Aan de oostzijde werd in 1985 de Albert's Hoeve afgebroken en wederopgebouwd met appartementen. Tussen de eendekooi en de hoeve is ook woningbouw toegevoegd, waardoor de landschappelijke eenheid is verdwenen.

De dorpsgrens valt aan de westzijde samen met de spoorlijn en de Beverwijkerstraatweg en de direct daaraan grenzende bebouwing.

Aan de zuidzijde heeft de bebouwingsrand een zeer grillig verloop. Het heeft een 'harde' uitstraling met woningen, het bedrijfsterrein Castricummerwerf en het Bonhoeffercollege.

De oostzijde van het dorp zorgt de afwisseling van bebouwing, landschappelijk groen en sportvelden en volktuinen voor een duurzame groene overgang tussen dorp en buitengebied.

Aan de noordzijde grenst de bebouwing met de achterzijde direct aan het open landschap rond de Schulpvaart. De Zeeweg vormt een scheidend element in het landschap, waardoor de ruimte langs de Schulpvaart een parkachtige uitstraling heeft.

Castricum ca. 1900

Castricum ca. 1980

Castricum ca. 1980

Huidige situatie ca. 2005

- LEGENDA BEBOUWINGSKARAKTERISTIEK**
- INFILTRERING
 - BEBOUWING VOEGT ZICH IN LANDSCHAP (BINNENDUINRAND, STROOMRUG)
 - BEBOUWING VOEGT ZICH NIET IN LANDSCHAP (STRANDVLAKTE/DELTA)
 - HARDE DORPSRAND
 - GELEIDELIJKE OVERGANG
 - GROENL. DORPSRAND
 - AANDACHTSZONE | INFILTRERING LANDELIJK GEBIED

Bebouwing op oeverwallen in de binnendelta

Buurtschappen en boerderijen

In de voormalige binnendelta van het Oer-IJ liggen als eilanden (restanten van) natuurlijke hoogtes: de oeverwallen. Op een aantal plekken zijn deze als geest te herkennen, bijv. bij de Nesdijk en bij de geest van Heemstede. Daar waar de Schulpvaart onder de Uitgeesterweg door gaat is van oudsher een groepje huizen rond de brug aanwezig. De bebouwing is van oorsprong kleinschalig en agrarisch van karakter.

Nesdijk—historische geest

Hoogebrug—bebouwingsconcentratie op oeverwal

Drie groene klavers—historische geest Heemstede

Bebouwing in de strandvlakte

De voormalige strandvlaktes zijn de lage en drassige zones tussen de strandwallen, waar veenvorming plaats had en die generaties lang alleen als weilanden geschikt zijn. Pas de laatste decennia is er weer “akkerbouw” in de vorm van de verbouw van voerdermaïs en omgronding voor bollenteelt. Boerderijen werden er niet gebouwd en de vlaktes zijn daarom van oudsher, op enkele molens en gemalen na, een open gebied.

Eind vorige eeuw is een tweetal boerderijen naar de strandvlakte verplaatst. In het noordelijk deel van de westelijke strandvlakte, waar veel bollenteelt is, is aan de zuidzijde van de Zanddijk verspreide bebouwing ontstaan.

ca. 1900

ca. 2005

Provincialeweg—ruilverkavelingsboerderijen

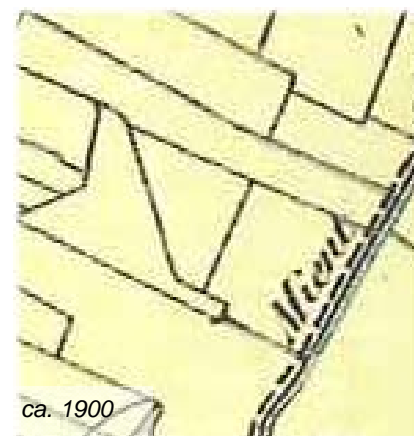

ca. 1900

ca. 2005

Noordelijk deel westelijke strandvlakte

ca. 1900

Verlengde Roemerdijk—ruilverkavelingsboerderij

Bebouwing in de veenweidepolders

De Woude en Stierop

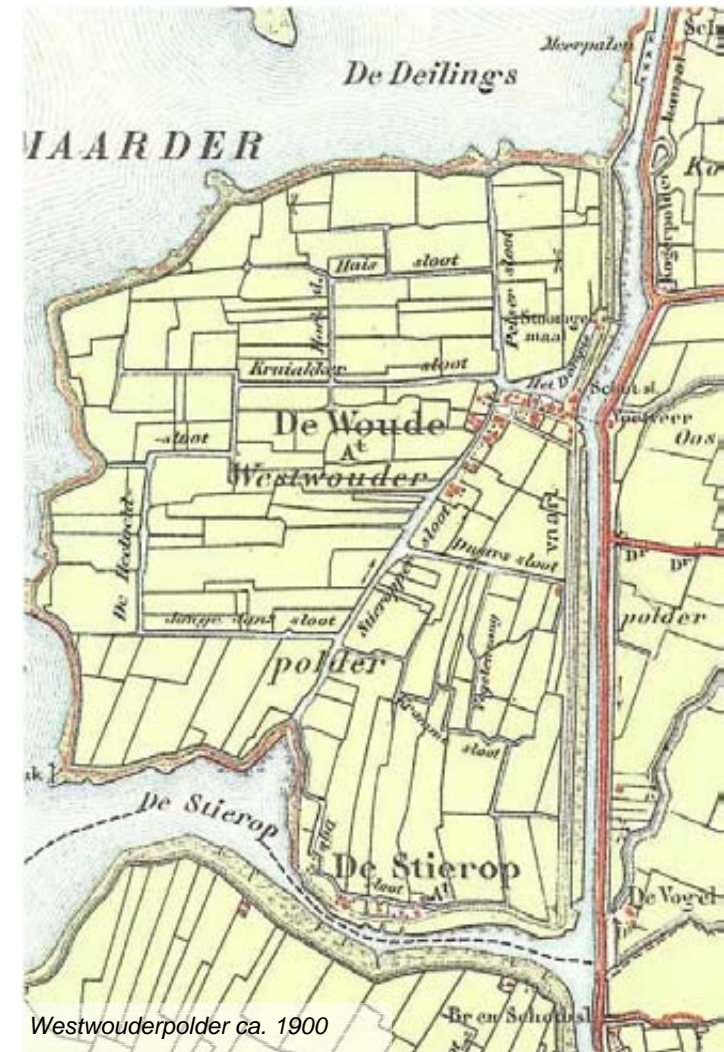
De Westwouderpolder wordt ruimtelijk en visueel gescheiden van Akersloot door het Alkmaardermeer. De polder is slechts per (veer)boot bereikbaar.

De enige bebouwing op het eiland is geconcentreerd in twee kernen aan de rand van het eiland: De Woude en Stierop.

Het eiland is een rijksbeschermd dorpsgezicht. Dit vanwege de bijzondere stedenbouwkundige en architectonische waarde van de bebouwing, en de landschapswaarde van de weilanden op het eiland. Opvallend is de concentratie van stolpboerderijen en houten huizen. De meer planmatige bebouwing pas minder goed in de typische bebouwingsstructuur.

De Woude is gelegen aan de Markervaart. De kern bestaat uit een bebouwingslint dat vanaf de Markervaart loodrecht de polder inloopt en na enkele honderden meters afbuigt naar het zuidwesten. Op een aantal plaatsen zijn er aan het lint kleine aftakkingen gemaakt, waarlangs ook weer bebouwing heeft plaatsgevonden.

Stierop is een bescheiden bebouwingslint aan de zuidkant van het eiland. Kenmerken voor de linten is het onregelmatige bebouwingspatroon en de ontsluiting van de bebouwing aan zowel weg als water.

Huidige situatie ca. 2005

2.4.4 WAARDE: BELANGRIJKE ROUTES

Doorgaande routes, die met elkaar een regelmatig patroon vormen, zorgen voor de beeldvorming van de omgeving. Wanneer deze routes van een eenduidige en heldere vormgeving zijn voorzien, dus herkenbaar zijn, hebben ze een positief effect op de beeldvorming en oriëntatie in de omgeving. Langs de routes liggen herkenningspunten. Voor de echte beleving van het gebied is het hierop aangetakte fijnmaziger patroon van woonstraten, fietsroutes, wandel- en ruitersporen van belang, waarbij met name de laatste vaak zijn gekoppeld aan historische landschappelijke lijnen als dijken en waterlopen.

In Castricum zijn de belangrijkste routes noord-zuid gesitueerd. De noord-zuid richting correspondeert met de voor dit landschap beeldbepalende oriëntatie van de strandwallen in de ondergrond. Er zijn slechts enkele oost-west verbindingen: routes naar de kust en verbindingroutes tussen de strandwallen.

- *Historische routes hebben binding met de landschappelijke basis.*
- *Voor de herkenbaarheid zijn het profiel en de ruimtelijke begeleiding van de route belang.*
- *De kruispunten van routes vormen belangrijke knooppunten.*
- *De historische routes op de strandwallen en in de binnenduintrand zijn van oudsher de dragers van functies, met oriëntatie van bijzondere en representatieve gebouwen op de weg, en (maatschappelijke) functies.*

Historische routes op de strandwallen/binnenduintrand

De belangrijkste historische routes in dit gebied liggen op de strandwallen/ binnenduintrand en zijn noord-zuid georiënteerd.

De Heereweg is de oude historische route over de binnenduintrand en schakelt de dorpen van Groet in het noorden tot IJmuiden in het zuiden als een parelketting aan elkaar. Het historische tracé van de Heereweg (in het zuiden overgaand in de Beverwijkerstraatweg) is grotendeels bewaard. De weg is afwisselend dicht tegen of zelfs in de duinen gelegen en dan weer plaatselijk gelegen op de rand van de polder. In het dorp Castricum is de continuïteit van de oude verbinding slecht beleefbaar.

Op de strandwallen van Akersloot en Limmen zijn de herenwegen (Akersloot: Geesterweg en Limmen: Kennemerstraatweg) losgekoppeld van de linten rond de geesten (Akersloot: aan de westzijde Westerweg-Waterzijde en Startingerweg-Buurtweg, aan oostzijde Koningsweg-Julianaweg en Boschweg-Kerklaan, verbonden door Raadhuislaan. Limmen: aan de westzijde Westerweg, Kapelweg en Hogeweg, aan oostzijde Middenweg en Dusseldorperweg, verbonden door Pagenlaan en Visweg). De wegen zijn zijwegend gestrekt en volgen de hoogtelijnen.

Route over binnenduintrand

Route over strandwal

Historische routes tussen de strandwallen

De historische routes tussen de strandwallen en de binnenduinrand liggen op de oude historische dijkjes in het landschap: Zanddijk, Limmerdam (Heiloo), Korendijk, Nesdijk, Uitgeesterweg tussen Castricum en Uitgeest, Uitgeesterweg tussen Limmen en Uitgeest, Startingerweg. Het beeld van de route sluit aan op het open landschap waar de weg doorheen gaat. Langs de routes ligt incidenteel bebouwing.

Route tussen de strandwallen: Uitgeesterweg

Nieuwe routes

Spoorlijn, Provincialeweg Limmen-Uitgeest (1932) en de A9 snijden als autonome elementen door het landschap van Castricum. Er is nauwelijks bebouwing op deze transportwegen georiënteerd.

De Zeeweg is een belangrijke route naar de kust. Met het talud in combinatie met de zware beplanting heeft de weg een scheidende werking. Dit pas slecht in de oorspronkelijke structuur van het landschap. De weg vormt een duidelijke noordelijke begrenzing van de bebouwingsrand van Castricum.

Scheidende werking van nieuwe routes door hoogteverschil en beplanting

2.4.5 WAARDE: ORIENTATIEPUNTEN

Dwalend door het landschap passen de verschillende puzzelstukjes in elkaar door herkenningpunten in de buitenruimte en karakteristieke bebouwing langs de routes. Oriëntatiepunten springen in het oog.

Kruispunten van de routes zijn belangrijk voor het ruimtelijk beeld. Zo'n knooppunt is een combinatie van route en herkenningpunt.

De entrees van de dorpen zijn min of meer spontaan ontstaan als overgang van het landschap naar het bebouwde gebied. Soms zijn er herkenningpunten, zoals een grenspaal.

De gemeente Castricum is rijk aan cultuur en historie. Overal in het gebied zijn nog restanten te vinden van dijkes, wegen op dijktracés, ontginnings- en kavelpatronen. De molens, kasteelplaats Cronenburg, de gebouwen van de zorginstellingen en verschillende recreatieve voorzieningen in de binnenduinrand en aan het Alkmaardermeer vormen even zovele oriëntatiepunten in het landschap.

Uitgestrooid over de dorpen, maar met name rond de routes over de strandwallen, liggen in het oog springende gebouwen met bijzondere architectonische kwaliteit (landhuizen, stolpen). Deze zijn belangrijk als herkenningpunt en oriëntatiepunt maar leveren verder door de beperkte hoogte geen wezenlijke bijdrage aan de horizon van Castricum.

Oriëntatiepunten in het gebied zijn:

- *Huisvuilcentrale Alkmaar op achtergrond*
- *Zicht vanaf Zanddijk op abdij van Egmond*

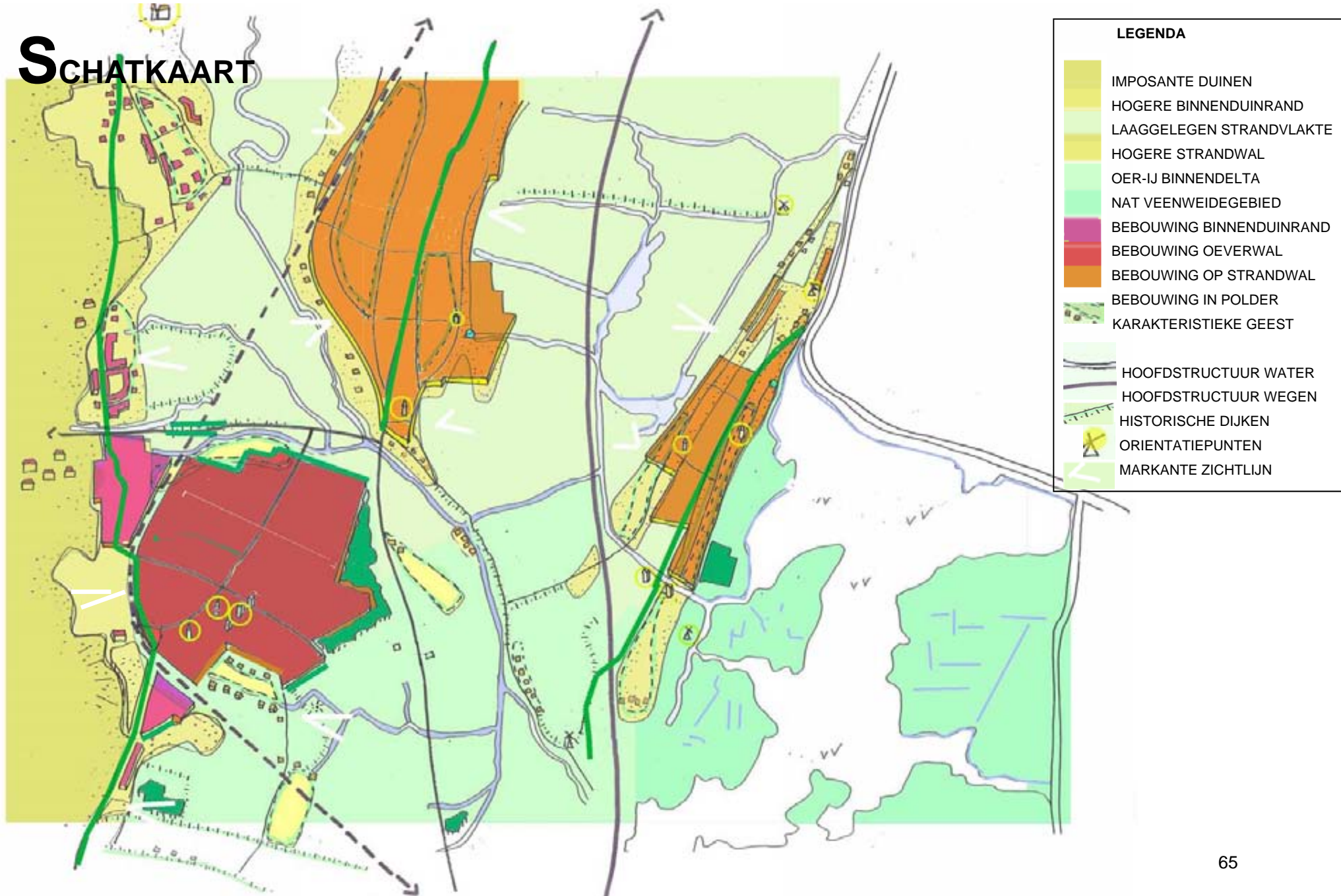
- *Groenkoperen koepel van de kapel van de GGZ (psychiatrisch centrum Willibrord te Heiloo)*
- *Torenspits van de katholieke kerk Heiloo*
- *Torenspits protestantse kerk Limmen*
- *Torenspits van de katholieke kerk Limmen*
- *Torenspits van de protestantse kerk Akersloot*
- *Oude kerkje Akersloot*
- *Torenspits katholieke kerk Castricum*
- *Torenspits van de protestantse kerk Castricum*
- *De drie toerenflats aan De Loet in Castricum*

- *Oude Knecht Akersloot*
- *Noordermolen*
- *Museumgemaal 1879 (locatie voormalige Zuidermolen)*
- *PEN-huisje Binnengeesterpolder*

- *Landschapselementen:*
- *Klimduin Papenberg*
- *Eendenkooi van Uitgeest*
- *Krengenbos*
- *Landschapspark Hendriksveld*
- *Boerderij Cronenburg*

- *Kruispunten van routes*

SCHATKAART

3 VISIE EN ONTWIKKELINGEN

3.1 KERNKWALITEITEN

Het buitengebied van Castricum kent een aantal waardevolle kwaliteiten, die het gebied een open, groene en landelijke uitstraling geven. De groene kwaliteit is ook van grote betekenis voor de ruimere stedelijke regio.

Kwaliteit: leesbaar landschap

Castricum heeft een 'leesbaar' landschap: een landschap waarin de historische en landschappelijke ontwikkeling goed herkenbaar is. Een landschap met sterke contrasten tussen het ruige, natuurlijke duinlandschap, de groene en verdichte binnenduinrand en de strandwallen, de open strandvlakten en veenweidegebieden. De complete landschappelijke gradiënt van zee tot veenweidegebied is in het landschap zichtbaar. Elke zone in dit landschap heeft een specifiek verkavelingspatroon. Op de schatkaart is deze ruimtelijke kwaliteit van het landschap aan de hand van de verschillende deelgebieden, routes, markante gebouwen en karakteristieke plekken afleesbaar. De diversiteit van het landschap, nabij de zee, geeft het gebied een hoge belevingswaarde.

Kwaliteit: cultuurhistorie

Het gebied ontleent haar identiteit aan het specifieke cultuurhistorische en landschappelijke gebruik: de karakteristieke bollenteelt op de strandwallen, het duingebied met Nollenlandschap, oude wegenpatronen rond de geesten en de doorgaande herenwegen op de strandwallen, de Zanderij ten westen van Castricum. Bij Limmen is aan de westzijde de karakteristieke overgang tussen de strandwal en de strandvlakte in de bebouwingsstructuur met de historische boerderijlocaties nog goed herkenbaar.

Een groot deel van de strandvlaktes van de gemeente Castricum maakt onderdeel uit van de binnendelta van het Oer-IJ. Nog steeds verwijst het kronkelige verloop van bijv. de Schulpvaart naar het voormalige krekenspatroon. Dijkjes en molens hielden de woongebieden droog.

Kwaliteit: agrarische sector

De landbouw is in dit gebied relatief goed ontwikkeld. Het gebied kent vrijwel geen glastuinbouw en geen intensieve veehouderij. Op de strandwallen ligt de nadruk op tuinbouw/bollenteelt, in de strandvlakte op veehouderij. Dit sluit aan op de karakteristieken van deze landschappen. In het open weidegebied grazen nog steeds de koeien.

Kwaliteit: natuurwaarden

Er is niet alleen gebouwde kwaliteit. De geologische ontwikkeling van de kust en het mondingsgebied van het Oer-IJ hebben een gebied doen ontstaan met veel (micro)reliëf en variatie in grondsoorten (gradiënten). Samen met de afwisseling tussen drukke en minder drukke delen, en met een karakteristiek verschil in open en besloten delen, heeft dit ook veel natuurwaarden tot gevolg. Ook natuur heeft een belangrijke belevingswaarde. Door de open relatie tussen duingebied en Waterland zijn hier met name veel weidevogels aanwezig. Veel van de natuurwaarden hebben ook een relatie met water. In het gebied is een combinatie van slingerende waterlopen en kaarsrechte sloten/vaarwegen. Ook is er sprake van kwelzones.

Kwaliteit: binnenduinrandmilieu, strandwallen en zichtlijnen

Een belangrijke karakteristiek van de dorpen in de binnenduinrand en op de strandwallen is het kleinschalige, 'dorpse', groene karakter. Waar de doorgaande noord-zuid routes de rand van de omliggende polder raken zijn zichtrelaties over de open weidegronden waardevol en te behouden. Langs de Heereweg zijn juist de omsloten stukken, de gebieden tussen Heereweg en de duinrand (zoals de Zanderij) beeldbepalend. De overgang duinen-binnenduinrand-strandvlakte-strandwal-strandvlakte-strandwal-veenweide/meer is een belangrijke kwaliteit in dit gebied. Soms is deze helder, en is de gradiënt zichtbaar, soms niet en is er bijvoorbeeld over de strandwal heen gebouwd. Het uitzicht is soms beperkt en kort, maar er zijn ook lange zichtlijnen (tot aan bijvoorbeeld de vuilverbranding van Alkmaar).

KWALITEITEN

3.2 KNELPUNTEN EN BEDREIGINGEN

Het belang van het open en groen houden van het buitengebied is stevig geworteld in het ruimtelijke orderingsbeleid van de gemeente Castricum. Er is uiterste terughoudendheid bij nieuwe ontwikkelingen. Dit is ook (provinciaal) planologisch vastgelegd: buiten het stedelijke gebied is de ontwikkelingsruimte in het zgn. uitsluitingsgebied beperkt. Alle initiatieven moeten zorgvuldig worden afgewogen. Er is een voortdurende vraag naar ruimte in het gebied. Deze vraag past soms wel, soms niet binnen de aanwezige mogelijkheden.

Bedreiging: ruimtevraag in de binnenduinrand en op de strandwallen

(zie op kaart: ontwikkelingsdruk op de dorpsrand)

De binnenduinrand en de strandwallen kennen een hoge verstedelijkingsdruk, zowel voor woningbouw, werkgelegenheid, sport, en de binnenduinrand met name ook voor recreatief en maatschappelijke zorg. Soms betreft het een grote ontwikkeling die past in het buitengebied, soms een ontwikkeling die niet past in het buitengebied, maar door aard en omvang daar (in de dorpsrand) een plek moet vinden.

Eenzijds vinden er in binnenduinrand en op de strandwallen ontwikkelingen binnen de bestaande functies plaats. Een ontwikkeling met veel ruimtelijke impact is de schaalvergroting van de bebouwing, wat afbreuk doet aan het aanwezige groene, kleinschalige en dorpse karakter. Karakteristieke open ruimtes in het lint dreigen kleiner te worden of te verdwijnen. In de landbouw vindt een schaalvergroting en intensivering plaats, waardoor het bouwvlak van de agrarische bedrijven groter wordt. Schaalvergroting is ook te zien in de opzet van woonwijken.

Veranderingen in de agrarische bedrijfsvoering hebben in bijna alle gevallen verdichting van het gebied tot gevolg. Er zijn twee tendensen: grootschalige maïsteelt bedreigt de openheid van de strandvlakte, en de toename van het aantal paardenhouderijen ('verpaarding') in de binnenduinrand zorgt voor

een verdere verkaveling en 'Verrommeling' van dit gebied.

Anderzijds is er ook vraag naar alternatieve functies in het gebied, bijv. in het kader van recreatie en toerisme.

In het gebied stoppen agrariërs, waardoor, gebruik makend van de VAB-regeling, het aantal burgerwoningen in het buitengebied toeneemt. Maar er komen (incidenteel) ook nieuwe agrarische bedrijven bij. Per saldo betekent dit een verdichting. Dat dit ook gevolgen heeft voor de bebouwingsgrenzen van de lintbebouwing is met name in Limmen en Bakkum te zien.

Eventuele uitbreiding van het bedrijventerrein aan de zuidzijde van Castricum vormt een bedreiging van het landelijke karakter.

Bedreiging: aantasting openheid en karakteristiek polders

(zie op kaart: aantasting openheid van de ruimte)

Ook in de strandvlakte is er een ruimtevraag, bijvoorbeeld voor de aanleg van natuurgebieden en recreatieve routes. Verder maaiveldddaling van de veenweidegronden zorgt ervoor dat de geschiktheid als weidegronden achteruit gaat. Een deel van deze gronden wordt omgezet naar natuurterrein. Bij onvoldoende regie dreigt door ruimteclaims van zowel landbouw als natuur een versnippering van het buitengebied.

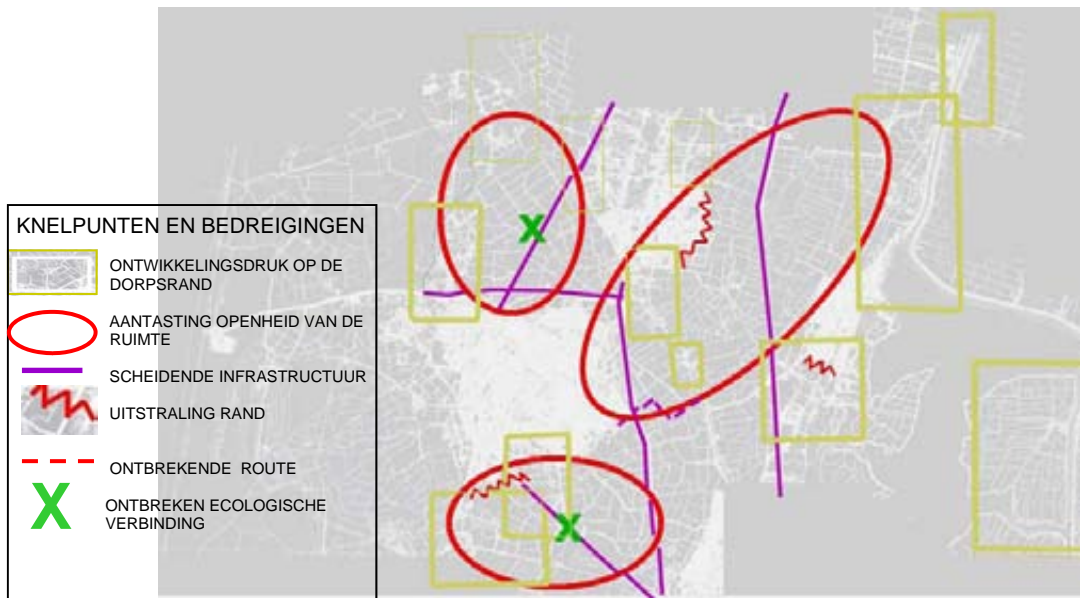
Sinds de herverkaveling in de 70er jaren staan er in het open buitengebied van de binnendelta nieuwe boerderijen. De Klaas Hoorn- en Kijfpolder is een tijdje in beeld geweest als uitbreidingslocatie voor Akersloot. Dergelijke ontwikkelingen bedreigen de karakteristieke openheid in van het gebied, zowel visueel als de kwaliteit als weidevogelgebied. Bij Heiloo heeft de golfbaan het hele karakter van de polder veranderd. Er bestaan uitbreidingsplannen naar het gebied ten zuiden van de Lagelaan.

Bedreiging: nivellering van het landschap

Ook zijn in het recente verleden percelen al of niet permanent voor maïs- en bollenteelt in gebruik genomen met soms schade aan archeologische of cultuurhistorische waarden. Door het aan banden leggen van de maïsteelt en het niet meer toestaan van omgroningen voor bollenteelt kan dit als een probleem van het verleden worden beschouwd.

Door de ruilverkaveling zijn al veel historische kavelstructuren verloren gegaan. Het is tegenwoordig technisch ook mogelijk in nattere delen te bouwen. Deze ontwikkeling is niet gewenst. Bollenteelt is niet meer beperkt tot de geestgronden, waarmee de herkenbaarheid en cultuurhistorische waarde voor dit gebied van dit traditionele grondgebruik flink achteruit is gegaan. Het verdwijnen van tuinbouw op de strandwallen en koeien uit de strandvlakten is in cultuurhistorisch opzicht jammer.

Door de mogelijkheden voor een reizende bollenkraam is de bollenteelt niet gebonden aan een vast gebied maar kan wisselend plaatsvinden op percelen die gewoonlijk als grasland in gebruik zijn. Langs de Zanddijk is te zien dat de 'nieuwe' graslanden (ecologisch) minder waardevol zijn als de oorspronkelijke graslanden.

Niet alleen het agrarisch gebruik zorgt voor nivellering in het landschap. Ook karakteristieke landschappelijke overgangen verdwijnen, in Limmen en Akersloot bijv. door buiten de strandwal te bouwen. Ook zijn niet overal de overgangen meer goed herkenbaar, door het dichtslibben van oost-west zichtlijnen met bebouwing en infrastructuur. Niet alleen de zichtlijn vanaf de strandwal op de strandvlakte is belangrijk, ook de openheid tussen Castricum en Limmen en tussen Akersloot en Uitgeest.

Doordat landbouwgebruik gepaard gaat met een verlaging van het waterpeil, zijn de veenweidegebieden onderhevig aan steeds toenemende inklinking.

De waterhuishouding wordt in de strandvlakte kunstmatig geregeld. In de winter stroomt het gebied via Schulpvaart en Hendriksloot af op het Alkmaardermeer, in de zomer wordt bij droogte gebiedsvreemd water vanuit het Alkmaardermeer ingelaten. Hoewel veel sloten nog een grillig patroon hebben, is het stroomgebied van het Oer-IJ in het landschap nauwelijks nog herkenbaar.

Bedreiging: uitstraling van de dorpsrand

(zie op kaart: uitstraling rand)

Op de strandwallen en binnenduinrand liggen de achterkanten van de erven richting het landelijk gebied. Dit betekent dat dit een kwetsbare overgang is. De harde randen van het bedrijventerrein, de rommelige achtererven met schuren en caravans, de maneges vallen erg op. Bedreigingen zijn te hoge en grote gebouwen, gebouwen die niet passen bij het karakter van de streek, en de afwezigheid van erfbeplanting.

Bedreiging: scheidende werking van infrastructuur

(zie op kaart: scheidende infrastructuur & ontbreken ecologische verbinding)

Spoorlijn, A9 en Provinciale weg vormen niet alleen in ruimtelijk opzicht een barrière (belemmeren zichtlijnen), maar ook functionele routes voor mens en dier worden onderbroken.

3.3 AANKNOPINGSPUNTEN

Karakteristiek voor het grondgebied van Castricum is de variatie in het landschap, de lange ontwikkelingsgeschiedenis en rijkdom aan cultuurhistorie, en de landschappelijke dynamiek. Dominant is de ononderbroken strook kust en duinen met hoge natuurwaarden, waarbij de ingrepen van de mens van een bescheiden omvang zijn. De dynamische binnenduintrand is van oudsher een geliefde vestigingsplaats. De achter de duinen gelegen strandwallen en -vlakten kenmerken zich door geestgronden en open polders.

Om aan het begrip 'ruimtelijke kwaliteit' concreet inhoud te geven heeft de Provincie de in de Nota Ruimte genoemde belevingswaarden (cultureel besef, diversiteit, menselijke maat en leesbaarheid van cultuurhistorie) in haar ruimtelijke beleid "vertaald" naar bebouwingskarakteristieken, landschappelijke inpassing, differentiatie en ruimtelijke verscheidenheid van nieuwe ontwikkelingen. Het middel (instrument) om nieuwe ontwikkelingen aan deze begrippen te kunnen toetsen is het Beeldkwaliteitsplan. De provincie beoordeelt het beeldkwaliteitsplan aan de hand van het Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie. Het **Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie** vervangt de eerder opgestelde provinciale nota's Landschapskatern Noord-Holland en de Cultuurhistorische Regioprofielen. Uitgangspunt is de leesbaarheid van het landschap: waterstaatkundige geschiedenis, ontginnings- en bewoningsgeschiedenis.

De leesbaarheid van het gebied is afhankelijk van de contrasten tussen het ruige, natuurlijke duinlandschap, de veelal beboste en verdichte binnenduintrand en strandwallen en de open strandvlakten.

Voor het buitengebied van Castricum is het provinciaal beleid ten aanzien van landschap en cultuurhistorie voor de volgende landschapstypen van toepassing:

- Strandwallen- en strandvlaktenlandschap
- Veenpolderlandschap.

Strandwallen en -vlaktenlandschap

(Bron: Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie)

In het deel benoorden het Noordzeekanaal is het strandwallenpatroon overwegend parallel geordend. De ligging is beïnvloed door het voormalige zeegat van de Prae Zijpe. Castricum, Limmen en Akersloot liggen op smalle strandwallen parallel aan de kust.

Behouden

- De contrasten tussen de lage open strandvlakten en de beboste binnenduintrand, onder meer door behoud van het bestaande graslandareaal van de strandvlakten.
- Bijzondere elementen als de Schulpvaart bij Bakkum.
- Geestnederzettingen (Langenes, Noordeinde, Dusseldorpergeest, Oosterzijde, Startingergeest en Middelbuurt) met hun ellipsvormige structuur in de setting van hun open omgeving.
- De historische structuur van de kern Castricum.
- Vele oude en vaak zeer kwetsbare dijken.
- De archeologische waarden van het gelaagde landschap, waaronder Oer-IJ en specifiek het provinciaal archeologisch monument Kronenburg.
- De geulen en het wallenpatroon van de binnendelta.

Versterken

- De cultuurhistorische structuur van het Oer-IJ door het beter leesbaar maken van archeologische bewoningsrelicten aan kreken, door het ontwikkelen van een daarop toegesneden behoud- en beheerprogramma.
- Bij de ontwikkeling van woningbouwlocaties de herkenbaarheid van cultuurhistorische structuren in de planvorming een plaats geven. Nieuwe bebouwing een bijdrage laten vormen aan de cultuurhistorische identiteit van de locatie. Voor strandwallen en -vlakten specifiek de verstedelijkte geeststructuren versterken, herkenbaar aan het ellipsvormige stratenpatroon.
- Het contrast tussen de ruimtelijk meer verdichte strandwal en de open gebleven delen van de strandvlakten door de strandvlakten vrij te maken van functies die afbreuk doen aan de openheid.
- Continuïteit van het agrarisch gebruik als belangrijke identiteitsdrager.

Ontwikkelen

- Met nieuwe ontwikkelingen aansluiten bij de lineaire opbouw parallel aan de kust.
- Nieuwe landgoederen en buitenplaatsen zijn mogelijk als dit leidt tot verbetering van de ruimtelijke kwaliteit.
- Bij hergebruik zorginstellingen aansluiten op de historische schaal en maatvoering.
- Onderzoeken van de mogelijkheden van natuurontwikkeling, verbrede landbouw en waterberging.
- Ontwikkeling van de ecologische gradiënt van duin naar polder door herstel van het watersysteem.

Veenpolderlandschap

(Bron: Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie)

De veenpolders bestaan uit onvergraven veen dat overwegend in gebruik is als grasland. De veengebieden kennen een vlakke ligging en een zeer open karakter. Bebouwingslinten vormen hierbinnen belangrijke ruimtevormende elementen.

Behouden

- Nederzetting- en verkavelingspatronen van de Dorregestepolder, Westwouderpolder, de Uitgeester- en Heemskerkerbroekpolder.
- De kenmerkende structuur van de lange linten, waarbij aan het lint een verscheidenheid aan individuele woningen staat, die echter in hun verscheidenheid wel 'familie' van elkaar zijn, in verschijningsvorm aan elkaar verwant zijn.
- Doorzichten vanuit het lint op het achterliggende polderland.
- Het open en waterrijk karakter.
- Aardkundig waardevolle natuurlijke waterlopen en kreekruigen.
- Behouden en benutten van het patroon van waterlopen, dijken en kades om de mogelijkheden van het recreatief medegebruik van het veenweidegebied te vergroten.

Versterken

- De ruimtelijke kwaliteit door integrale samenwerking met Nationaal Landschap Laag Holland bij het opstellen van gebiedsprogramma's.
- Cultuurhistorische structuren van Kleine kernen, door bij ruimtelijke ontwikkelingen de cultuurhistorie als uitgangspunt te nemen. Nieuwe bebouwing een bijdrage laten vormen aan de cultuurhistorische identiteit van de locatie
- Hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing, daarbij gebruik makend van cultuurhistorie.
- Verbrede landbouw met accent op natuur, veranderingen in waterbeheer en recreatie.

Ontwikkelen

- Gebiedseigen natuurontwikkeling in aansluiting op cultuurhistorische waarden, op plaatsen waar dat cultuurhistorisch verantwoord is.

Prioritair provinciaal aandachtsgebied: Oer-IJ-gebied*

Castricum ligt ook in het gebied van de Oer-IJ. In dit gebied is de cultuurhistorische betekenis dermate zwaarwegend dat actief wordt gestreefd naar het versterken van de cultuurhistorische component. Daarnaast is het Oer-IJ gebied ook van aardkundig belang. Het is een prioritair provinciaal aandachtsgebied.

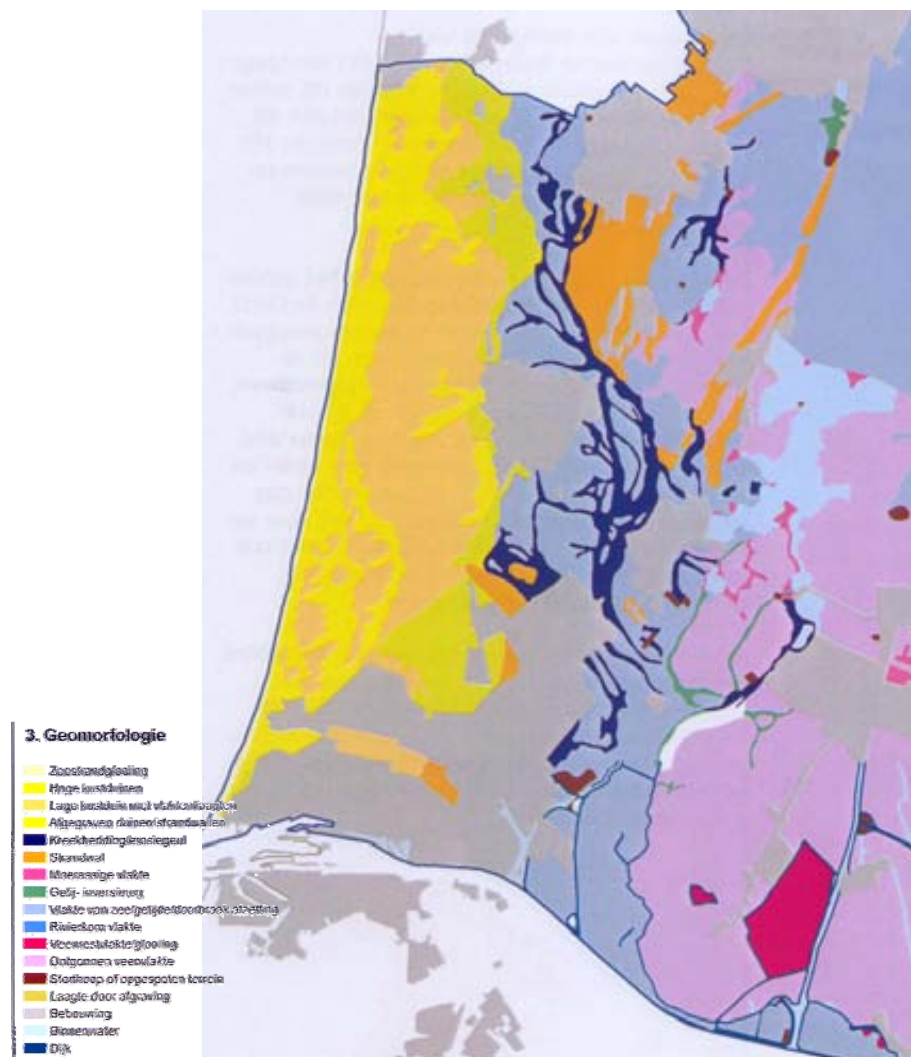
De loop van de voormalige Oer-IJ is op de hoogtekartaart goed te zien. Er zijn globaal drie zones te onderscheiden: de stroomvlakte (rond het Noordzeekanaal), de meander (ten oosten van Beverwijk) en de monding. Ter hoogte van Castricum mondde de Oer-IJ uit in zee. Tegenwoordig loopt deze zone stuk op de binnenduinrand.

In het landschap is de binnendelta van het Oer-IJ nauwelijks nog herkenbaar. In het open gebied zijn in het microreliëf de hogere randen nog enigszins herkenbaar. Hier ligt een aantal archeologisch waardevolle terreinen. De eerste daarvan dateren uit de Late IJzertijd, de Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen en bevatten bewoningsrestanten van Friese stammen die het kustgebied tussen de Oude Rijn en noordelijk Duitsland bevolkten. Veel nederzettingen zijn of worden bedreigd, onder meer door agrarische grondbewerking. Voor dit gebied wordt (vanuit de Provincie) gezocht naar vormen van agrarisch cultuurbeheer.

In de lagere delen zijn de oude krekken gebruikt voor de afwatering van de landbouwgronden. Tussen de krekken zijn afwateringssloten gegraven. Deze gebieden zijn zeer nat en open, af en toe begeleid door een historische dijk.

De aanwezigheid van het Oer-IJ gebied kan een inspiratie zijn voor ontwikkelingen in het gebied. De (aardkundige-) structuur kan versterkt worden.

* Het Oer-IJ gebied valt binnen het Strandwallen- en vlaktenlandschap zoals beschreven in het provinciaal Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie.

Oer-IJ als nieuwe identiteitsdrager voor het gebied: Koogvaart, restant Oer-IJ

Natuurontwikkeling van kust tot kust

Zowel het Noordhollands duinreservaat (langs de kust) als de oostwest georiënteerde robuuste verbindingzone Van kust tot kust kruisen dit gebied.

De ecologische verbindingen hebben een gezamenlijk belang: duurzaam behoud van de kwaliteiten van natuur en landschap in het buitengebied van de gemeente Castricum.

De polders tussen het Alkmaardermeer en Waterland tonen een grote aanschakeling van graslanden met bijzondere soorten en kruidenrijke graslandvegetaties. Het gebied rond Castricum is de schakel tussen deze graslanden en het duingebied, als onderdeel van de ecologische verbinding tussen de Noordzee en het Markermeer. Inzet hiervoor is:

- Natte natuur en verbetering ruimtelijke samenhang en milieukwaliteit.
- Meervoudig ruimtegebruik / ontwikkelingsgerichte landschapsaanpak.
- Behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit.

Karakteristiek voor het gebied rond Castricum zijn de vele ecologische, hydrologische en bodemkundige overgangen. Er zijn voldoende waardevolle graslandpercelen om aan te sluiten op het natuurgebied rond het Alkmaardermeer. Waardevol zijn in dit geval kruidenrijke graslandvegetaties en planten van zoete kwelmilieus.

Het gebied heeft potenties voor natte schraallanden, heldere kalkrijke wateren en duinvalleiachtige vegetaties in de polder. Voor de Noordse woelmuis is het gebied eveneens kansrijk, met name in smalle, langgerekte rietkragen. Ook is het een belangrijk gebied voor weide- en moerasvogels, en voor de overwintering van verschillende beschermde vogelsoorten.

In de gemeente Castricum is de binnenduinrand niet helemaal volgebouwd. Een corridor die uitwisseling tussen duinen en veengebieden mogelijk moet maken, is hier dus goed mogelijk. De Hendriksloot en Schulpvaart vormen als natte verbindingzones de ruggengraat die het Alkmaardermeergebied met het duingebied verbindt.

Provinciaal ecologische hoofdstructuur

Kansen voor natuur in overgangssituaties. Water is een bindend element.

3.4 KANSEN EN RUIMTE VOOR ONTWIKKELINGEN

Een (waardevol) toekomstig landschap is afhankelijk van natuurlijke groei en menselijke initiatieven. De overheid is in dit proces geen ontwerper maar regisseur. Er spelen diverse belangen en afwegingen: landbouw, natuur, water, recreatie, wonen.

Het buitengebied van Castricum is niet statisch, er zijn voortdurend ontwikkelingen die van invloed zijn op de uitstraling van het landschap. Dynamiek hoort bij een landschap. Het conserveren van een bestaande situatie doet hier geen recht aan. Gezocht is naar de toegestane bandbreedte van de dynamiek van de ontwikkelingen. Randvoorwaarden zijn de kernkwaliteiten van het landschap. Het versterken van de kernkwaliteiten (openheid, cultuurhistorische waarde, natuurlijke waarden, rust en donkerte) en het blijven bieden van ruimte voor agrariërs, maar ook ruimte scheppen voor nieuwe ontwikkelingen in dit gebied zijn belangrijke uitgangspunten voor de toekomst. Het Oer-IJ is een te versterken 'nieuwe' identiteitsdrager voor het open gebied.

Kans: herkenbaar landschap met cultuurhistorie

Het buitengebied van Castricum is een waardevol landschap waarin de complete landschappelijke gradiënt van zee tot veenweidegebied zichtbaar is. Door ruimtelijke ontwikkelingen in dit gebied aan te laten sluiten op het oorspronkelijke landschapstype, kunnen de karakteristieken van de binnenduinrand, de strandwal, de strandvlakte behouden blijven, en waar mogelijk zelfs versterkt. Nieuwe ontwikkelingen voegen zich zo logisch in het bestaande landschap.

Bebouwing en uitbreiding van bebouwing vindt in principe plaats in de binnenduinrand of op de strandwal. Voor Castricum geldt een uitzondering,

deze is bijna volledig gebouwd buiten de voormalige oeverwallen. De strandvlakte, binnendelta en veenweidegebieden zijn open en onbebouwd. Functies die deze openheid belemmeren zijn hier niet toegestaan. Ontwikkelingen op de geesten kunnen inspiratie halen uit de oorspronkelijke structuren, bijv. in de situering van de bebouwing of het agrarisch grondgebruik.

Kans: versterken agrarische sector

Het huidige landschap is ontstaan door eeuwenlang agrarisch gebruik. De agrarische sector, met de bollenteelt en de weidegronden, bepaalt de uitstraling van het buitengebied van Castricum. 'Er staan nog koeien in het weiland'. Het beheer van het landschap door de landbouw moet mogelijk blijven. Hierbij moet een evenwichtige afweging plaatsvinden met andere belangen.

Voor de agrarische sector zijn twee ontwikkelingsrichtingen mogelijk:

- Schaalvergroting om op de markt voldoende toekomstperspectief te houden, door aan te sluiten bij bedrijven in de agro-industrie.
- Verbreding en specificatie van de bedrijfsvoering om zo een voldoende inkomen te verkrijgen; denk daarbij aan landschapsonderhoud, streekgebonden producten en toerisme en recreatie.

In een deel van het gebied is ruimte voor bedrijven die door willen gaan op de lijn van schaalvergroting, en niet kiezen voor verbreding. Hier is aandacht gewenst voor de vergroting van de agrarische bebouwing: noordwestelijk deel van het buitengebied.

Daarnaast is verbreding en verdieping van de veehouderij mogelijk om deze activiteit voor het gebied te behouden. Dit kan overigens betekenen dat voor een rendabele bedrijfsvoering meer bebouwing nodig is, bijv. als wordt omgeschakeld naar biologische melkveehouderij en een groter staloppervlak per dier moet worden gerealiseerd.

Grenzend aan natuurterrein is integratie van agrarisch natuurbeheer in de bedrijfsvoering wenselijk.

Kans: natuurontwikkeling als ondersteuning van het landschap

De potentieel hoge ecologische waarde van het landelijk gebied is een belangrijke identiteitsdrager.

Natuurontwikkeling is in dit gebied een belangrijk middel om landschappelijke kwaliteiten, waaronder de openheid, in stand te houden. Voor de weidevogels is de openheid en afwezigheid van bomen van belang.

Er zijn begrensde natuurterreinen in het gebied: natuurontwikkelingsgebied Zeerijdsdijkje en de Hooge Weide; De Grootte Ven; Limmerveen, Oosterveld, Limmer Die en Overdie; Klaas Hoorn en Kijfpolder; Hem- en Dorregeesterpolder, Limmegat en de Westwouderpolder.

Natuur- en cultuurhistorische elementen in de Castricumerpolder zijn het Krengbos (een vochtig binnenduintrandbos), de weilanden rond Cronenburg en de eendenkooien.

In de ecologische verbindingzone is samenhang van de natuurgebieden en de er tussen liggende graslanden via het water en via de erin voorkomende planten en dieren. De reeds ecologisch beheerde gebieden van de diverse organisaties vormen binnen de ecologische verbindingzones belangrijke stapstenen.

Ook de graslanden in de polders buiten de door de natuurbeheerders beheerde graslanden zijn in potentie goede weidevogelgebieden. Een goede inbedding van de natuurgebieden tussen open, agrarische graslanden is belangrijk.

Tussen de natuurgebieden loopt zowel aan de noord- als aan de zuidzijde van de kern Castricum een zoekgebied voor de ecologische verbindingzone. De Schulpvaart en de Hendriksloot spelen samen met de andere waterlopen in dit gebied een belangrijke rol als ecologische verbinding (ontwikkeling ecologische oevers).

Kans: waterberging en herstel watersysteem

De polders in dit gebied hebben een waterbergingsopgave. Om wateroverlast tegen te gaan is het wenselijk oude waterlopen te volgen en te versterken.

Het oude waterlopendsysteem van de Oer-IJ binnendelta is nog steeds belangrijk voor de water aan- en afvoer (Schulpvaart, Hendriksloot), en kan een nieuwe identiteitsdrager worden voor het gebied. Dit kan enerzijds door het Oer-IJ zodanig vorm te geven dat deze weer als meanderende kreek herkenbaar is in het landschap, anderzijds door deze aan te laten sluiten op een fijnmazig en kleinschalig watersysteem.

De beleving en recreatieve waarde van het Oer-IJ vormt de nieuwe identiteit van het gebied. Het Oer-IJ in microreliëf en de restanten ervan kunnen aan beeldkracht winnen in combinatie met waterretentie. Delen van het tracé kunnen worden verbreed en voorzien van natuurvriendelijke oevers. Het schouwpad kan fungeren als wandelroute. Deze begeleiding maakt het tracé in het landschap herkenbaar.

Verbreiding kan met name in het deel van het Oer-IJ parallel aan de Uitgeesterweg.

Accentuering van de oude geulen van het Oer-IJ aan de westzijde van het plangebied, waar de voormalige beddingen op de duinen stuklopen, is zinvol in combinatie met natuurontwikkeling.

In de binnenduintrand kan herstel van de duinrellen en het vertraagd afvoeren van het duinwater zorgen voor hogere grondwaterstanden in de weilanden langs de binnenduintrand. Door deze vernatting te combineren met een verschralend beheer ontstaat een brede strook van voor planten en dieren interessante weides en sloten.

Door menselijke activiteit op de strandwallen is veel bergingscapaciteit voor het regenwater verminderd. Toch is er nog een redelijke kwelcomponent waar te nemen aan de randen en naar de diepere grondlagen. Dit zorgt voor een extra ecologische potentie in het gebied.

Kans: recreatie en beleving van het landschap

Het buitengebied van Castricum is aantrekkelijk voor (extensieve) recreatie vanwege de openheid, de gaafheid en de samenhang in het landschap in combinatie met hoge natuur- en cultuurhistorische waarden.

In het netwerk van recreatieve routes missen schakels. Historische dijkjes en oude routes zijn belangrijke aanknopingspunten voor nieuwe routes in het gebied (recreatief toegankelijk maken van beheerspaden, aan te leggen schouwpaden en van oude dijken bijv. Korendijk, Nesdijk, Brakersdijk en dijk rond de Westwouderpolder).

Langs de routes liggen interessante plekken, zoals archeologisch (onzichtbare) monumenten, Cronenburg, stolpboerderijen. De beleving van het gebied wordt versterkt door de lange zichtlijnen. Ook de nog aanwezige bollengebieden hebben een belangrijke landschappelijke functie (bijv. de Zanderij).

Kans: versterken kwaliteit dorpsranden

Agrariërs wonen al eeuwen in het landschap. Vanuit de agrariërs is er een gebondenheid van initiatieven met het buitengebied. Langs de dorpsrand ontstaan allerlei initiatieven die dat niet meer zijn. Wonen en werken in het buitengebied wordt immers steeds populairder. Planologisch zijn in het uitsluitingsgebied weinig mogelijkheden voor ontwikkelingen. Ontwikkelingen moeten passen op de plek (maatwerk) en ruimtelijk goed zijn onderbouwd (beeldkwaliteit). Castricum hanteert hierbij een 'Nee, tenzij' principe, gebaseerd op het tegengaan van niet-agrarische ontwikkelingen in de linten buiten de bebouwde kommen (tegengaan verstedelijking en verburgelijking platteland).

In de dorpsranden is sprake van lintbebouwing met een agrarische oorsprong die eeuwen terug gaat. Bebouwing wordt afgewisseld met karakteristieke open agrarische ruimte. Langs de doorgaande routes is de overgang van buitengebied naar dorpskern een belangrijk herkenningspunt. Bescheiden ontwikkelingen in de dorpsranden zijn mogelijk wanneer ze aansluiten op het karakter van het buitengebied, aanwezige functies niet belemmeren en de ruimtelijke kwaliteit ter plaatse versterken. Elke situatie is hierin uniek en moet afzonderlijk beoordeeld worden.

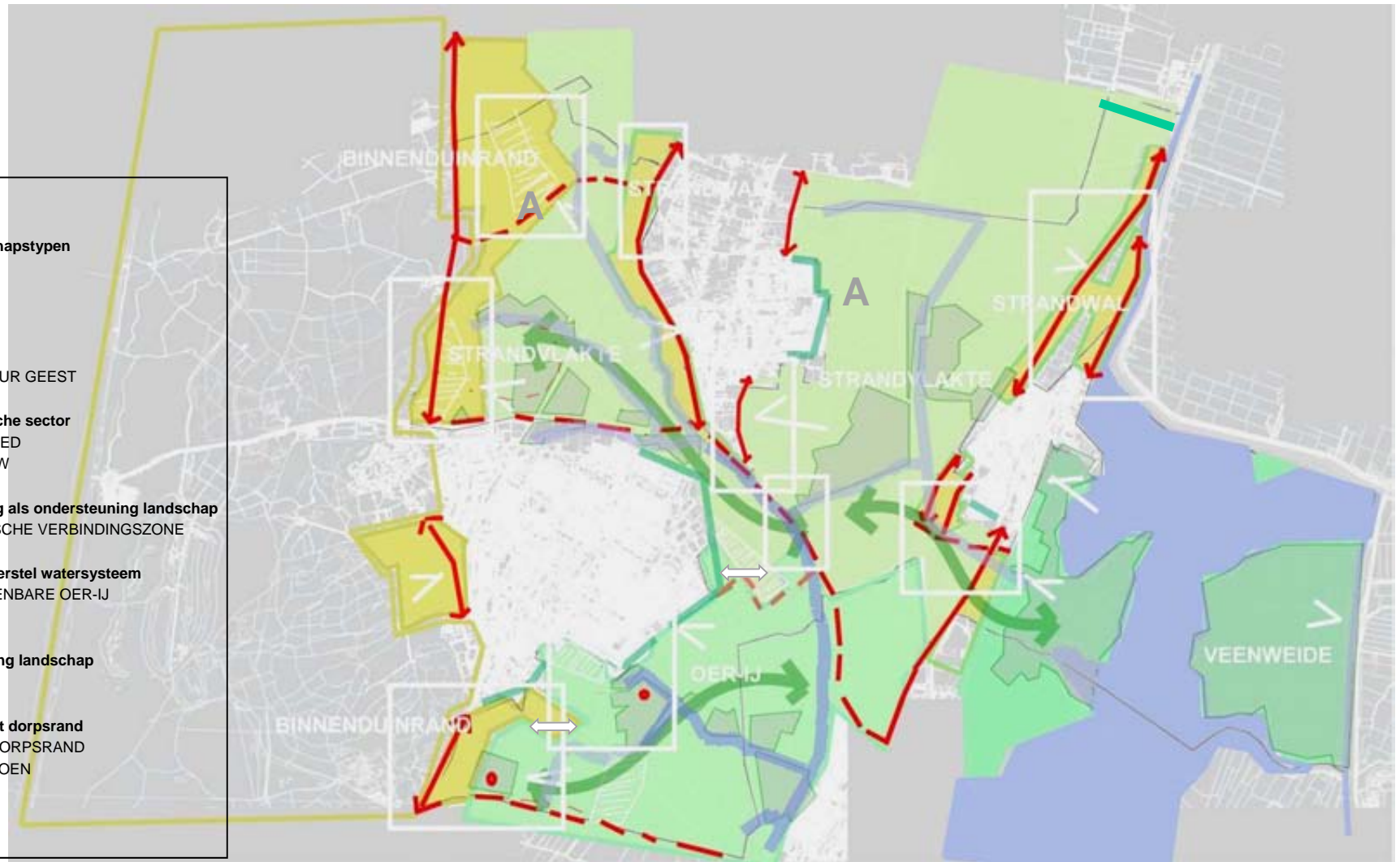
De beeldkwaliteit van de randzones van de bebouwde kommen kan worden versterkt door sanering van lelijke bebouwing, saneren van niet bij het landelijk gebied passende bedrijfsactiviteiten, handhaven geleidelijke overgangen (verspreide bebouwing aan polderkant in de overgang naar de gesloten bebouwing op de strandwal) en de aanplant van landschappelijke struweelzones om de overgangen tussen bebouwingen omgeving natuurlijker te maken. Naast het verbeteren van de uitstraling van de bebouwing en het versterken van beplantingsstructuren in de randzones, is het vastleggen van juist de open ruimtes in de linten een kans om de ruimtelijke kwaliteit van deze overgangsgebieden te verbeteren.

Bij schaalvergroting van de agrarisch bebouwing is het erf vaak uit haar groene jas geknapt en is vernieuwing van de erfbeplanting wenselijk (inheems, representatieve voorzijde en landschappelijke achterzijde).

Ook de overgang van de binnenduinrand/strandwal naar het open polderland is belangrijk voor het ruimtelijk beeld. De bebouwing ligt langs de ontsluitingswegen met name met achterkanten naar het open polderlandschap, waardoor over het algemeen een groen silhouet ontstaat. Op enkele plaatsen is deze overgang echter 'hard', met name waar de bebouwing van de strandwal afglijdt.

Landschappelijke/ 'groene' inpassing van deze bebouwing is een kans om de ruimtelijke kwaliteit van deze randen te verbeteren, en een duidelijke landschappelijke grens te stellen.

VISIEKAART

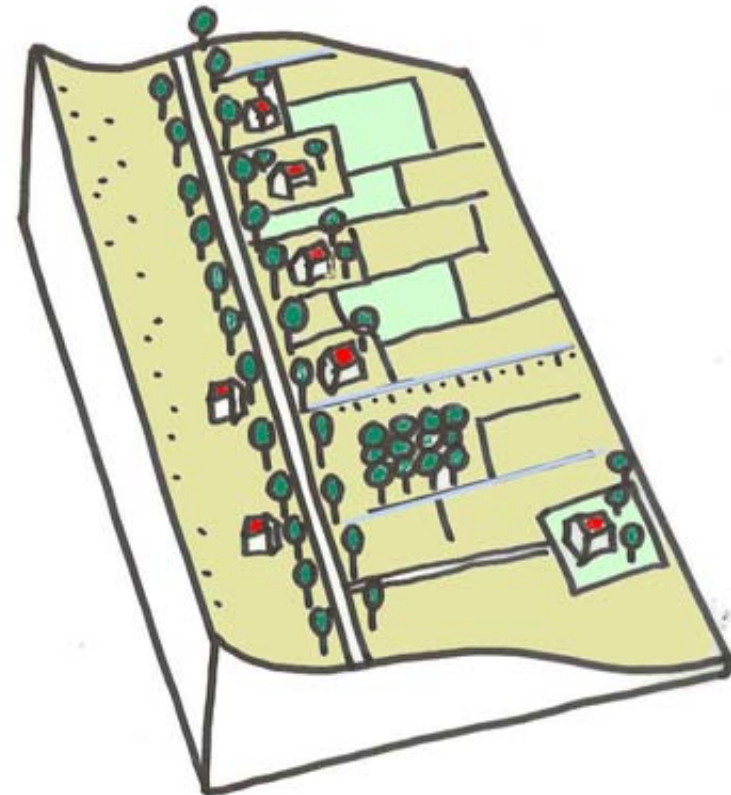
4 TOETSINGSKADER

4.1 BEELDKENMERKEN PER LANDSCHAPSTYPE

Herkenbaarheid van de historische landschappelijke ontwikkeling is een belangrijke kernkwaliteit van het gebied. Elk landschapstype heeft zijn eigen beeldkwaliteiten. De landschapstypen zijn herkenbaar door de landschappelijke zonering, hoogteverschillen, bebouwingspatronen, routes en herkenningspunten: hoog - droog - bebouwd - begroeid en laag - nat - open.

Ontwikkelingen moeten passen binnen deze oorspronkelijke karakteristiek van de landschappen:

- *Contrast tussen binnenduinrand, strandvlakte, strandwal, binnendelta, en de veenweidegebieden rond het Alkmaardermeer handhaven.*
- *De ondergrond is een belangrijke landschappelijke identiteit van het land: soms vlak, soms reliëfrijk.*
- *Openheid en rust zijn positieve elementen in het buitengebied van Castricum*
- *Ontstaan van het gebied zichtbaar houden: oorspronkelijk patroon van dijken en waterlopen. doorsnijden van dijken en het dempen van sloten en vaarten vermijden*
- *Versterken zone binnenduinrand en strandwallen als historisch landschappelijke dragers*
- *Polders zoveel mogelijk vrijhouden van storende, opgaande elementen.*
- *Handhaven bestaande cultuurhistorisch waardevolle elementen .Nieuwe ontwikkelingen kunnen hier hun inspiratie uit halen.*

DE BINNENDUINRAND

4.1.1 DE BINNENDUINRAND

Historische context

De binnenduinrand is een luw gebied direct achter de duinen, vanouds aantrekkelijk voor intensieve vormen van landbouw en bewoning.

De binnenduinrandzone loopt over de jongste strandwal, het dichtst bij de zee: deze strandwal is gedeeltelijk overstoven (duinen). De duinen zijn gedeeltelijk afgegraven ten behoeve van de bollenteelt. De binnenduinrand is te vinden in het noordelijke deel van Bakkum (langs de Heereweg) en ten zuid-westen van de kern Castricum (Zanderij, Beverwijkerstraatweg).

Ruimtelijke kenmerken

De binnenduinrand is een relatief smalle overgangszone tussen duinen en polders. Karakteristiek voor de binnenduinrand is de verweving van landschap (groene en open ruimtes) en bebouwing. Er is een gradiënt van besloten duingebied (bos), naar nederzetting (besloten, verdicht) en oud bouwland (kleinschalige openheid) naar open weidegebied. Opgaande beplanting kan de overgang naar de strandvlakte accentueren.

Intensief gebruik voor de bollenteelt heeft gezorgd voor openheid in de binnenduinrandzone. Langs de historische noord-zuidroute op de binnenduinrand is zowel zicht op de duinvoet als op de achterliggende strandvlakte mogelijk. De ovaalvormige structuur van de voormalige geesten van Bakkum-Noord en Noord Bakkum zijn nog herkenbaar in de wegenstructuur en de samenhang tussen bebouwing, opgaande beplanting en open ruimtes/oude bouwlanden.

Grondgebruik

Er is een afwisseling van kleine en grote burgerwoningen, bollenvelden, weilandjes, kassen en bedrijfsloodsen. In het gebied zijn buiten de karakteristieke open ruimtes ontwikkelingen mogelijk maar deze dienen te worden gekoppeld aan de gewenste functies in de binnenduinrand: kleinschalige agrarische ontwikkelingen, individuele woningbouw, kleinschalige bedrijvigheid, zorg en recreatie.

Bebouwing en begroeiing

Bebouwing ligt in dit gebied verspreid, in de lintbebouwing of verdicht als buurtschap. Naast de lintbebouwing zijn er veel 'zijtakjes', waaraan boerderijen met bijbehorende schuren liggen, midden in het open landschap.

Tussen de lintbebouwing door is het achterliggende gebied zichtbaar. Verdere verdichting en uitbreiding van de lintbebouwing is niet wenselijk: de dorpen hebben een herkenbare entree langs het lint.

In de binnenduinrand is sprake van veel opgaande beplanting. Extra beplanting kan de overgang met de strandvlakte versterken, en recreatieterreinen en boerenerven beter landschappelijk inpassen (boomsingels).

Waterhuishouding en ecologie

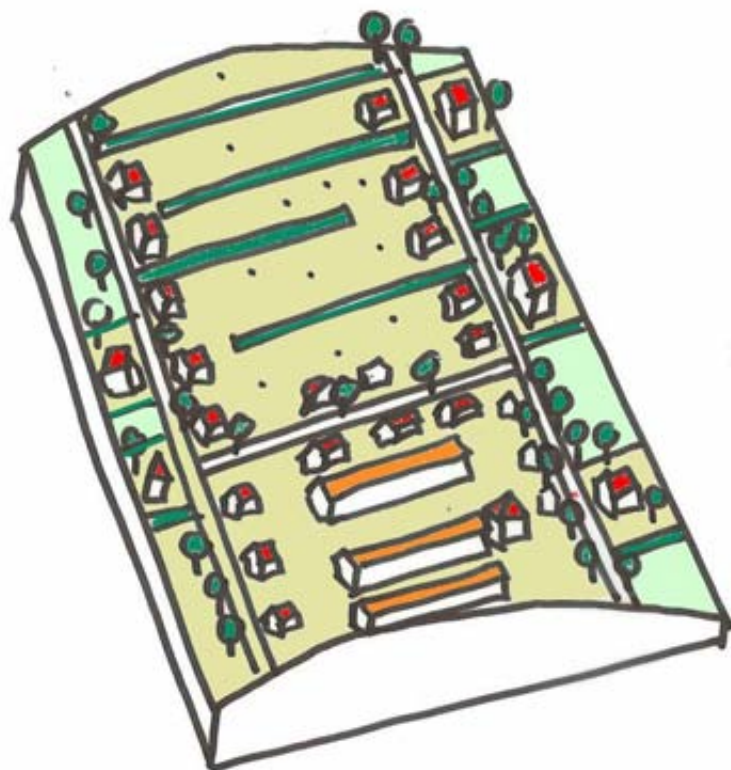
In de zone tussen duinvoet en de lager gelegen polders stroomt grondwater uit de duinen af naar de polders. Dit manifesteert zich in duinrellen en plekgewijs uittreden van grondwater aan het oppervlak (zgn. kwel).

Vernatting in combinatie met een verschralend beheer laat een brede strook van voor planten en dieren interessante weides en sloten langs de dorpen en duinen ontstaan.

Ontsluiting

Over de binnenduinrand loopt een historische 'herenweg', een noord-zuid gerichte doorgaande route: de Heereweg en de Beverwijkerstraatweg. Bebouwing is georiënteerd op deze wegen.

Laanbomen kunnen de route begeleiden en herkenbaarheid versterken.

DE STRANDWAL

4.1.2 DE STRANDWAL

Historische context

De strandwallen zijn door de branding opgeworpen, boven het zeeniveau liggende, zandbanken. De strandwallen zijn langgerekt en enkele meters hoger dan de omgeving: van oudsher de plek voor transportroutes over land en nederzettingen met de akkers en de bewoning.

De (lint-)bebouwing van Limmen en Akersloot is op strandwallen gelegen.

Ruimtelijke kenmerken

De strandwallen vormen gesloten lijnen, niet alleen door de bebouwing, maar ook door de hoog opgaande beplanting. Dit accentueert de overgang met de strandvlakte.

Op de strandwal is er een verweving tussen de lintbebouwing en de open ruimtes hiertussen (historische bouwlanden: geesten). De open ruimtes zijn van oudsher voor de bollenteelt in gebruik, tegenwoordig steeds meer als nieuwbouwlocatie. Door plaatselijke afgravingen ten behoeve van de bollenteelt zijn steilrandjes herkenbaar. Kavelscheidingen bestonden uit hagen.

De rand van de strandwal is transparant: de karakteristieke open agrarische ruimtes tussen de bebouwing worden enerzijds behouden door het voorkomen van vertuining van het gebied, anderzijds door het niet toestaan van het opvullen van lege gaten in het lint aan de strandvlakte zijde van de weg.

Grondgebruik

Er is een afwisseling van kleine en grote burgerwoningen, bollenvelden, kassen en bedrijfsloodsen. Verdichting van het lint door het opvullen van gaten, en verdichting in de open ruimtes tussen de linten is buiten de bebouwde kom niet wenselijk.

Bebouwing en begroeiing

Opgaand groen is zeer ruimtebepalend in het landschap.

Voor Akersloot geldt dat waar de rand van een van beide strandwallen geaccentueerd wordt door bebouwing, met opgaande begroeiing, dit een goe-

de afgrenzing is (bijv. langs de Kerklaan). Eventuele verdere woningbouw zou op de strandwallen moeten geschieden, waarbij de structuur van twee gescheiden smalle strandwallen zichtbaar blijft (Binnengeestepolder open houden). Beplanting van het grensgebied tussen strandwal en strandvlakte zal de openheid van de strandvlakte ten goede komen.

In Limmen liggen de oude boerderijen, die in de strandvlaktes hun weidegronden hebben, op de rand van de strandwallen, en markeren de grens. Erfbeplanting kan deze rand versterken.

Verdere verdichting en uitbreiding van de lintbebouwing is niet wenselijk: de dorpen hebben een herkenbare entree langs het lint.

Waterhuishouding en ecologie

In de zone tussen de voet van de strandwal en de lager gelegen polders stroomt grondwater af naar de polders. Dit manifesteert zich in pleksgewijs uittreden van grondwater aan het oppervlak (zgn. kwel). Vernatting in combinatie met een verschrallend beheer laat een brede strook van voor planten en dieren interessante weides en sloten langs de dorpen ontstaan.

Ontsluiting

Over de rug van de strandwal lopen historische noord-zuid gerichte doorgaande routes. Bebouwing is georiënteerd op deze wegen.

Opgaande beplanting (bijv. een haag) kan de route begeleiden en herkenbaarheid versterken.

Zowel in Limmen als in Akersloot was een stet, een aanleg-, laad, en losplaats voor vrachtschuiten. In cultuurhistorisch opzicht is het wenselijk bij ontwikkelingen het haventje meer bij het dorp te betrekken.

4.1.3 DE VOORMALIGE STRANDVLAKTE

Historische context

Een strandvlakte is een oorspronkelijk overstromingsgebied tussen de strandwallen in. De Groot Limmerpolder is een grote strandvlakte in het buitengebied van Castricum tussen Bakkum en Limmen en tussen Limmen en Akersloot. Tussen de twee strandwallen van Akersloot ligt de Binnengeestepolder.

Ruimtelijke kenmerken

De strandvlakte is van oudsher open, onbebouwd en vrij van hoge begroeiing. Het is een karakteristiek grootschalig open gebied met weidebouw, doorsneden door waterlopen. In het buitengebied van Castricum herkenbaar door de rust, de ruimte en de donkerte. De openheid en vergezichten zijn waarden die behouden moeten worden.

Grondgebruik

Agrarisch gebruik en natuurontwikkeling zijn belangrijke identiteitsdragers van het landschap. Er is nog veel vee in de weide. De natte graslanden hebben een belangrijke functie voor weidevogels.

De ruilverkaveling heeft in delen van de strandvlakte de schaal vergroot. Ook zijn er enkele boerderijen gebouwd. Egalisaties zullen veel van de charme van de huidige landerijen te niet doen en zijn daarom niet wenselijk. De strandvlakte heeft een functie voor het recreatief medegebruik (fietsen, wandelen).

Bebouwing en begroeiing

Het accent in dit gebied ligt op landschapsbehoud. Bebouwing van deze gronden is in principe niet acceptabel, terwijl het aanbrengen van begroeiingen de openheid van de ruimte optisch zal verkleinen: in beide gevallen zal de ruimtelijke kwaliteit van het gebied verminderen.

Uitgangspunt is het onbebouwd en onbeplant laten van de strandvlakte.

De aanwezige ruilverkavelingsboerderijen kunnen beter worden ingepast door het versterken van de beplanting rond de erven.

Waterhuishouding en ecologie

Het oorspronkelijke grillige krekenspatroon in de strandvlakte is deels nog in de kronkelende loop van de slootjes herkenbaar. Veel waterstructuren zijn echter rechtgetrokken.

Kenmerkend ten oosten van Limmen is de waterstructuur haaks op de strandwal, uitmondend in de Limmer Die. Ten westen van Limmen zijn nog voormalige krekens herkenbaar, waaronder de Schulpvaart.

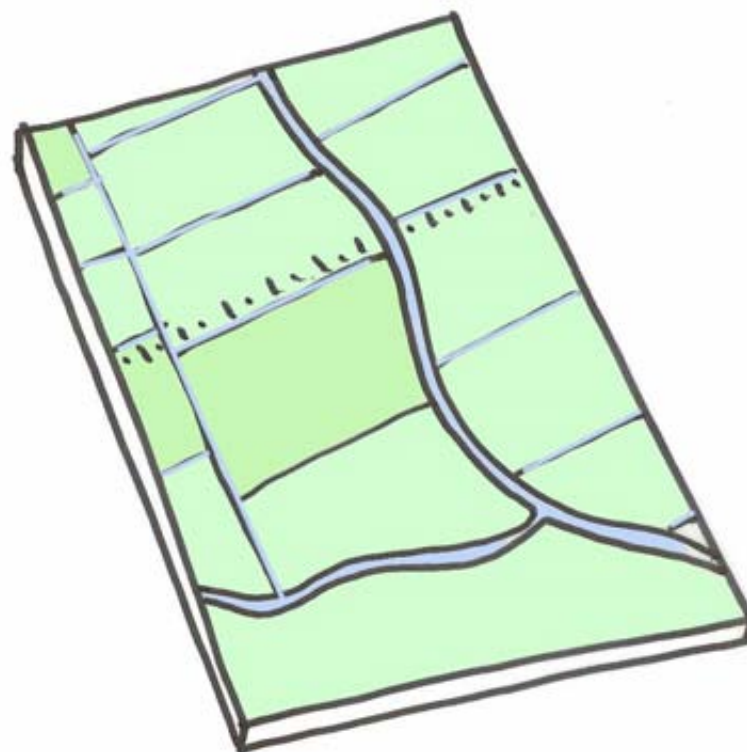
De waterhuishouding in het gebied is zodanig dat veel gebiedsvreemd boezemwater moet worden ingelaten. Een hoog winters waterpeil in de strandvlaktes zal tegendruk geven aan de kwelstroom uit duinen en strandwallen. Hierdoor blijft er water geborgen in deze hoog liggende gebieden. Een laag waterpeil in de zomer geeft daarentegen extra kwel in de zomer, met als gevolg dat de hoeveelheid gebiedseigen water het jaar rond toeneemt. Het resultaat van het geheel is een sterk verminderde behoefte aan gebiedsvreemd boezemwater.

Als verbinding tussen natuurgebieden in het gebied spelen de waterlopen een belangrijke rol: herstel van open waterverbindingen en de aanleg van ecologische oevers en natuurvriendelijke bermen kan deze verbinding versterken.

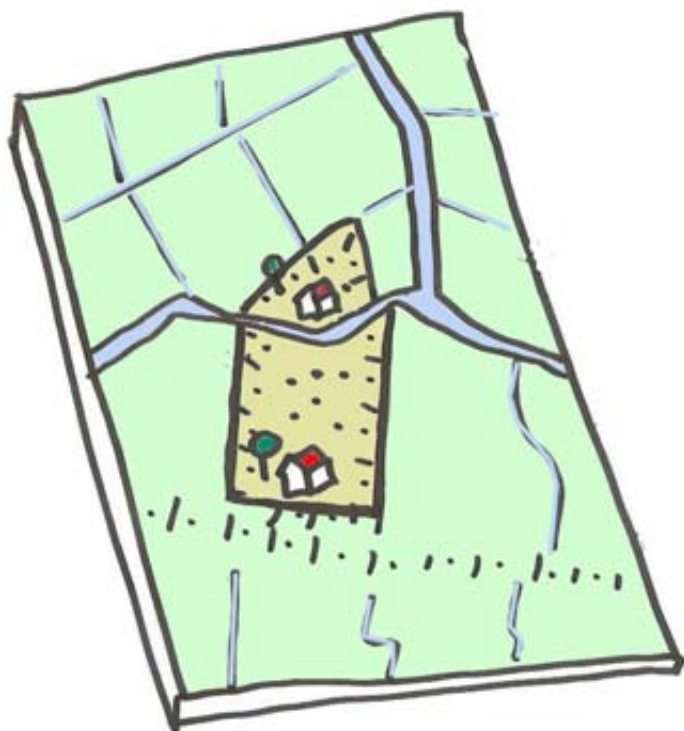
Ontsluiting

In het gebied zijn weinig oost-west verbindingen aanwezig. De historische routes door de strandvlakte liggen op de oude historische dijkjes in het landschap: Zanddijk, Limmerdam (Heiloo).

Restanten van historische dijkjes kunnen worden gebruikt wanneer nieuwe (recreatieve langzaamverkeers-) routes noodzakelijk zijn. Deze routes blijven onbeplant en onverlicht.

DE VOORMALIGE STRANDVLAKTE

BINNENDELTA OER-IJ

4.1.4 DE BINNENDELTA VAN HET OER-IJ

Historische context

Het Oer-IJ is een voormalige rivier die in verbinding stond met de zee. Het Oer-IJ had het karakter van een binnendelta met oeverwallen waarop gewoond werd. De hogere delen van de binnendelta hebben een hoge archeologische waarde.

In het buitengebied van Castricum wordt de Castricumerpolder, inclusief een deel van de lintbebouwing van Castricum rond de Oosterbuurt, en het deel van de Groot Limmerpolder ten zuiden van de Zeeweg, gerekend tot de binnendelta van het Oer-IJ.

Ruimtelijke kenmerken

De lagere delen van de binnendelta zijn van oudsher open, onbebouwd en onbeplant. Het is een karakteristiek grootschalig open gebied met weidebouw, doorsneden door een grillig patroon van waterlopen. In het buitengebied van Castricum herkenbaar door de rust, de ruimte en de donkerte. De openheid en vergezichten zijn waarden die behouden moeten worden.

De hogere delen in de binnendelta (de oeverwallen) werden van oudsher voor bewoning en als akkerland gebruikt. De voormalige akkergronden op de oeverwallen, de geesten, zijn in gebruik als weiland. Nu nog herkenbaar door de bolle ligging. Een deel van de oorspronkelijke bouwlanden ligt onder de uitleggebieden van Castricum. Toen in de 60er en 70er jaren van de 20e eeuw Castricum sterk werd uitgebreid, werden ook de lagere delen rond de oude buurtschappen bebouwd.

De historische rand tussen het hogere en lagere gebied is onduidelijk, de rand van de kern Castricum in landschappelijk opzicht 'willekeurig'. De groene omlijsting van het dorp aan de oostzijde vormt een eigentijdse rand. Zowel bij de Nesdijk, de Heemstedergeest als de Oosterbuurt zijn oorspronkelijke bouwlanden (geesten) nog herkenbaar in het buitengebied.

Grondgebruik

Agrarisch gebruik en natuurontwikkeling zijn belangrijke identiteitsdragers van het landschap. Er is nog veel vee in de weide. Het aantal paarden in het gebied neemt toe, waar door hekwerken versnippering dreigt. De natte graslanden hebben een belangrijke functie voor weidevogels.

Sinds de herverkaveling in de 70er jaren staan er in het open buitengebied nieuwe boerderijen. Ook zijn in het recente verleden percelen al of niet permanent voor maïs- en bollenteelt in gebruik genomen met soms schade aan archeologische of cultuurhistorische waarden. Door het aan banden leggen van de maïsteelt en het niet meer toestaan van omgroningen voor bollenteelt kan dit als een probleem van het verleden worden beschouwd.

De binnendelta heeft een functie voor het recreatief medegebruik (fietsen, wandelen). De lage delen kenmerken zich door de openheid en de donker-te.

Bebouwing en begroeiing

Uitgangspunt is het onbebouwd en vrij van hoge beplanting laten van de lagere delen van de binnendelta, en het ruimtelijk accentueren van de van oorsprong hogere delen met bebouwing en beplanting (bijv. de geesten).

Het dorp Castricum is aan de noord- en oostzijde royaal in het groen ingebed. De zuidelijke bebouwingsrand is kleinschalig, hier is een wijds uitzicht over de polder.

Waterhuishouding en ecologie

Het oorspronkelijke grillige krekenspatroon in de strandvlakte is deels nog in de kronkelende loop van de slootjes herkenbaar. Veel waterstructuren zijn echter rechtgetrokken.

Herkenbaarheid van de Oer-IJ is belangrijk voor de identiteit van dit gebied: herstel van verdwenen waterlopen waar dit natuur- en cultuurhistorisch verantwoord is. Natuurontwikkeling in de lagere delen van het landschap, waardoor de oude geulen van het Oer-IJ weer geaccentueerd worden.

Als verbinding tussen natuurgebieden in het gebied spelen de waterlopen een belangrijke rol: herstel van open waterverbindingen en de aanleg van

ecologische oevers en natuurvriendelijke bermen kan deze verbinding versterken.

Ontsluiting

In het gebied zijn weinig oost-west verbindingen aanwezig. De historische routes door de strandvlakte liggen op de oude historische dijkjes in het landschap: Korendijk, Nesdijk, Brakersdijk (Uitgeest), Uitgeesterweg en Startingerweg.

Restanten van historische dijkjes kunnen worden gebruikt wanneer nieuwe (recreatieve langzaamverkeers-) routes noodzakelijk zijn. Deze routes blijven onbeplant en onverlicht.

4.1.5 DE VEENWEIDEPOLDERS ROND HET ALKMAARDER MEER

Historische context

Restanten van het uitgestrekte veenweidegebied uit de Middeleeuwen liggen nu nog ten oosten van Akersloot rond het Alkmaardermeer.

Ruimtelijke kenmerken

Karakteristiek voor de veenweidepolders is de openheid in noordelijke zuidelijke en vooral oostelijke richting. De weidepolders zijn vlak en uitgestrekt. Bescheiden dijkjes rond de polders begrenzen de horizon. Het gebied is open, rustig en donker.

Grondgebruik

Agrarisch gebruik en natuurontwikkeling zijn belangrijke identiteitsdragers van het landschap. Rond het meer zijn in de 20e eeuw veel voorzieningen voor recreatie sangelegd.

Het extensieve agrarische gebruik en de bescheiden recreatieve voorzieningen zorgen, met uitzondering van de Uitgeester kant, voor een natuurlijke en rustige uitstraling. De recreatieve voorzieningen zijn geconcentreerd op enkele plekken.

Bebouwing en begroeiing

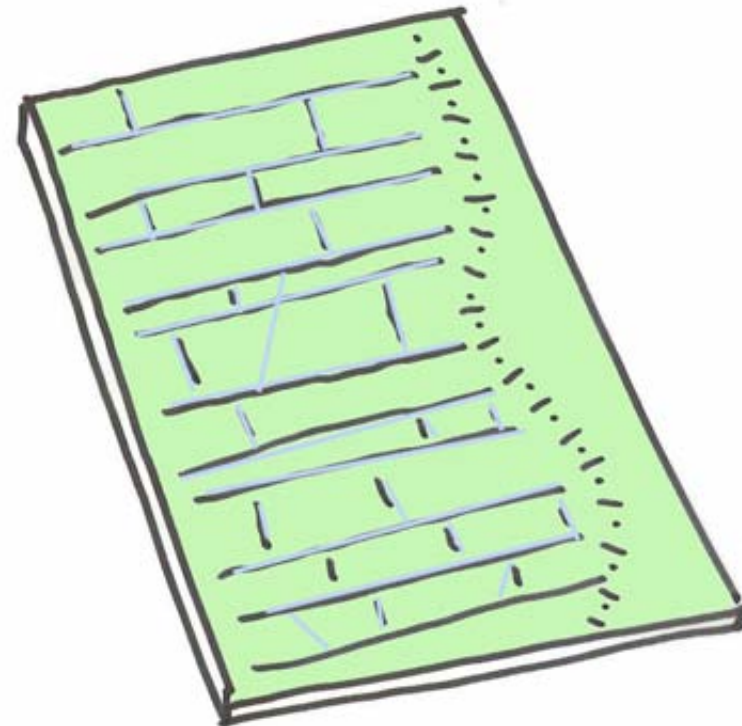
In de Westwouderspolder is op de voormalige oeverwallen langs de veenstroompjes een bescheiden lintbebouwing ontstaan. De beplanting in dit gebied is beperkt, op enkele rijen met knotwilgen en pioniersbeplanting na.

Waterhuishouding en ecologie

De polders hebben grote ecologische waarde: een botanisch waarde als natuurgebied, en een ornithologische waarde door de vele vogels die hier de winter doorbrengen. Ook de rietzomen, kleine rietpercelen, elzensingels en geriefhoutbosjes en erfbeplantingen rond boerderijen zijn ecologisch waardevol.

Ontsluiting

De dijkjes maken het gebied begaanbaar en zijn belangrijk als recreatieve route.

VEENWEIDEPOLDERS ROND HET ALKMAARDERMEER

4.1.6. HET ALKMAARDERMEER

Historische context

Het Alkmaardermeer is in de 13e eeuw door vooral oeverafslag langs de vele veenriviertjes ontstaan. Het meer is een provinciaal aardkundig monument.

Ruimtelijke kenmerken

Karakteristiek voor het Alkmaardermeer is het grote, open wateroppervlak en de grillige oeverlijn.

Gebruik

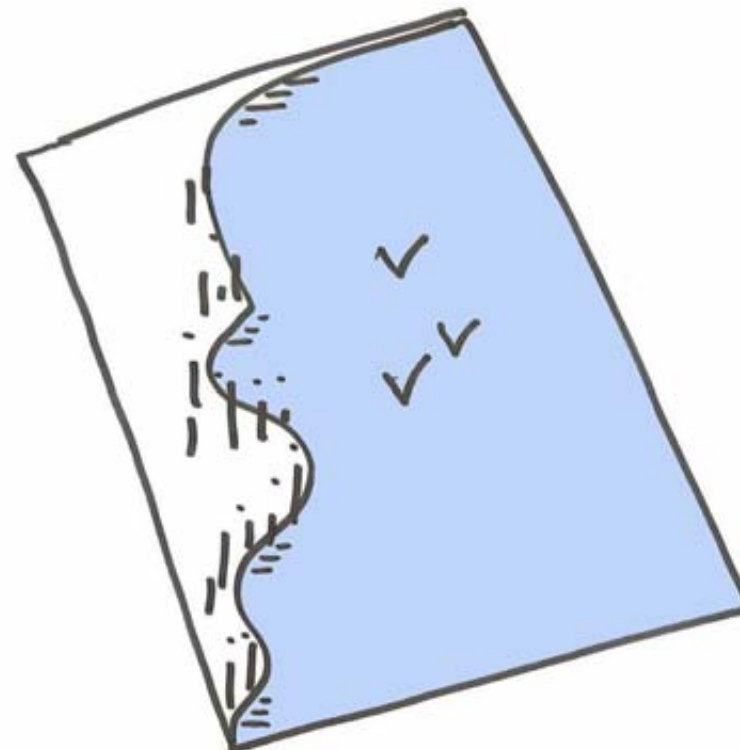
Het Alkmaardermeer heeft een functie in de waterhuishouding van de omgeving als zoetwaterbekken in droge tijden. De aard van het water is anders van samenstelling dan het gebiedseigen (schone en geeutrofiëerde kwel-) water in de strandvlaktes en binnendeltagebieden. Dit geeft problemen. O.a. het Limmergat wordt als helofytenfilter gebruikt (natuurlijke zuivering). Het Alkmaardermeer heeft een waterrecreatieve functie en een functie voor de beroepsscheepvaart. Het wateroppervlak aantrekkelijk als rustplaats voor vogels. Tevens is het een belangrijk zoetwaterbekken in droge tijden.

Bebouwing en beplanting

Het meer is onbebouwd en onbeplant. Handhaving van het huidige wateroppervlak is uitgangspunt bij ontwikkelingen in het meer. Compartimentering van deze openheid door (hoge) elementen in het water in het water moet worden voorkomen.

Waterhuishouding en ecologie

De verschillende functies van het gebied komen naast elkaar voor. Eisen aan het water vanuit recreatie zijn anders dan vanuit de ecologie en waterhuishouding. Verder aantasting van de oever met verstorende recreatieve functies moet worden voorkomen.

HET ALKMAARDERMEER

LANDSCHAPSTYPE	RUIMTELIJKE KARAKTERISTIEK EN GEWENSTE ONTWIKKELING: AANSLUITING ZOEKEN OP KARAKTERISTIEK GRONDGEBRUIK EN RELIEF				
	RUIMTELIJKE KENMERKEN	GRONDGEBRUIK	BEOUWING & BEGROEIING	WATERHUISHOUDING EN ECOLOGIE	ONTSLUITING
DE BINNENDUINRAND	Reliëfrijk. Langgerekte blokverkaveling. Zichtlijnen naar duinvoet/strandvlakte. Ovaalvormige geesten van Bakkum-Noord en Noord Bakkum: complex van bebouwing langs rand, opgaande beplanting en oud bouwland.	Kleinschalige en divers: wonen, bedrijvigheid, zorg, bouwland en weidegrond, recreatie.	Diversiteit aan bebouwing: lintbebouwing, buurtschap, verspreid. Opgaande beplanting. Overgang strandvlakte accentueren met opgaande beplanting. Boerderijen en recreatieterreinen landschappelijke inpassen (erfbeplanting).	Herstel duinrellen, kwelzones gebruiken voor natuurontwikkeling. Vernatting in combinatie met verschralend beheer versterkt gradiënt.	Heereweg en Beverwijkerstraatweg als herkenbare doorgaande routes. Versterken met laanbeplanting.
DE STRANDWAL	Reliëfrijk. Langgerekte blokverkaveling. Duidelijke (transparante) grens met strandvlakte.	Kleinschalige en divers: wonen, bedrijvigheid, bouwland, recreatie. Vertuining van open ruimtes en verdichting lint teengaan.	Opgaande beplanting. Hagen als erfscheidingen. Bebouwing niet van de strandwal af laten glijden. Boerderijen langs de rand landschappelijk inpassen (erfbeplanting).	Kwelzones gebruiken voor natuurontwikkeling. Vernatting in combinatie met verschralend beheer versterkt gradiënt.	Doorgaande routes op strandwal versterken met beplanting (bomen, hagen). Herkenbaarheid stet vergroten.
DE STRANDVLAKTE	Vlak. Onregelmatige strokenverkaveling. Open, grootschalig, duidelijke begrenzing door strandwal en/of binnenduinrand. Vergezichten. Rust, ruimte, donkerte.	Weidegrond, natuur. Grondgebruik sluit aan bij historisch gebruik van de lagere gronden. Egalisatie tegengaan. Agrariërs en natuurorganisaties zijn de beheerder van het landschap.	Weinig of geen bebouwing, verspreid, vnl. agrarisch. Versterken erfbeplanting ruilverkavelingsboerderijen. Geen opgaande beplanting. Geen nieuwe bebouwing. Open houden Binnengeestepolder.	Sloten haaks op de strandwal (ten oosten van Limmene) en restanten krekken (Schulpvaart). Behoeft aan gebiedsvreemd boezemwater kleiner maken.	Toegankelijkheid dijken bevorderen (langzaamverkeer). Nieuwe routes onbeplant en onverlicht.
BINNENDELTA VAN HET OER-IJ	Vlak of licht glooiend. Zeer onregelmatige strokenverkaveling. Herkenbare groene rand van het dorp. Clustering bebouwing en beplanting op hogere 'eilanden' in de binnendelta.	Weidegrond en bouwland, natuur. Voorkomen versnippering van het open gebied. Egalisatie tegengaan. Karakteristiek verschil tussen weidegronden en bouwland herstellen.	Bebouwing in clusters op van oorsprong hogere delen. Oeverwallen herkenbaar houden in structuur gebied. Opgaande beplanting langs de rand van de kern en rond erven. Overgang bebouwing Castricum en open polder handhaven. Geen nieuwe bebouwing in de lagere delen.	Grillig slotenpatroon, Hendriksloot. Herstel herkenbaarheid van voormalig kreekpatroon van het Oer-IJ (waterberging), Schulpvaart. Ecologische verbindingen langs water. Limmergat als natuurlijke zuivering Alkmaardermeer.	Toegankelijkheid dijken bevorderen (langzaamverkeer). Nieuwe routes onbeplant en onverlicht.
VEENWEIDEPOLDERS ROND HET ALKMAARDER-MEER	Vlak. Zeer onregelmatige strokenverkaveling. Zichtlijnen handhaven. Open, rustig, donker.	Weidegrond, natuur, recreatie. Extensief gebruik.	Lintbebouwing de Woude en Stierop, agrarisch, kleinschalig. Weinig opgaande beplanting: riet, knotwilgen en pioniersoorten.	Natte natuur, weidevogelgebied.	Toegankelijkheid dijken bevorderen (langzaamverkeer). Nieuwe routes onbeplant en onverlicht.
HET ALKMAARDERMEER	Grootschalige openheid, grillige rand. Provinciaal aardkundig monument.	Natuur, recreatie, waterhuishouding.	Voorkomen van compartimentering door (hoge) elementen in het water.	Verbeteren waterkwaliteit. Voorkomen aantasting oever.	

4.2 SPELREGELS VOOR ONTWIKKELINGEN

In het buitengebied doen zich ontwikkelingen voor die van invloed zijn op het karakteristieke landschap: ze kunnen deze versterken of juist negatief beïnvloeden. Er zijn daarom spelregels nodig voor deze ontwikkelingen:

Agrarische ontwikkeling

1. *Agrarisch grondgebruik*
2. *Agrarische bebouwing*
3. *Schuilgelegenheden*
4. *Paardenhouderijen*

Cultuurhistorie

5. *Geesten*
6. *Cultuurhistorisch waardevolle elementen*

Natuur

7. *Natuurontwikkeling*

Water

8. *Waterlopen en waterberging - het Oer-IJ*

(Recreatieve) routes

9. *(Nieuwe) routes door het landelijk gebied*

Ontwikkeling dorpsranden

10. *Uitstraling*
11. *Niet-agrarische bebouwing in het buitengebied*

Spelregels voor ontwikkelingen in het buitengebied kunnen de kwaliteit van het landschap versterken.

4.2.1 AGRARISCH GRONDGEBRUIK

Aansluiten bij het landschapstype

Het grondgebruik sluit van oudsher aan bij het historisch gebruik van de hogere en lagere gronden (zie p. 89). Dit is de basis voor ontwikkelingen. Uitzonderingen zijn mogelijk, maar moeten zorgvuldig worden afgewogen. Maïsteelt moet de openheid van gebieden niet aantasten en is niet toegestaan in gebieden van bijzondere waarden (archeologie, cultuurhistorie)

Er is voor de agrarische sector een belangrijke rol weggelegd als beheerder voor natuur en landschap en als aanbieder van op recreatie geënte activiteiten.

Schaalvergroting

In noordelijk deel plangebied, is de landbouw sterk structuurbepalend: grootschalige weidegebieden en bollenteelt in het gebied rond Noord Bak-kum. Hier is verdere schaalvergroting van de agrarisch bedrijven mogelijk:

- *Aaneengesloten kavels.*
- *Rekening houden met c.q. instandhouden van karakteristiek microre-liëf (maatwerk).*
- *Geen karakteristieke sloten dempen of rechttrekken.*

Verbreding

In een deel van het buitengebied vindt van oudsher al een menging van functies plaats, zoals kleinschalige bedrijvigheid, wonen, recreatie, land-bouw, tuinbouw, natuurontwikkeling. In deze gebieden kan een verbreding van de agrarische sector plaatsvinden onder de volgende voorwaarden:

- *Versnippering van de grote open ruimtes voorkomen.*
- *Landschapstype als basis voor de schaal van de ontwikkelingen.*
- *Functies voegen zich naast elkaar.*

Binnenduinrand

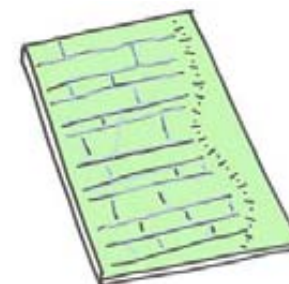
Strandwal

Binnendelta Oer-IJ

Strandvlakte

Veenweidepolder

Alkmaardermeer

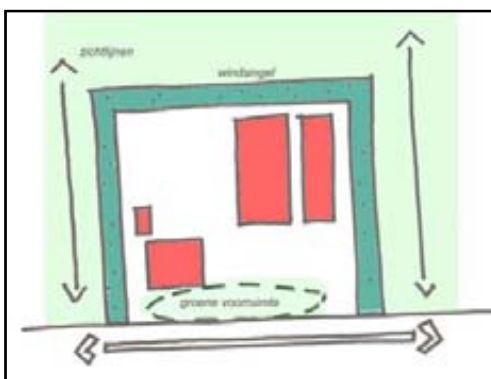
4.2.2 AGRARISCHE BEBOUWING

Het agrarische erf

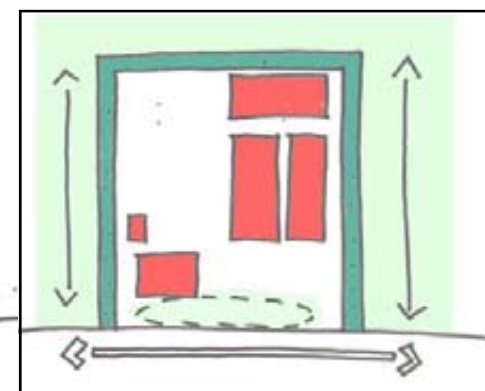
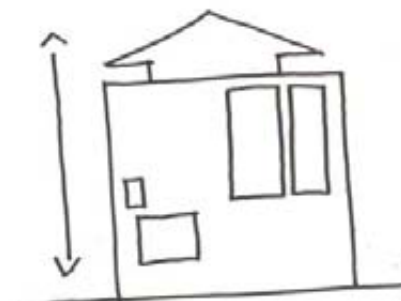
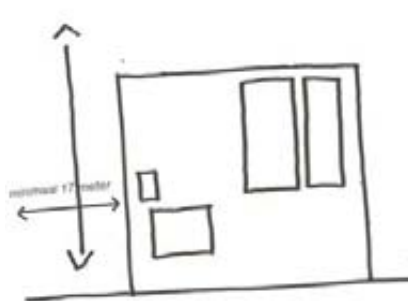
Een agrarisch erf bestaat uit een ensemble van hoofdgebouw aan de straat met hierachter de schuren. Rond het erf is erfbeplanting aanwezig; landschappelijke beplanting (struweel) aan de zij- en achterzijde, representatieve bomen en hagen voorzijde. Langs het erf zijn doorzichten naar het achterliggende landschap mogelijk.

Nieuwe agrarische bebouwing

Nieuwvestiging of bedrijfsverplaatsing naar het open gebied van de strandvlakte of de binnendelta van het Oer-IJ is niet wenselijk. Bouwvlakken moeten zoveel mogelijk aansluiten aan bestaande bebouwingspatronen in de binnenduinrand of op de strandwal. Het dichtslibben van de open ruimtes in de linten moet worden voorkomen: aan een zijde van het nieuwe agrarische bouwblok moet minimaal 17 meter over blijven (Op deze wijze past er geen nieuwe kavel tussen).

Principe nieuwe agrarische bebouwing

Vergroting van de kavel aan de achterzijde ten behoeve van schuren

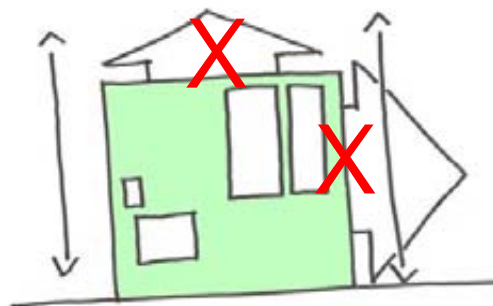
Schaalvergroting en verbreding agrarische bebouwing

Binnen de bestaande agrarische percelen kan nieuwe bebouwing worden ontwikkeld. Door de toenemende massa, en vaak het grootschaliger worden van de bebouwing, wordt op deze wijze de verschijningsvorm van de bebouwing op het perceel gewijzigd. Voorkomen moet worden dat in de landschappelijke kwetsbare polders versnippering van de bebouwing op het bouwperceel ontstaat. Bebouwing dient te worden geconcentreerd op het bouwperceel.

- *Behoud cultuurhistorisch waardevolle bebouwing en silhouet van het hoofdgebouw.*
- *Streekeigen bouwstijl, formaat opstellen voegt zich in het landschap.*
- *Traditioneel kleur- en materiaalgebruik.*
- *Hoofdgebouw/woning staat aan de weg, erfbebouwing hierachter.*
- *Groeperen van de gebouwen rond het erf, in samenhang ontwikkeld. Ruimte ten opzichte van de omliggende bedrijven (of woningen) blijft behouden: erf naar achteren uitbreiden, compacte bebouwing op het erf, doorzichten naar het open landschap, zichtbaarheid vanaf de weg.*

Op enkele plaatsen staat vanuit redenen vanuit de natuur, het landschap of de cultuurhistorie, dat een uitbreiding van het bestaande bouwpercelen kan leiden tot aantasting van de waarden. Hier is geen schaalvergroting van de landbouw mogelijk. Het betreft met name de gronden rond Heemstede, in de binnendelta van het Oer-IJ, en op de strandwallen.

- *Agrarisch bedrijf omringd door natuurgebied of cultuurhistorisch waardevol (kleinschalig) landschap: geen uitbreiding mogelijk.*

Vergroting van het bouwblok is in kwetsbare gebieden niet mogelijk

Schaalvergroting zal voor een aantal bedrijven het middel zijn om op een economisch rendabele wijze landbouw te bedrijven. Naast schaalvergroting wordt echter ook verbreding van de agrarische bedrijfsfunctie als een middel gezien om een rendabele bedrijfsvoering mogelijk te maken. Verbreding draagt bij aan de leefbaarheid van het platteland, bijv. de verkoop van regionale producten, niet-landbouwactiviteiten (toerisme, logementen, zorgboerderijen) en de productie van collectieve goederen (natuur- en landschapsbeheer).

- *Verbreding van de bedrijfsvoering binnen het aanwezige bouwblok.*
- *Recreatieve ontwikkelingen naast het bedrijf mogelijk, landschappelijke ingepast met inachtneming zichtlijnen en groene invulling.*

Vergroting van de kavel aan de zijkant ten behoeve van verbreding

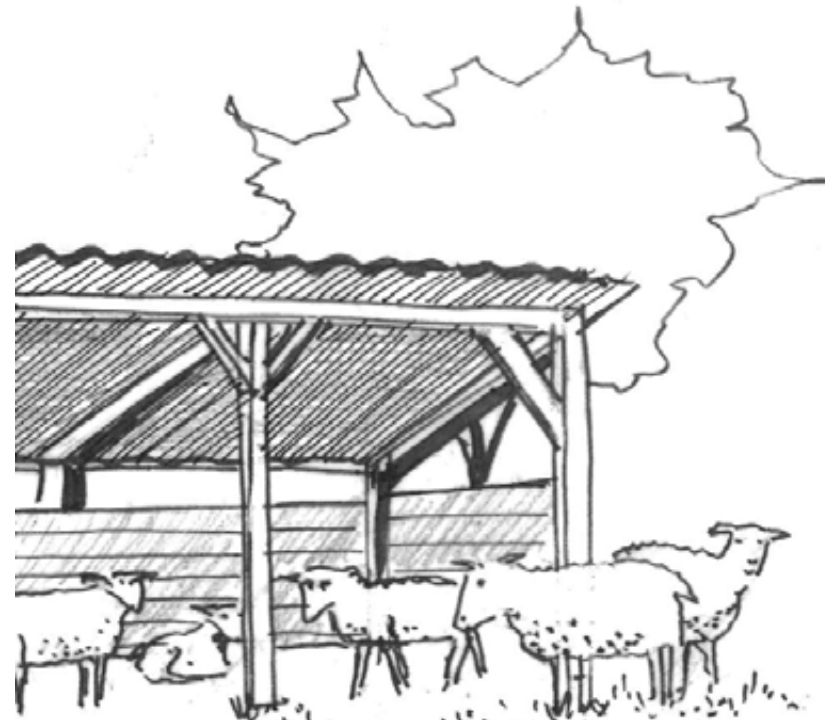
4.2.3 SCHUILGELEGENHEDEN

De afgelopen jaren is de vraag naar schuilgelegenheden in het buitengebied sterk toegenomen. Door verschuiving binnen de agrarische sectoren ontstaan er nieuwe mogelijkheden (geitenhouderij). Ook biedt de toename aan vrije tijd en financiële middelen nieuwe mogelijkheden (paardenweides).

In een aantal gevallen vraagt dit, in het kader van het welzijn van de betreffende dieren, om een schuilstal te mogen bouwen in het weiland.

Om verrommeling tegen te gaan is aandacht voor de beeldkwaliteit van de schuilgelegenheden belangrijk. Uitgangspunt is dat met het bieden van schuilgelegenheid de openheid en de belangrijke zichtlijnen in het gebied behouden blijven:

- *Schuilgelegenheid in de vorm van een open overkapping., maximaal 3 wanden dicht, met een (flauw) schuin dak.*
- *Beperkte omvang, gerelateerd aan de grootte van de kavel.*
- *Maximaal 3 meter hoog.*
- *Schuilgelegenheid alleen voor kleinvee, geen paardenstallingen in het weiland.*
- *Natuurlijk kleur- en materiaalgebruik.*
- *Geen opslag in de schuilgelegenheid.*
- *1 schuilgelegenheid per kavel.*
- *Clustering, aansluiting zoeken bij bestaande bebouwing en beplanting.*
- *Situering langs de zijkant van de kavel prevaleert boven het centraal in de weide situeren.*
- *Spelregels gelden zowel voor verrijdbare als niet-verrijdbare schuilstallen.*

Dichte schuurtjes in het open weiland voorkomen.

4.2.4 PAARDENHOUDERIJEN

In het buitengebied van Castricum maken de koeien steeds meer plaats voor paarden, zowel bedrijfsmatig als hobbymatig. Ruimtelijk heeft dit consequenties. Verpaarding is een proces waarbij het grondgebruik in bepaalde gebieden, met name langs de dorpsranden, verandert van landbouwproductie naar paardenhouderij. Buiten het erf verschijnen paardenbakken, en langeercirkels. Door de versnippering van het agrarische gebied in kleinere perceeltjes en de opvallende hekwerken (paardenbakken) krijgt het landschap soms een rommelig karakter. Ook de graslandvegetatie verandert en verruigt.

- *Stallen realiseren op het erf binnen het bouwblok. Hekwerken en overige bouwwerken behorende bij de paardenhouderij zoveel mogelijk op of direct grenzend aan het erf realiseren.*
- *Geen versnippering van de weilanden met houten hekwerken. Eventueel bruin of groen lint gebruiken. Bestaande sloten gebruiken als begrenzing van de weilanden.*
- *Toepassing streekeigen bebouwing en beplanting.*
- *Zorgvuldige afweging per situatie.*
- *Verlichting van het buitengebied voorkomen.*
- *Alleen toestaan wanneer er voldoende weiland bij het erf aanwezig is., met voldoende uitrijmogelijkheden.*

PAALDEN BAKKEN

AGRARISCH WEIDE LANDSCHAP

Aandacht voor erfbeplanting

Opvallende hekwerken voorkomen

'Verkleinen' van grote gebouwen

Paardenbakken bij woningen

Particulieren beschikken steeds vaker over stukken grond in het buitengebied met als doel daar dieren te weiden. Vaak woont men in vrijkomende agrarische bebouwing en het bijbehorende land en de schuren worden gebruikt om paarden te houden. De weidegrond blijft zo beschikbaar. Bij de woning is een paardenbak gesitueerd, een omheinde plaats waar paarden rond kunnen lopen.

Deze ontwikkeling is kleinschalig en denkbaar langs de hele binnenduinrand en randen van de strandwallen.

- *Beperkt aantal paarden (hobby).*
- *Woning, stal en paardenbak op het erf.*
- *Aandacht voor een groene omsingeling van het erf.*
- *Bij de woning is weidegrond beschikbaar.*
- *Ook wanneer weidegrond naast de woning ligt houten hekken tegenaan: doorzicht naar het landschap is belangrijk.*

Open weiland en paardenbak bij woning.

Pension met stalling

Maneges en stallocaties

Door de grotere hoeveelheid paarden zal een pension of manege meer impact hebben op de omgeving. Weilanden zullen met hekwerken deels verkleind worden.

Agrarische bedrijven hebben vaak als neventak gebruiksgesichte paardenhouderij (niet zijnde maneges). Soms is het ook een voormalige agrarische bedrijf met een hobbymatige stal.

- *Pensionvoorziening voor paarden.*
- *Woning, stal, paardenbak op het erf.*
- *De bebouwing is groter dan een normaal woonerf, daarom dienen bouwplannen te worden voorzien van een terreininrichtingsplan.*
- *Aandacht voor een groene omsingeling van het erf.*
- *Stal achter het hoofdgebouw geplaatst met de nokrichting haaks op de weg. Materiaal gebruik stal bij voorkeur streekeigen. De stal mag qua kleur niet overheersen ten opzicht van de woning.*
- *Als het erf te klein is, is het mogelijk de paddock buiten het erf te plaatsen, op minimaal 30 meter van de weg en met een aarden omwalling.*
- *Direct achter het complex is weidegrond beschikbaar. Extra aandacht voor de omheining van de weidegronden gewenst.*

Omwalde paardenbak buiten het erf

Een manege is een recreatieve bestemming (rijlessen) en heeft een verkeersaantrekkende werking. Gelet op het verzorgingsgebied en de verkeersaantrekkende werking past een manege uitsluitend in de directe omgeving van kernen. In het buitengebied van Castricum is ruimte voor dergelijke grootschalige ontwikkelingen in Noord Bakkum.

- Een manege vraagt een groot erf, met woning, stal, rijhal, buitenbak, longecirkel, parkeerplaats.
- Bouwplannen dienen te worden vergezeld van een terreininrichtingsplan, waarin in ieder geval de landschappelijke inpassing is meegenomen. Ook de schaal van de bebouwing ten opzichte van de omgeving is een aandachtspunt.
- In de buurt van de manege moeten uitrijmogelijkheden zijn.

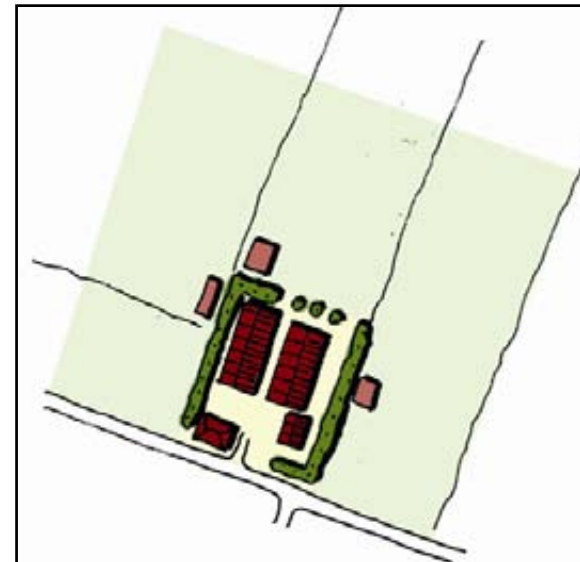

Recreatiebedrijf: manege

Paardenfokkerijen

Paardenfokkerijen vallen onder de grondgebonden agrarische bedrijven. Alle nieuwvestigings- en uitbreidingsmogelijkheden en voorwaarden, zoals deze gelden voor grondgebonden agrarische bedrijven, zijn van toepassing. Paardenfokkerij mogelijk om de kwaliteit van de open weilanden te handhaven. In verband met vertrapping en begrazing mogelijk niet in de gebieden met veel microreliëf.

- Woning met stallen.
- Meerder kleinere stallen geven een kleinschaliger beeld dan één grote stal.
- Bij een fokkerij vindt vaak geen kavelverkleining plaats.

Agrarisch bedrijf: paardenfokkerij

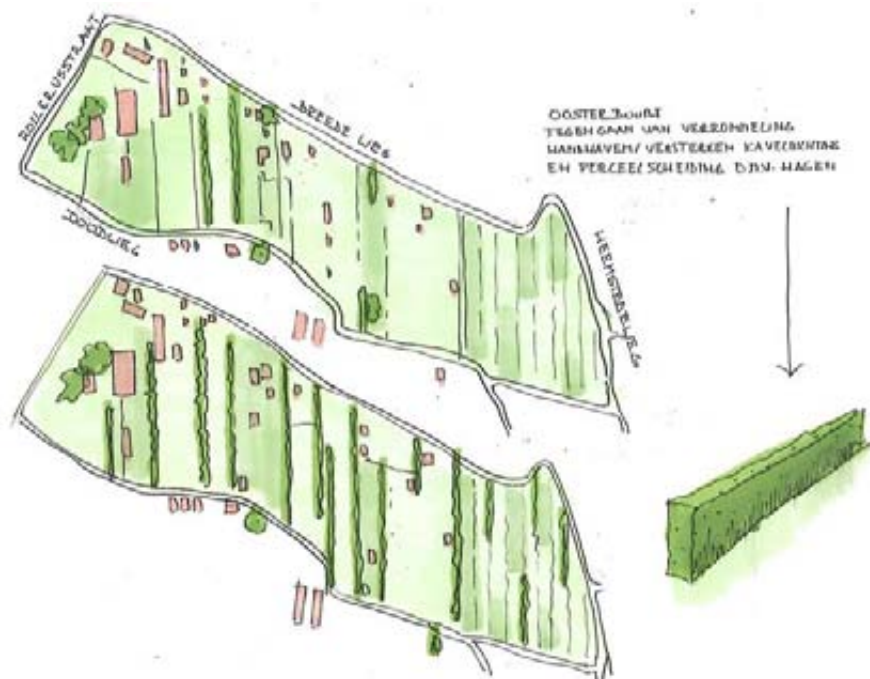
4.2.5 GEESTEN

De voormalige akkergrond van de bewoners van de strandwallen en oeverwallen, de geest, is nu ook in gebruik als weiland of is opgenomen in de dorpse bebouwingsstructuur.

Er zijn veel historische geesten in dit gebied. Het is belangrijk dat deze cultuurhistorisch waardevolle elementen hun kenmerkende ovale structuur behouden. Ontwikkelingen die zich voordoen dienen hier rekening mee te houden.

Bij geestnederzettingen, zoals Bakkum-Noord en Noord Bakkum is het belangrijk de kenmerkende ovale structuur te behouden en te versterken, in combinatie met een open relatie met de omgeving.

In de Oosterbuurt is het kenmerkende agrarische verkavelingspatroon van langgerekte kavels en groene erfafscheidingen nog grotendeels behouden gebleven. Nieuwe ontwikkelingen kunnen hier een plek in vinden, bijv. bouwland (volkstuinten) of een landschapspark (met een kinderboerderij). Ontwikkeling van nieuwe woonbuurten in dit deel van Castricum is ongewenst.

Onbebouwde geesten als Heemstede en Langenes zijn herkenbaar tussen de weilanden door het gebruik als bouwland. Specifieke teelten kan deze herkenbaarheid versterken (o.a. maïs).

4.2.6 CULTUURHISTORISCH WAARDEVOLLE ELEMENTEN

De cultuurhistorische waarden van het gebied leveren een bijdrage aan de recreatieve aantrekkelijkheid van het landschap. Buiten de cultuurhistorisch waardevolle ontginningsstructuren, inclusief de bijbehorende zichtlijnen, zijn enkele waterwegen, dijken, historische routes en bebouwing en beplantingen uniek voor deze locatie.

Behoud en herkenbaarheid van deze elementen vormt een belangrijk uitgangspunt bij ontwikkelingen.

Het Oer-IJ kan een nieuwe identiteitsdrager voor het gebied worden. In het landschap herkenbaar, en beleefbaar vanaf recreatieve routes. Langs de Oer-IJ liggen allerlei archeologisch interessante plekken.

- *De bebouwde kom van Castricum en de binnenduinrand en strandwallen vormen duidelijke randen voor het stroomgebied van het Oer-IJ, dat overigens leeg is.*
- *Archeologische vindplaatsen kunnen als recreatieve plekken versterkt worden.*

Cultuurhistorisch waardevolle elementen in het gebied zijn:

Gebieden:

- *Zanderij*
- *Alkmaardermeer*
- *Westwouderpolder*
- *Klaas Hoorn- en Kijfpolder*
- *Hem- en Dorregeesterpolder*
- *Binengeesterpolder*
- *De Bakkumer duintjes*
- *Castricummerpolder*
- *Buitendijks weid*

Waterwegen:

- *Schulpvaart*
- *Het Die*
- *Kerkmeer*
- *Hendriksloot*

Dijken:

- *Limmerdam (Heiloo)*
- *Startingerdijk en Koogdijk*
- *Zanddijk*
- *Molendijk*
- *Brakersdijk (Uitgeest)*
- *Maer- of Korendijk*
- *Polderdijk*
- *Westerhogedijk (Verlengde Westerweg)*

Historische routes:

- *Duinenboschweg*
- *Uitgeesterweg (Limmen)*
- *Heemstederweg*

Bebouwing en beplanting:

- *Noordermolen*
- *Korenmolen De Oude Knecht*
- *Gemaal Binnegeesterpolder*
- *Sluisbuurt*
- *Museum Gemaal 1898*
- *Landgoed De Doorduyn*
- *Bakkum-Noord*
- *Cronenburg*
- *Heemstede*
- *Oosterbuurt, Doodweg en Breedeweg*
- *Nes of Langenes*
- *Krengembos*
- *Stolpboerderijen*

4.2.7 NATUURONTWIKKELING

Natuurontwikkeling in combinatie met herstel van het watersysteem biedt een kans voor het versterken van kenmerkende landschappelijke zonerings en ecologische gradiënt van de duinen via de binnenduintrand naar de achterliggende strandvlakten en veenweidegebieden.

Binnenduintrand en strandwallen

In de zone tussen de duinvoet en de lager gelegen polders stroomt grondwater uit de duinen af naar de polders. Dit manifesteert zich in duinrellen en pleksgewijs uittreden van grondwater aan het oppervlak (zgn. kwel). Het schone kwelwater kan een belangrijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de ecologische potentie in de binnenduintrand. In de overgang tussen hoog en laag liggen kansen voor de ontwikkeling van kwelgraslanden en het beschermen en herstellen, en eventueel nieuw graven van duinrellen.

Duinrellen en kwel vertraagd afvoeren tot grofweg 0 meter NAP zorgt voor hogere grondwaterstanden in de weilanden langs de binnenduintrand. Door deze vernatting te combineren met een verschrallend beheer ontstaat een brede strook van voor planten en dieren interessante weides en sloten langs de dorpen en duinen.

De Hooge Weide, het Zeerijtdijkje en het Krengenbos e.o. zijn voorbeelden van natuurontwikkeling in deze zone en vormen 'stapstenen' in de Robuuste Verbindingszone 'Van Kust tot Kust'.

- *Maatregelen om het gradiëntkarakter te versterken en het schone duinwater gescheiden te houden van het gebiedsvreemde boezemwater.*
- *Houtwallen zijn in de kustzone en op de strandwallen verbindende landschapselementen.*

Herstel duinrellen in binnenduintrand

Strandvlakte en binnendelta

De strandvlakte en de binnendelta zijn zoekgebied voor de ecologische verbinding 'Van Kust tot Kust'. Deze verbinding sluit ten noorden en ten zuiden van het dorp Castricum aan op de duinen

Aandachtspunten noordelijke verbinding:

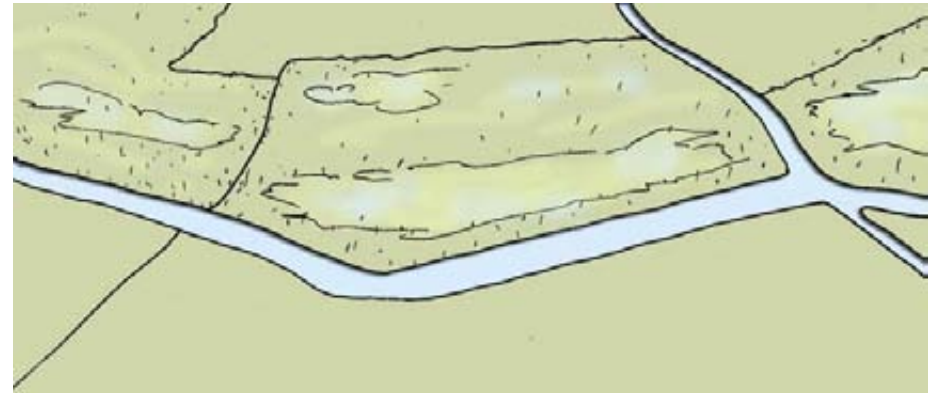
- Zeerijdsdijkje, overgang van de nollen naar de duinpolder. Van Tienhoven Hoeve: biologisch beheer van vee en gronden.
- De gronden van Stichting De Hooge Weide bij Bakkum.
- Spoorlijn is barrière, adequate faunapassages noodzakelijk.
- Het tracé volgt de Schulpvaart (over te beschermen weidegronden: Oosterveld en Limmerveentje).
- Faunapassages A9 noodzakelijk.
- Limmer Die is de schakel met Noordhollandsch Kanaal en Alkmaardermeer.

Aandachtspunten zuidelijke verbinding:

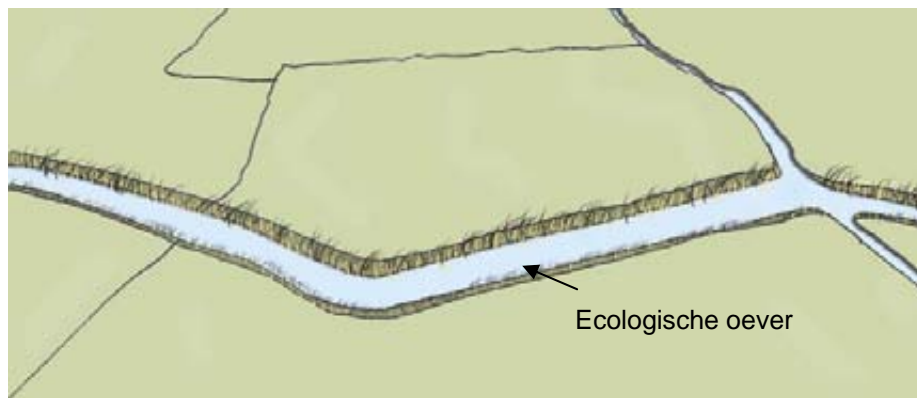
- Krengbosch en de aangrenzende weilanden.
- Cultuurhistorisch belangrijke elementen Korendijk, Cronenburg.
- Verloop via Hendrikssloot en de restanten van het Oer-IJ.
- Tussen Akersloot en Uitgeest naar Hempolder en Dorregeester Polder. Faunapassages bij de kruisende wegen noodzakelijk.
- Terreinen in Westwouderpolder en Krommenieer Woudpolder.
- De Groote Ven (en de Oude Venne).

De reeds ecologisch beheerde gebieden van de diverse organisaties vormen binnen de ecologische verbindingzones belangrijke stapstenen. De volledige verbinding kan worden gemaakt door:

- *Het uitbreiden van het aantal ecologisch beheerde weides aansluitend op de bestaande begrensde gebieden. De weides zijn 'open'.*
- *De aanleg van ecologische oevers langs waterwegen.*
- *Bermbeheer van cultuurhistorisch waardevolle dijkjes meenemen.*

Ecologisch beheerd weiland versterkt cultuurhistorische patronen

4.2.8 WATERLOPEN EN WATERBERGING - HET OER-IJ

Waterberging

Het waterbeleid van de 21e eeuw vraagt om meer ruimte voor water. Waterberging is noodzakelijk om het hoofd te bieden aan ingrijpende veranderingen als de toename van de bebouwing, de toename van neerslag en de stijging van de zeespiegel. De polders in het gebied hebben een waterbergingsopgave.

De wateropgave kan de landschappelijke, ecologische en recreatieve functies van het buitengebied ondersteunen.

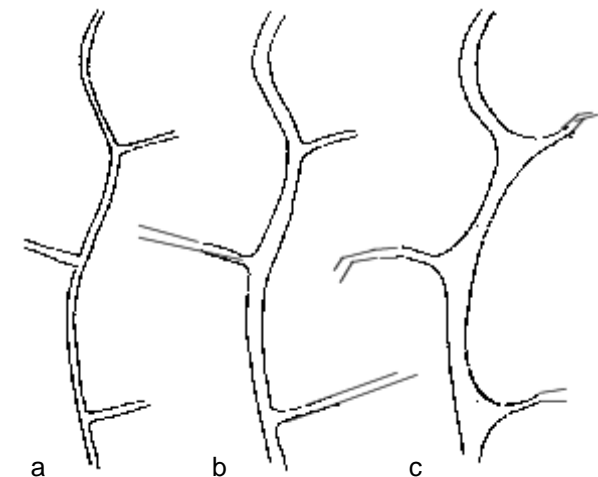
- *De aanleg van grote bergingsvijvers is landschappelijk niet gewenst.*
- *Plaatselijk kunnen de waterstructuren worden verbreed, waardoor het gebied een nattere uitstraling krijgt.*
- *Verlande delen van het Oer-IJ kunnen aan beeldkracht winnen in combinatie met de waterretentie: herkenbare meanderende waterlopen in het landschap.*
- *Om de gebruiksmogelijkheden voor bijvoorbeeld varen en schaatsen voor het gehele gebied te vergroten, zijn overdraagplaatsen tussen de verschillende peilvakken, en hogere (doorvaarbare) duikers belangrijk.*

Herkenbaar maken van het Oer-IJ

Door het verschil duidelijk te maken met "normale" sloten is het mogelijk de Oer-IJ als geheel te versterken en te herstellen. Delen van het tracé kunnen verbreed worden en worden voorzien van natuurvriendelijke oevers en recreatieve plekken. Deze begeleiding maakt het tracé in het landschap herkenbaarder.

Het karakter van het Oer-IJ verandert dan met de seizoenen doordat het waterbed in de winter breder is dan in de zomer.

- *Langs de Uitgeesterweg (tussen Limmen en Uitgeest) inzetten op extra waterberging langs de stroom.*
- *Bij rechte zijsloten: beperkte verbreding (5 tot 10 meter) over de hele lengte. Zo krijgt de stroom weer een stukje van zijn vroegere breedte terug en wordt die weer herkenbaarder in het landschap.*
- *Bij kronkelige zijsloten: plaatselijk verbreden van het Oer-IJ versterkt het meanderende karakter. Behoud meanderende karakter, en de herkenbaarheid van de waterloop.*
- *Daar waar het Oer-IJ stukloopt op de duinen is accentuering van de oude geulen van het Oer-IJ mogelijk in combinatie met natuurontwikkeling in de lagere delen van het landschap.*
- *Van oudsher lagen er hogere walletjes (oeverwallen) langs het Oer-IJ, deze zijn tegenwoordig niet meer herkenbaar. Een ecologische ontwikkeling langs de oever is meer gebaat bij een geleidelijke overgang. In de vormgeving van de ecologische oever kan het verschil tussen buitenbocht (uitgeslepen) en binnenbocht (sediment) herkenbaar maken.*

Oer-IJ met winterbed/
verschillende oevers

a. Het Oer-IJ nu

b. Het Oer-IJ verbreed over de hele lengte

c. Het OerIJ plaatselijk verbreed: versterken van de meander

4.2.9 (NIEUWE) ROUTES DOOR HET LANDELIJK GEBIED

Recreatieve routes

Beleving van de in het gebied buitengewoon belangrijke archeologische en geomorfologische waarden (restanten van het Oer-IJ) voor wandelaars en fietsers is interessant, bijv. Cronenburg. Het gebied is interessant als uitloopgebied voor het omliggende stedelijke lint.

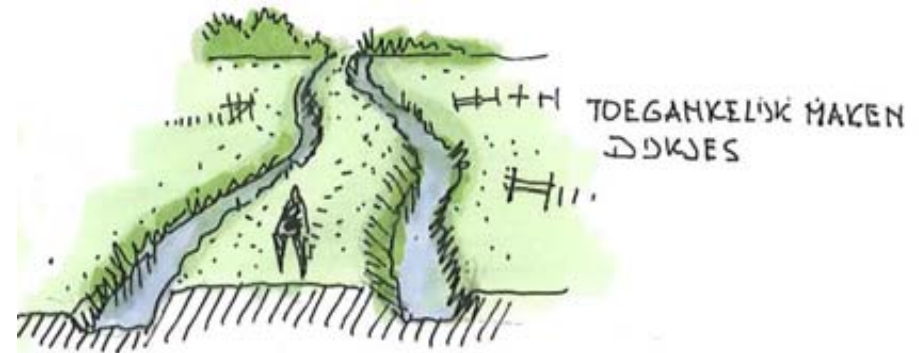
Door het bieden van recreatieve infrastructuur krijgen bewoners en toeristen toegang tot cultuurhistorische elementen, het landschap en ecologische verbindingen.

- *Historische structuren als dijken aangrijpen voor routes (Korendijk, Nesdijk, dijk rond Westwouderpolder)*
- *Veilige fietsverbindingen tussen de dorpen: de aanleg van de verbindingen mag niet leiden tot vermijdbare aantasting van natuurlijke en/of historische waarden van het landschap. Verdere versnippering door het opdelen van kavels, opgaande beplanting en verlichting moet worden voorkomen.*

Grootschalige infrastructuur in het gebied

Rijks- en provinciale wegen en de spoorlijn volgend de landschappelijke patronen niet. De wegen zijn in open gebied gelegen, en zullen mogelijk in de toekomst verbreed worden.

- *Zo onopvallend in het landschap profileren.*
- *Rekening houden met aangrenzende natuurwaarden.*
- *Wegen niet accentueren met opgaande beplanting.*
- *Niet teveel bordjes die voor verrommeling van het landschap zorgen.*

4.2.10 UITSTRALING

De gemeente Castricum vindt het belangrijk het buitengebied open en groen te houden. Ontwikkelingsmogelijkheden zijn daarom beperkt. Langs de randen van de dorpen is een grote maatschappelijke druk van functies die geen ruimte vinden in het dorp maar niet thuis horen in het buitengebied. Hiervoor moet in de dorpsranden een plek gevonden worden:

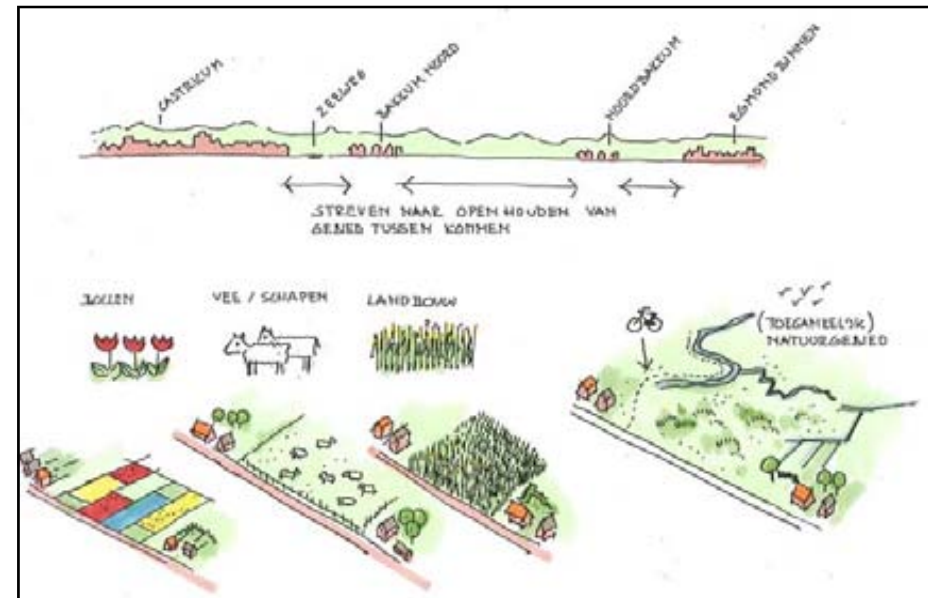
- De dorpsranden hebben een landelijke uitstraling, waarbij de kwaliteit ligt in de directe (visuele) relatie met het landschap.
- Invullingen langs de rand van het stedelijke gebied zijn situatie-specifiek en op maat.
- Uitgangspunt is een herkenbare dorpsrand geïnspireerd op de aanwezige landschappelijke patronen.
- Nieuwe functies en ruimtelijke structuren die een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid kunnen hier een plek vinden, bijv. zorg, recreatie, duurzaamheid.
- Nadere uitwerking dorpsranden zie 4.3.

4.11 NIET-AGRARISCHE BEBOUWING IN HET BUITENGEBIED

Nieuwe niet-agrarische bebouwing

Uitbreiding van de landelijke bebouwingslinten is niet wenselijk. Soms is er aanleiding voor inbreiding. De gaafheid en compleetheit van het aanwezige bebouwingslint bepaalt de mogelijkheden hiertoe.

- Bij nieuwbouw of verbouw rekening houden met landschappelijke aspecten.
- Erfbeplanting stimuleren.
- Bestaande dorpsgrenzen respecteren.

Stoppende boeren: vrijkomende agrarische bebouwing

Door functiewijziging van agrarische bebouwing komen grotere locaties vrij voor nieuwe functies. Rommelige en lelijke bebouwingscomplexen kunnen worden vervangen door goed ingepaste woon-werkeenheden of woonensembles. Nieuwbouw van woningen is in principe niet toegestaan, omdat het beleid gericht is op concentratie van woningen in de kernen. Enerzijds kan dit leiden tot conflicten met de agrarische bedrijfsvoering op aangrenzende percelen. Anderzijds moet dichtslibben van landelijk gebied met bebouwing worden voorkomen.

Niet-agrarische bedrijvigheid, recreatie, zorg:

Agrarische gebouwen zijn vaak nog in zodanige staat dat ze kunnen worden behouden voor andere dan agrarische doeleinden. Hergebruik kan verpaupering voorkomen. Dit betekent nieuwe functies in het buitengebied.

- Voor waardevolle panden mogelijkheden tot vervangende functies.
- Milieuoverlast en verkeersaantrekkende werking voorkomen.
- Concurrentie lokale bedrijventerreinen voorkomen.

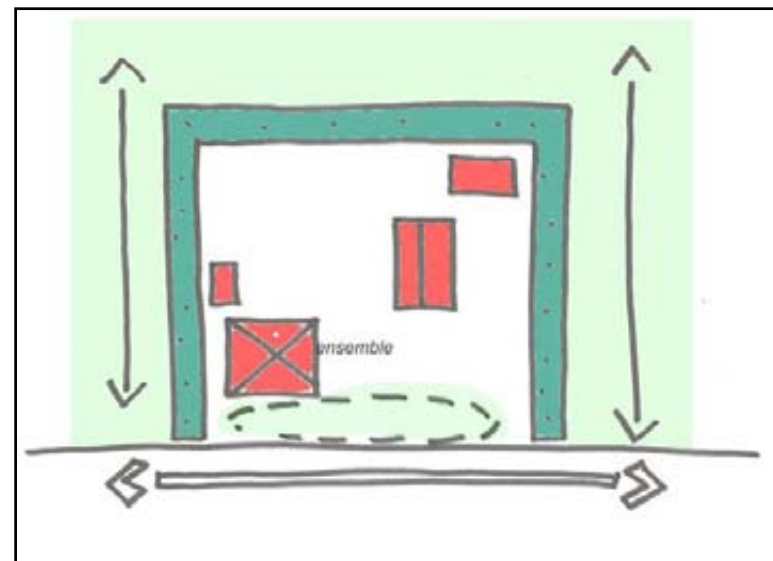
Woningen:

- Nieuwbouw van een woning op de locatie van de agrarische bedrijfs-woning.
- Splitsing van een karakteristieke stolp tot twee eenheden, wanneer dit de uitstraling van de bebouwing of de erfinrichting verbetert, en het karakter van het gebouw behouden kan worden.
- Bouw van een nieuwe woning wanneer minimaal 1000m² van de agrarische bedrijfsbebouwing wordt gesloopt, met aanleg van karakteristieke landschapselementen op het erf. Het totale erf moet als een geheel worden gezien: de huizen hebben diverse volumes, er is een 'pronkhuis', en een bescheidener eenvoudiger huis verder het erf op.
- Op het vrijkomende agrarische land mag geen nieuw bedrijf worden gesticht.

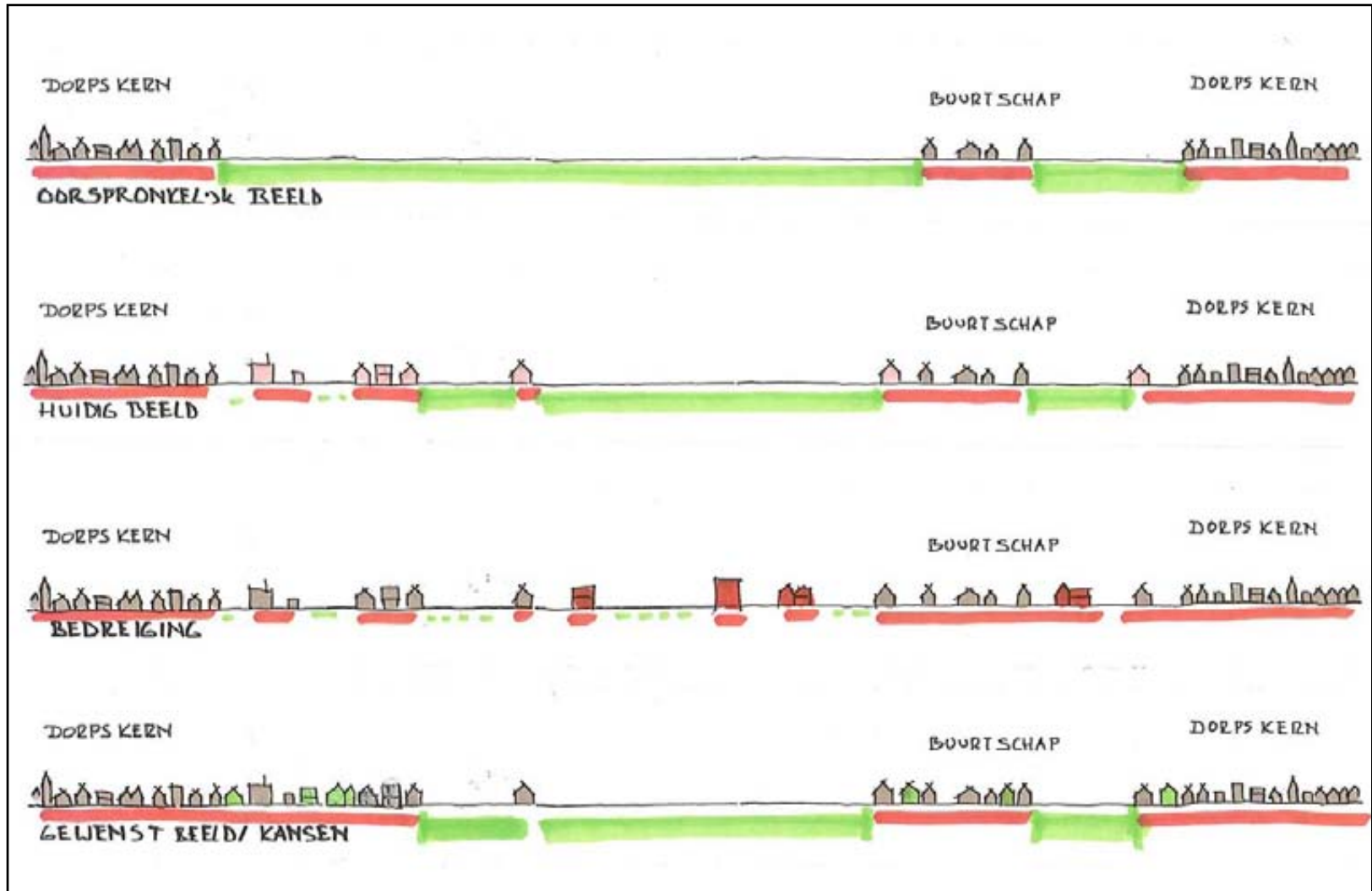
Vervangen bestaande (burger-)bebouwing

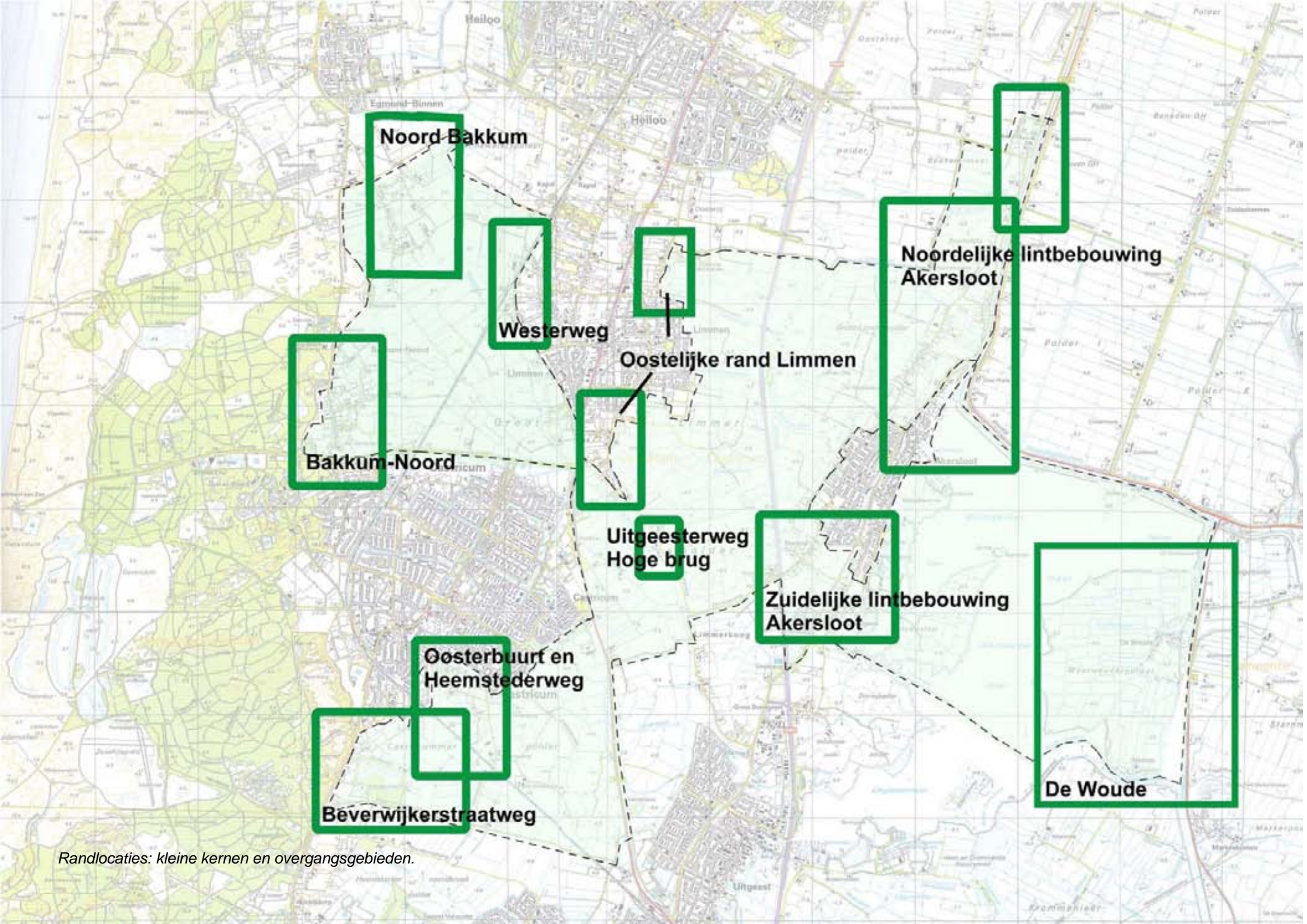
Vervangen/herbouwen van een woning is mogelijk in die zin dat de bestaande grootte van een woning teruggebouwd mag worden. Wanneer het om zeer kleine woningen gaat is een vergroting van het bouwvlak tot maximaal 85 m² denkbaar. Om de openheid in het gebied te waarborgen, dient deze uitbreiding van het bouwvlak zorgvuldig te worden gesitueerd.

- *Verplaatsen van het bouwvlak is niet wenselijk.*
- *Bij vergroting van het bouwvlak is een terreininrichtingsplan noodzakelijk om de gevolgen voor de omliggende woningen en/of bedrijven en het open landschap te kunnen beoordelen. Uitgangspunt is vergroting van de bestaande woning binnen dezelfde karakteristiek.*

Nieuw bebouwingsensemble bij vrijkomende agrarische bebouwing

Noord-Bakkum

Bakkum-Noord

Westerweg

Oostelijke rand Limmen

**Uitgeesterweg
Hoge brug**

**Noordelijke lintbebouwing
Akersloot**

**Zuidelijke lintbebouwing
Akersloot**

**Oosterbuurt en
Heemstederweg**

Beverwijkerstraatweg

De Woude

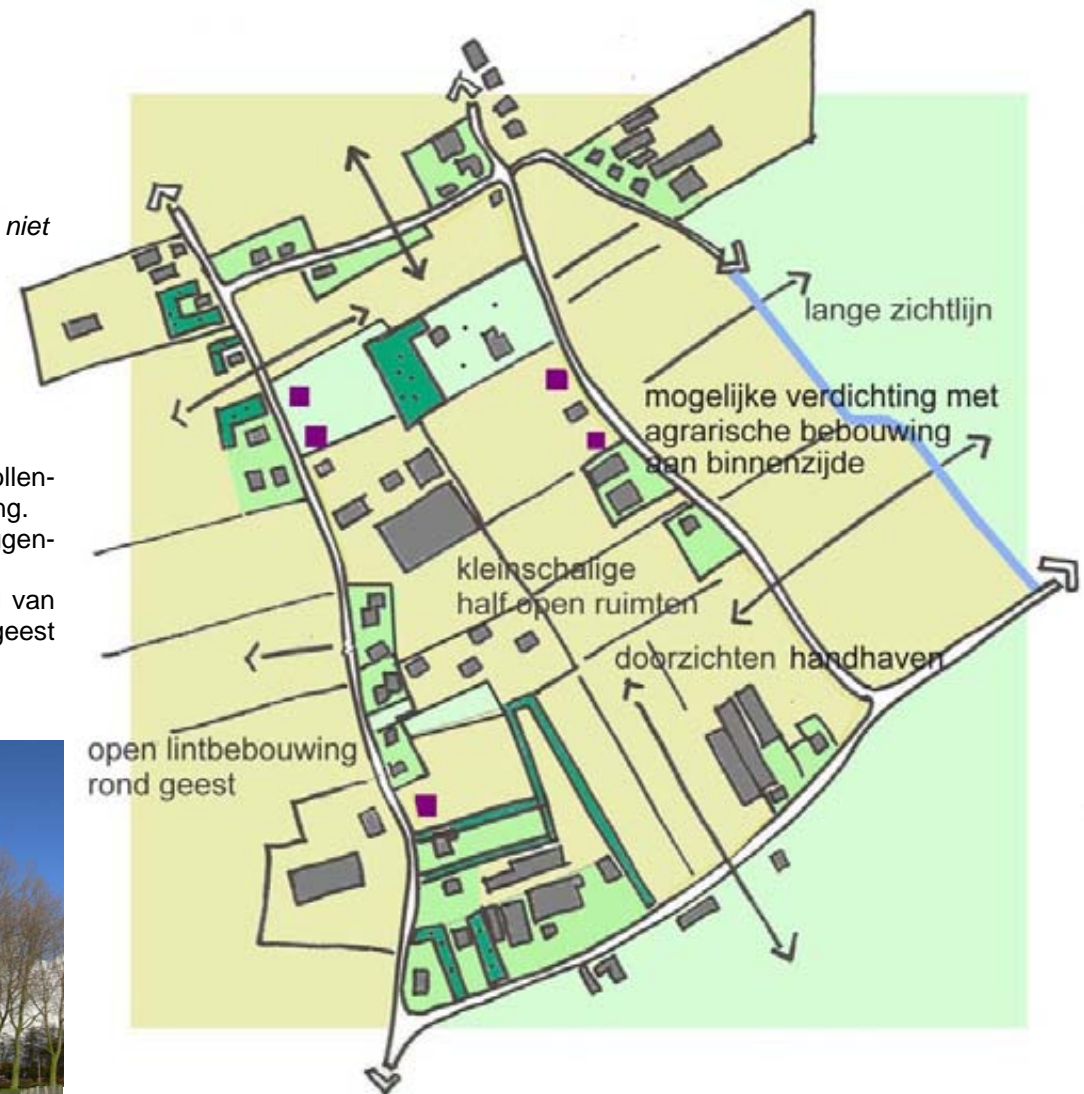
Randlocaties: kleine kernen en overgangsgebieden.

4.3 UITWERKING RANDLOCATIES

De uitwerkingen van de randlocaties zijn richtinggevend voor het al dan niet toestaan van rode functies (bebouwing) en gebruik van het gebied. (legenda en begripsomschrijving: zie pag. 121)

NOORD BAKKUM

Noord Bakkum is een voormalige geest en heeft nog steeds door de bollenteelt in combinatie met het ondersteunende glas een agrarische uistraling. Karakteristiek zijn de open doorzichten over de geest en naar het omliggende landschap. Het is en blijft een agrarisch gebied. De binnenrand van de geest is verdicht, hier en daar kan toevoeging van agrarische bebouwing in de binnenzone de herkenbaarheid van de geest versterken.

BAKKUM-NOORD

Door zijn ligging in de binnenduinrand is Bakkum-Noord aantrekkelijk voor wonen, werken en recreatie. Het lint heeft een prettige, dorpse uitstraling. Het lint kenmerkt zich door kleinschalige, dichte lintbebouwing langs de Heereweg en woonhuizen afgewisseld met agrarische bebouwing langs de Heereweg en Bleumerweg. Hiertussen liggen kleinschalige, groene, open ruimtes (weidjes).

Vanaf het lint zijn nog enkele doorzichten op de achterliggende duinen en de strandvlakte mogelijk. Deze doorzichten zijn van belang voor de ruimtelijke beleving en identiteit van het gebied. Het is daarom belangrijk de duinvoet open te houden.

De lintbebouwing en laanbeplanting langs de Heereweg kunnen versterkt worden, met inachtneming van de karakteristieke zichtlijnen. Er wordt wel een duidelijke noordelijke rand aangegeven op de plek waar de beboste duinzoom plotseling wijkt van de Heereweg. Dit vormt als het ware een logische, landschappelijke grens en is de enige plek in Bakkum waar het duingebied op deze wijze nog goed erfahrbaar is. Het open houden van deze plek is hier gewenst.

Voor een aantal (opslag-) terreinen is een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van het terrein gewenst. Deze terreinen hebben nu een rommelige en industriële uitstraling, niet passend binnen het karakter van het landelijk gebied.

BEVERWIJKERSTRAATWEG

Langs de Beverwijkerstraatweg is, door een parallelle ontsluitingsstructuur, een vrij brede zone van afwisselend besloten lintbebouwing en open ruimtes ontstaan in de binnenduinrand. Ook liggen hier enkele agrarische bedrijven verder het land in.

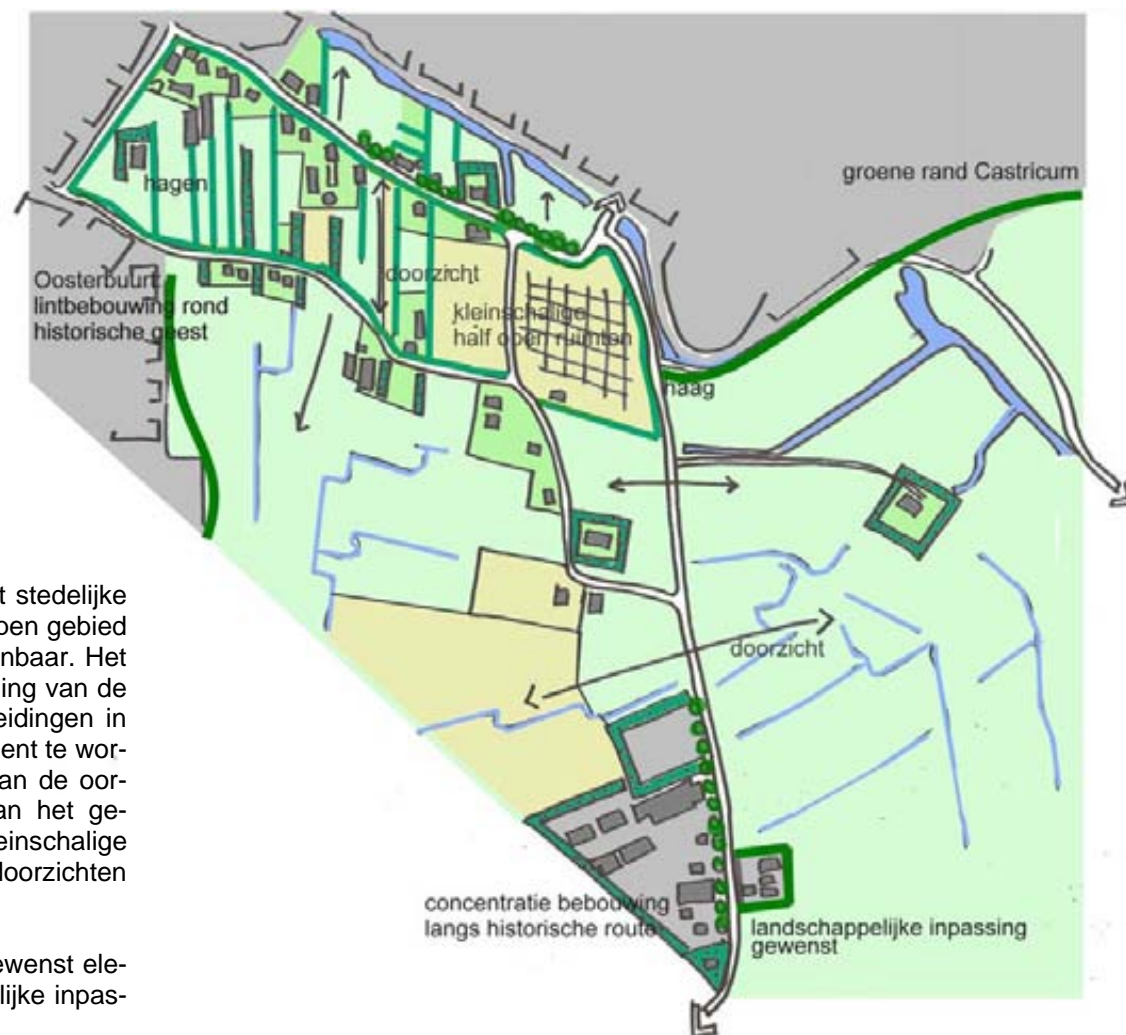
In dit gebied is het belangrijk bestaande doorzichten te handhaven, en cultuurhistorische elementen (bijv. dijken, polderpatronen e.d.) herkenbaar te houden (aanplant struweelzones, ruimte voor ecologie, doorlopen van historische structuren over grote erven).

De nog aanwezige tuinbouwgronden hebben een landschappelijke functie.

Enkele storende bedrijven kunnen beter landschappelijke ingepast worden. Het geniet de voorkeur niet bij landelijk gebied passende bedrijfsactiviteiten te saneren.

Ontwikkeling van "rood" in dit gebied is mogelijk in combinatie met het versterken van historische structuren.

OOSTERBUURT EN HEEMSTEDERWEG

De Oosterbuurt is een voormalige geest. De geest ligt tegen het stedelijke gebied van Castricum aan. De bebouwing contrasteert met het open gebied ten zuiden van de kern, maar is binnen het dorp wel zeer herkenbaar. Het gebied is nog agrarisch in gebruik, dit is ook te zien in de uitstraling van de bebouwing. Tussen de percelen liggen karakteristieke erfafscheidingen in de vorm van hagen. Verrommeling door verdere verstedelijking dient te worden voorkomen. Uitgangspunt is het herstellen en versterken van de oorspronkelijke kleinschalige, groene/landschappelijke structuur van het gebied, mogelijk in combinatie met een recreatieve en kleinschalige “agrarische” functie. Binnen de landschappelijke structuur zijn doorzichten belangrijk.

De (bedrijfs-)bebouwing aan de Heemstederweg vormt een ongewenst element in het open buitengebied. Verbetering van de landschappelijke inpassing is gewenst.

WESTERWEG

De Westerweg is voornamelijk aan de oostzijde bebouwd. Uitgangspunt is het behouden van het karakteristiek verschil tussen oostzijde en westzijde van de randweg van de strandwal. Tussen het groen en de bebouwing is vrij uitzicht op de strandvlakte mogelijk.

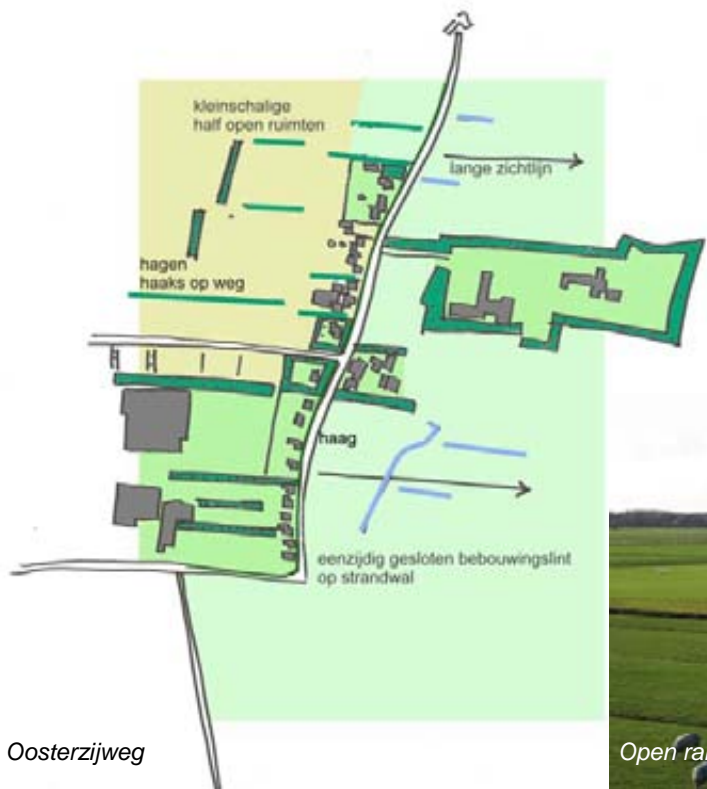
Langs de westzijde kunnen enkele (voormalige) boerderijen met een functionele relatie met de lager gelegen gronden in de strandvlakten beter landschappelijk worden ingepast met een windsingel rond het terrein. Het zijn overwegend grote kavels met veel grote bomen erop. Een afschermende groene rand langs de weg over de hele lengte is niet gewenst.

OOSTELIJKE RAND LIMMEN

Ook de oostelijke rand van de stuwwal is karakteristiek en aan de buitenzijde open. De uitstraling van deze rand moet behouden blijven, waarbij het gewenst is opvallende, grote agrarische schuren landschappelijk beter in te passen.

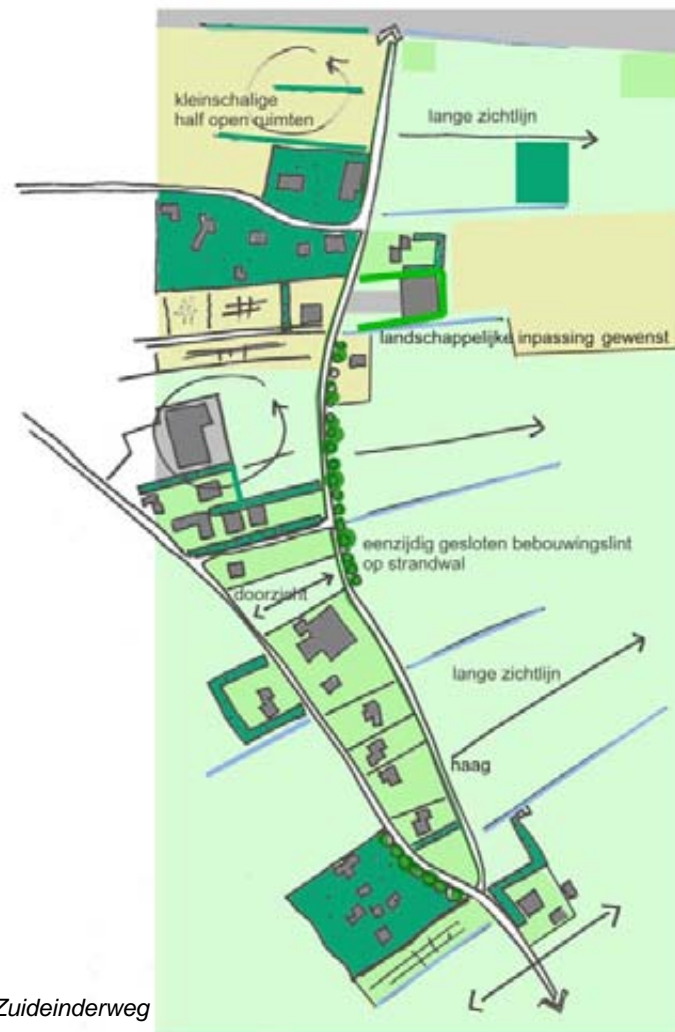
De Oosthoek ligt als een "landgoed" in de open ruimte, met een duidelijke groene rand en losse bebouwingselementen op een groen tapijt.

Oosterzijweg

Open rand van Limmen

Zuideinderweg

UITGEESTERWEG - HOGE BRUG

De brug met de duidelijke betonnen leuningen maakt op deze plek de overgang over de Schulpvaart zeer herkenbaar.

Op de voormalige oeverwal is een stukje verdicht lint ontstaan dat zich kenmerkt door een afwisseling van agrarische bebouwing en woningen. Enkele grote schuren hebben een slechte kwaliteit. Hier kan de lintbebouwing worden versterkt (met woningen). Aan de oostzijde van de weg is landschappelijke inpassing van de erven gewenst, bijvoorbeeld met een stevige groensingel.

ZUIDELIJKE LINTBEBOUWING AKERSLOOT

Aan de zuidzijde van Akersloot kruisen twee structuren elkaar: de noord-zuid gerichte lintbebouwing op de westelijke en oostelijke strandwal, en de oost-west gerichte waterstructuur. Hierdoor ontstaat een bijzonder, charmant gebied dat dreigt te verrommelen. Een aantal bijzondere, opvallende gebouwen draagt bij aan de herkenbaarheid van het gebied (molen, gemaal, horecacomplex).

Uitgangspunten:

- Ruimte tussen bebouwing Akersloot en Klein Dorregeest open houden.
- Versterken ligging aan het water van Sluisbuurt. Transparantie van het lint langs de Sluisweg is gewenst.
- Versterken rand van het dorp Akersloot door afbouwen lint op de oostelijke strandwal.
- Het restant van de Binnengeestepolder (tussen de twee smalle strandwallen) dient herkenbaar houden: Een gedeelte van het gebied is in de Strategische Visie Buiten Gewoon Castricum (2005) beoogd als uitleglocatie voor ca. 150 woningen (Zuid III)

NOORDELIJKE LINTBEBOUWING AKERSLOOT

Aan de noordzijde van Akersloot is de karakteristieke afwisseling tussen de (semi-)besloten strandwallen en open strandvlakten nog goed herkenbaar. Hier dient zorgvuldig omgegaan te worden met nieuwe ontwikkelingen. De Binnengeestepolder moet open blijven, de mogelijkheid voor waterberging in dit gebied kan worden onderzocht.

Uitbreiding van de lintbebouwing in de richting van Boekel is ongewenst. Langs de Kanaalweg, gedeeltelijk gelegen in de gemeente Heiloo, zou een groenstrook de afsluiting moeten vormen van het toekomstige regionale bedrijfsterrein Boekelermeer.

Openheid Binnengeestepolder handhaven

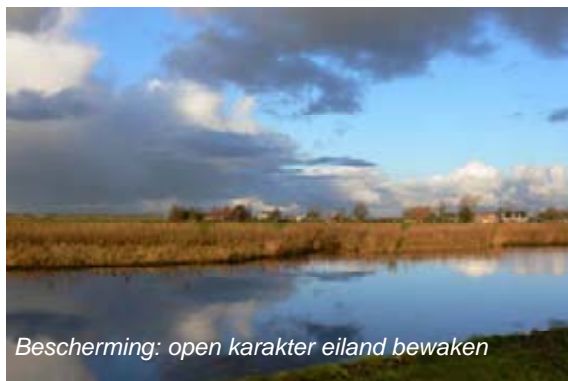
Boekel

Noordzijde Akersloot

DE WOUDE

De Woude is een beschermd gebied, waardoor er geen ontwikkelingen kunnen worden toegelaten die het karakter van het eiland aantasten. Uitbreidingen zijn niet mogelijk. Op enkele plaatsen is een visuele opwaardering van de woonkern gewenst, bijv. rond de werf.

LEGENDA UITWERKING RANDLOCATIES

	Bosgebied
	Akkerbouw en tuinbouw
	Weidegronden
	Natuurgebied
	Water
	Lintbebouwing
	Agrarisch bedrijf
	Stedelijke bebouwing
	Ruimtelijke relatie / doorzicht
	Zichtlijn
	Waterstructuur
	Groenstructuur
	Herkenningspunt
	Landschappelijke inpassing gewenst
	Versterking lintbebouwing gewenst/ mogelijk
	Verbetering ruimtelijke kwaliteit gewenst

'Kleinschalige open ruimte' (begripsomschrijving)

Kleinschalig wil zeggen dat de omvang van de ruimtes en de elementen in de ruimtes beperkt is, dorps, fijnkorrelig. Alle elementen zijn individueel herkenbaar en verschillende. Het is een mix van beplantingselementen, open weilandjes, bewerkte landjes, gebouwtjes,. De ruimte is halfopen: soms is er vanaf het lint doorzicht tot op het volgende lint, soms is dat er niet. Hiertussen is een specifiek dorps evenwicht ontstaan, waardoor het niet 'open' is, maar ook niet helemaal verdicht. De incidentele doorzichten zijn karakteristiek voor dit gebied.

LITERATUUR

Gebruikte studies/publicaties:

Identiteit Noord-Holland Noord, Onderzoek naar de identiteit van het landschap als drager voor ontwikkelingen
La4sale i.o.v. provincie Noord-Holland, 2003

OERIJ voorbij het verleden
J. van Westen e.a. i.o.v. provincie Noord-Holland, 2005

Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie Noord/Holland
Provincie Noord-Holland, 2006

Gebiedsplan Noord-Holland Midden West
Provincie Noord-Holland, 2002

Buiten Gewoon Castricum, strategische visie gemeente Castricum 2030
VHP, 2005

Een groene mal voor de CAL
PWN, Noordhollands Landschap, Staatsbosbeheer, Maart 2000

Castricumse Landschappen, Nu en in de toekomst
Stichting tot behoud van natuurlijke en cultuurhistorische warden in de Alkmaardermeeromgeving, 2005

Welstandsnota Castricum (concept)
WZNH i.s.m. Architectenwerk Twan Jütte, oktober 2009

Gemeente Castricum, Masterplan inbreidingen
Kuiper Compagnons, 2009

Toetsingskader voor vrijkoende agrarische bebouwing
Gemeente Castricum, 2007

Kaartmateriaal naar:

Topografische Atlas Noord-Holland 1:25000
ANWB, 2004

Grote Provinciale Atlas Noord-Holland 1:25000
Topografische dienst, 1988

Atlas van topografische kaarten Nederland 1955-1965
12 provinciën, 2006

Grote Historische Atlas van Nederland 1:50000,
I West-Nederland 1839-1859
Wolters-Noordhoff, 1990

Historische Atlas Noord-Holland 1:25.000
Den IJp, 1989

Landelijk gebied omgeving Castricum, waardenkaarten
Provincie Noord-Holland

Info op het web:

www.castricum.nl
www.noord-holland.nl
www.watwaswaar.nl
www.laagholland.nl

COLOFON

Projectgroep:

Bart Korf	Korf Advies, voorzitter
René Marcelis	Gemeente Castricum, afdeling Strategie en Beleid, projectleider Kadernota Buitengebied
Richard van den Haak	Gemeente Castricum, afdeling Dienstverlening, team Bouwen, Wonen en Bedrijven
Ernst Mooij	Werkgroep Oud-Castricum
Lia Vriend	Geograaf, Ontdek Noord-Holland
Dick Fopma	Stichting tot behoud van natuurlijke en culturele waarden in de Alkmaardermeeromgeving
Anita Wijnholds	HZA <i>stedebouw & landschap</i>

Opdrachtgever: Gemeente Castricum

De totstandkoming van dit Beeldkwaliteitsplan buitengebied voor de gemeente Castricum is mede mogelijk gemaakt door een subsidie van de provincie Noord-Holland in het kader van de 'Regeling bijdrage beeldkwaliteitsplannen 2006'.

Definitief februari 2010

Foto's:

HZA *stedebouw & landschap*

Lia Vriend (pag. 9, 10 (microreliëf), 11 (slingerende waterlopen), 11 (dijk met pad), 25, 28, 29, 31, 34, 35, 38, 39, 40, 73

HZA *stedebouw & landschap*

Postbus 2033

1620 EA HOORN

telefoon: 0229-216757

e-mail: info@hzabv.nl

web: www.hzabv.nl

